

2000 - Nyár

Ára: 400 Ft

folkMAGazin

VII. évfolyam, 2. szám

XIV. Mesterségek Ünnepe

A Tükrös együttes Ausztráliában

NYÁRI TÁBOROK LISTÁJA

Profik és amatőrök - hozzászólások

A Hungaroton népzenei kiadványai

Beszélgetés Berecz Andrással

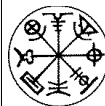
ENGLISH TABLE OF CONTENTS

PERIFERIC RECORDS

ETNOFON RECORDS

Magyar Állami Népi Együttes

Hungária Records

4. Profik amatőr fesztiválok?
Szigetvári József
6. MESTERSÉGEK ÜNNEPE
7. NYÁRI TÁBOROK
14. Időtlen történelem
Léka Géza
17. Dimó dalai
Jávorszky Béla Szilárd
18. ÉLŐ NÉPMŰVÉSZET KIÁLLÍTÁS
20. Kengugro, Transylvaniacs...
Árendás Péter
22. Kelták, bárdok, hárfák...
Kosztis Attila
23. Az Életfa együttes
Magyar Ildikó
24. Megnyitó a Táncháztalálkozón
Dávid Ibolya
24. Azok a fránya körülmények
ifj. Vitányi Iván
27. TáncházFilm
Csúri Ákos
28. Csak szívvel és lélekkel
Fekete Réka
29. Első Erdélyi Táncfórum
Záhonyi András
31. HAL Folklor Honlap
Záhonyi András
32. World Folkloriada...
Szigetvári József
34. A méhkeréki Nyisztor György
Gombos András
36. A földi békeség...
Soós János
40. Francia hatások...
Juhász Katalin
43. A tambura virtuózai
Avar Anna
44. A Hungaroton és a népzene
K. Tóth László
46. Angol nyelvű ismertető
Sue Foy

Országimázs Központ

avagy

>>dizájnszentör médin hangöri...<<

Nem értem én ezt az egész országimázs micsodát. Közölték, hogy lesz, és akkor egy kicsit még meg is íjétem (mint amikor azt mondták, kötelező lesz az iskolai néptánc oktatás...)

Azt hittem – de csak egy pillanatra –, hogy no most aztán nesze neked népművészet, most aztán elfött a nagy pillanat, a te időd: ettől kezdve mi leszünk az imázs, lesz itt minden, mi szem-szájnak és külföldinek ingere. Aztán minél többet hallottam, annál inkább elszomorodtam. Elővettem hajdan használt egyetemi marketing és menedzsment tankönyveimet, az értelmező szótárt, hogy jól értem-e. Már ami az imázst illeti. Mert én úgy gondolom, hogy az imázs – az arculat – megteremtése ott szükségeltetik, ahol az nincs. (Nem is értem, hogyan egyezhetnek bele értelmesnek, intelligensnek látszó emberek, TV-s személyiségek abba, hogy a kereskedelmi csatornákon egyszer csak átalakítsák őket, és attól kezdve azt sugározzák magukból, amit a biznisztévé kitalált, és ne azt, amiért megszerettük őket. Hát ettől ne kapjon az ember hányingert...) Imázst annak kell teremteni, ami új, aminek nincs múltja, amiről nincsenek információink, amiről a gyártó vagy a kitaláló szeretné a kialakuló véleményt befolyásolni. Meg esetleg egy olyan országnak, amelynek eddig neve sem volt, ahová nagy hirtelenjében ezer helyről betelepítettek embereket, és ki kell találni hogy akkor most milyen ország is legyen Bergengócia.

De engedelmet kérek, egy több száz éves történelmi múlttal rendelkező ország esetében tán csak nem kell egy imázsközpont, ahol majd kitalálják, hogy mit is kellene magunkból sugározni, milyen arculattal kellene rendelkeznie Magyarországnak! Ezt – ha az iskolai oktatásban, ha az ifjúság nevelésében minden rendben lenne – nem kellene kitalálni! Minden magyar állampolgárnak tudnia, éreznie és tennie kellene. Nem plakátokról kellene bárgyú vigyorú emberekkel közölni, hogy a „Magyarok egyszerűen imádnivalók – Billy Amerikából”.

Talán körül kellene nézni a nagyvilágban, más országokban hogyan érik el, hogy a „polgárok” fiatal korukban, és felnőttként egyaránt szeretik és megbecsülik hazájukat, nem rettegnek hazaszeretettük kimutatásától, szeretik és büszkéik nemzeti jelképeikre, a lakásukban és mindenhol büszkén helyezik el azokat. Milyen érdekes, hogy csak a magyar nyelvben van ilyen izléstelen

szó, hogy „magarkodás”, de nincsen hollandkodás, svédködés, szlovákkodás. Talán azért, mert számos országban a nemzeti jelképek használata, a népviselet, a zene, a tánc nem egyféle különködés, hanem teljesen normális magatartás, sőt állampolgári kötelezettség (!).

Svájcban különlegesen nagy hagyománya van a népviseletnek; tánc híján népviseleti fesztiválokat tartanak. Több tízezeren vonulnak fel, bemutatva tájegységük, falujuk, nemzetségük viseletét. Mindezt több százezer ember viseletben nézi. Külön feladat a divatdíktátoroknak, hogy miként tudják a hagyományos ruhaelemeket a maival ötvözni. De jellemző ez Svédországra, Finnországra is. Törökországban és az arab világban el nem lehetne adni olyan popzenét, amely ne viselné magán saját nemzeti zenei sajátosságait. Igaz, ezek az országok nem kitalálják saját arculatukat, hanem megélik.

Vége, amerikaiabba lettünk az amerikaiaknál. Mi nem csak saját magunkat találjuk ki (a legaktuálisabb divatnak megfelelő, menő dizájn szerint), hanem Magyarországot is. Most ilyenek, de ha néhány év múlva a »dizájnszentör« úgy látja majd, hogy alakítani kellene az arculatunkon, akkor feltehetően majd átformáljuk országunkat, mint a kereskedelmi tévé Vágó Istvánt. És akkor a Kék Duna-keringő sem kék lesz, miért ne hívhatnánk zöldnek, vagy United Colors of Benetton-keringőnek.

Azt mondja az egyik ilyen SMS-publicista, hogy „nehogy mán” a ló, meg a puszta, meg a gulyás, meg a paprika legyen nemzeti jelképünk, mert hogy az milyen ciki, meg egyébként Brazíliaiak sem a banán a jelképe. Nos, azért nem, mert egyébként van jó pár olyan jelkép, nemzeti szimbólum az országukban, ami miatt a banánra már nincs szükségük. És van „brazil öntudat”, ami a nagy nemzeti ünnepek és más események alkalmával egybekövescsolja őket. A foci, a szamba, a karnevál: bizony ezek a brazil nemzet jelképei. Még senki nem látott olyat, hogy a nemzet egyik fele itt karneválozna, a másik fele meg ott, a szambával kapcsolatos véleménykülönbség miatt.

Egy sor országban az a jelkép, amelyről az egész világ úgy tudja, hogy az az övék. Mint Libanonnak a cédrus, Ausztráliának a kenguru, Thaiföldnek az elefánt, vagy Törökországnak a félhold, Egyiptomnak a piramis. Jópofa lenne, ha a (nemlétező) egyiptomi Imázsközpontba beüzenne valaki, hogy olyan ciki már ez az

egész piramis, inkább legyen valami más. Sorolhatnám hosszasan az olyan országokat, amelyek nem akarnak másnak látszani, mint amik. Igaz, nekik Országimázs Központjuk sincs. Csak országimázsuk. Amit nem a központ, hanem a benne élők (a polgárok) tesznek naggyá. Spanyolországban »dízánszentör« nélkül is minden évben megtartják a Goyasci Dáma versenyt. Tartományként keresik azt a folklorisztikailag(!) leghitelesebb ifjú hajadont, aki az ott élő nőtípus megtestesítője. (Andalúz, baszk, katalán és így tovább). Itt a külsőt és a belsőt, a személyiség jellem- és habitusbéli sajátosságait veszik figyelembe. A versenynek –, amelyen csak tartományi népviseletben lehet részt venni – 1999-ben 353000 (!) hölgy indult neki. A győztesek egy éven keresztül a legünnepeltebb résztvevői minden tartományi és állami nemzeti ünnepnek. Goyasci Dámának lenni a nemzet megbecsülése.

Mi pedig itt állunk Kultúrával a Nyugat Kapujában... (Ezt a legújabb örületes kulturális vetélkedőt a szakmában nemes egyszerűséggel csak KUNYUKA, avagy „megénekünk Magyarország” néven szoktuk emlegetni. Már a címe is izléstelen és hátborzongató.)

Azt azonban még mindig nem értem, hogy vajon miért kell kitalálni azt, ami már létezik? Miért nem azt erősítjük, amink van, ahogy a világ látja, és amiért szeret bennünket?

Magyarországból – csak úgy, mint a többiből – az idegen azt szereti, ami számára kuriózum, amit csak itt talál. Miért cikiz az, ha a szürke marha, a paprika, ha a csárdás (mint a braziloknál a szamba, argentinoknál a tango) a nemzeti jelképeink. Amelyeket szeretünk vagy nem (miért ne szeretnénk...?), de hát végül is a miénk. (Mint ahogy a bikaviadal a spanyoloké, EU és mindenféle állatvédőliga ellenére.) A mi történelmünknek úgy látszik, az a legfontosabb része, hogy mindig ott állunk valakinek a kapujába. S hogy nem engednek be? Ki enged be olyas valakit, akiről nem tudja, hogy kicsoda!

Jó pár évvel ezelőtt – az erdélyi falurombolások idején – több ezren tüntettünk a Hősök terén, több százan virrasztottunk éjszakánként a román nagykövetség előtt. Egész éjjel gyertyák fényénél beszélgettünk, énekelünk, álmodoztunk a jövő Magyarországról. Jó páran ott voltak a mostani kormány tagjai közül is azokon a virrasztásokon, beszélgetéseken.

Fiúk! Elfelejtettétek, hogy akkor hogyan beszélgettünk értékrendről, nemzeti kultúráról, nemzeti arculatról?

Miért beszélünk Szent Istvánról, miért állítunk szobrokat, ha némelyek nemzeti jelképként a Rubik-kockát is emlegetik? A nemzet, a haza arculata nem az Imázközpont feladata: ott kell lennie a szívekben.

Szigetvári József

Profik amatőr fesztiválokon?

– Tallózás a hozzászólásokból –

Mint olvasóink emlékezhetnek, a folkMAGazin előző számában vitaindító cikk jelent meg arról, hogy hivatásos együttesek tagjai szerepeljenek-e, szerepelhetnek-e amatőr néptánc-fesztiválokon. A cikk nyomán, úgy tűnik, sikerült darázsfészekbe nyúlni, hiszen valóban sokakat érintő és érdeklő témáról van szó. A felvetett kérdésekhez számtalan együttestől szóltak hozzá írásban vagy szóban.

A legmeglepőbb talán az volt, és ennek külön örültem, hogy nem csak az amatőrök, hanem a hivatásos táncosok közül is sokan jelezték véleményüket. A legtöbb hozzászólás természetesen az amatőrök részéről érkezett, ugyanakkor – és ez volt a második meglepetés – a hazai együttesek mellett határon túli magyar táncosok is reagáltak. Néhány teljesen „szakmán kívüli” olvasó is eljuttatta álláspontját, s ezt külön köszönöm, hiszen ők e kérdésben egyáltalán nem érintettek. Közülük kerültek ki az olyan vélemények mi szerint nem értik hogy ez egyáltalán miért kérdés a néptáncosok között. Aki profi az profi, aki amatőr az amatőr és a kettőt szerintük egyáltalán nem lehet összekeverni. Legyen verseny a profi együtteseknek is, és így az esélyek teljesen egyenlőkké válnak.

Írásban mintegy húsz, szóban még ennél is több hozzászólás érkezett. (Na persze, nem vagyunk egy írásbeli szakma.) Az örvendetesen sok vélemény miatt még nem sikerült az egész anyagot feldolgozni és rendszerezni, néhány dolog azonban már most is körvonalazódni látszik. Az alábbiakban tehát megkísérlem összefoglalni a vita legnyilvánvalóbb tanulságait. (Ígéretemhez híven a hozzászólásokat szeretném majd a folkMAGazin olvasóival részleteiben is megismertetni - erre a levélírók egyébként kivétel nélkül felhatalmaztak.)

Hivatásos táncosok amatőr csoportban való szerepeltetését a többség csak tét nélküli, együtteses programban fogadja el. Városi, helyi rendezvényeken, az együttes fellépésén, külföldi útjain

valóban presztízsemelő, ha az egykori tag visszajár együttesébe.

A hozzászólók jelentős többsége határozottan nem ért egyet a hivatásos táncosok olyan amatőr fesztiválon való szereplésével, ahol együtteses díjakat is osztanak. Ezen álláspont képviselői között néhány olyan táncos is akadt, aki maga is profi táncost – hajdani „kollégát” – szerepeltető együttes tagja. Elmondása szerint az együttes sikere nem volt olyan édes, mert ők is tudták és érezték, hogy az elért siker a hivatásos táncosra, és nem a csoport tudására épült. Az örömben épp ezért öröm is vegyült, kellemetlen volt a más együttesek tagjai előtt, s a csapatot ez a siker nem hogy összébb hozta, hanem megosztotta, mert a józan többség rájött, hogy ez talmi csillogás, és nem az együttes önerős, valós tudása. A tagok ezt sok esetben úgy élik meg, hogy a vezető a sikert hajhássza, és ennek érdekében még attól sem riad vissza, hogy azon emberek fölé helyezze a kiváló, ám hivatásos táncost, akik még most is együttestagok, és bármikor lehet rájuk számítani. A tagok közül ezt néhányan saját alulérték elésükként élték meg, hiszen kvázi velük nem lehetett sikeres az együttes, ám a hivatásosokkal meg igen.

Általában viszont elfogadják profik szereplését akár versenyfesztiválon is, feltéve hogy a versenyen a koreográfiát, a koreográfust díjazza, és nem az együttest. A legegységesebb állásfoglalás – amatőrök és profik részéről egyaránt – a szóló táncosi díjjal kapcsolatban mutatkozott: amatőr versenyen profikat szóló táncos díjjal jutalmazni etikátlan dolog. Külön örültem, hogy ebben a kérdésben hivatásos táncosok is szép számmal nyilatkoztak, és teljes mértékben, kivétel nélkül egyet értettek az amatőrökkel. Néhányan érzik a felvetett kérdés erkölcsi, morális jelentőségét, ugyanakkor kényszerhelyzetre hivatkozva mégiscsak elfogadják, és szeretnék másokkal is elfogadtatni a profik szerepeltetését. Mások viszont éppen erre az érzékeny pontra hivatkoztak: szerintük miféle együttes az, amelyik nem tudja belülről pótolni a kieső táncost. Egy táncos eltávazásának ezer más oka is lehet, nem kell ahhoz hivatásosnak menni. Épp ezért tartják megkérdőjelezhetőnek ezt az indokot.

Néhányan az épp most folyó országos minősítéssel kapcsolatban vetették fel, hogy ott vajon etikus-e a profik szereplése. Vajon reális helyzetkép alakulhat-e ki olyan együttesről, amelyikben hivatásos táncos is szerepel? Képes lesz-e a csapat ugyanazt a minőséget produkálni a profik nélkül is? A profik ugyanis a hivatásos együttes programjától függően dolgozhatnak egykori amatőr együttesükkel... (A kérdésnek nagyon is megvan a létjogosultsága. Magam is láttam olyan fesztiváldíjas együttest, amely a nyertes koreográfiát néhány hónappal később, jelentős országos fórumon azért nem tudta bemutatni, mert a profi táncosok éppen külföldi vendégszereplésen vettek részt.)

Rendkívül öröndetes, hogy az eddigi hozzászólások többsége igen érzékenyen és kulturáltan, indulatok nélkül, a jobbítás szándékával íródott. Mindenki – véleménytípustól függetlenül – szeretné ha a helyzet tisztázódna, ha születne valamiféle hivatalos álláspont, szabályzat. (Szerencsére már két

olyan fesztivál is van – Zalaegerszeg és Szekszárd –, amelyek kiírásában szerepel, hogy együttesi díjat profikat szerepeltető együttes nem kaphat. Ezt az amatőr csoportok jelentős része igen nagy örömmel vette tudomásul.)

Érdekes módon a profikkal dolgozók is egyet értettek a másik táborral, hogy ez nem tiszta helyzet, s hogy ezt valamilyen formában hivatalosan rendezni szükséges. A felek még abban is egyet értettek, hogy ebben a kérdésben az országos szakmai szervezetek közül a Martin György Néptáncszövetségnek kellene – mielőbb – állást foglalnia. (S itt hadd ragadjam meg az alkalmat, hogy felkérjem a szövetség elnökségét, a folkMAGazin következő számában valamiféle előzetes véleményt juttasson el az olvasókhöz.)

A vita nem zárult le. Továbbra is várom a hozzászólásokat, sőt szívesen venném, ha olyan közérdekű kérdéseket vetnének fel olvasóink, amelyeket szintén e hasábkon lehetne megvitatni.

Szigetvári József

„Tedd ki a pontot...”

IV. Nemzetközi Legényes Verseny

2000. április 29.

**Budapesti Művelődési
Központ**

I. DÍJ
BALLA ZOLTÁN
Galgahévíz

II. DÍJ
KISS ISTVÁN
Sepsiszentgyörgy

III. DÍJ
DUDÁS DÁNIEL
Jászberény

KÜLÖNDÍJAK:

Zsúri különdíja
BOTH JÓZSEF
Kolozsvár

Kallós Alapítvány
DOBSA TAMÁS
Somorja

Archívum Alapítvány
BAJI ENDRE
Csóka

Etnika Alapítvány
GAZSÓ TIBOR
Csóka

Heltai Alapítvány
MISI GÁBOR
Budapest

Közönségdíj
(Amerikai Magyar
Népművészeti Központ)
GAZSÓ TIBOR
Csóka

A MESTERSÉGEK ÜNNEPE a magyar államalapítás megünnepléséhez kapcsolódva 2000-ben már tizennegyedik alkalommal kerül megrendezésre a Budai Várban. A legkiválóbb magyarországi hagyományörző népművészek tárgyalgó tevékenységét működő műhelyekben tekintheti meg minden évben az idelátogató közönség. Kézművesek érkeznek még Finnországból, Svájcól, Grúziából és Ausztriából, valamint vendégeink lesznek a hanti-mansi kultúra képviselői is. A Népművészeti Egyesületek Szövetsége által felkért szakértők bírálata szavatolja a bemutatott tevékenységek és áruk értékét és minőségét. A Kapisztrán téren és a

Szent György téren 2000-ben is együtt jelenik meg – a néphagyománynak megfelelően – a kézművesség a zenével és a tánccal. Augusztus 20-án a mesterek díszes aratófelvonulásával, ünnepélyes kenyérszenteléssel

MESTERSÉGEK ÜNNEPE

2000. augusztus 17-20.

köszöntjük az államalapítás 1000 éves évfordulóját és Szent István ünnepét. Ezen a napon adják át az »Év mestere« díjat is. Idén először Nemzetközi Kovácstalálkozót is tartunk, amelyre 10-15 ország jeles kovácsait hívjuk meg, az Országos Kovácsmíves Céh segítségével. A Történeti Múzeumban a rendezvény ideje alatt ki is állítjuk a kovácsok legszebb alkotásait. A programot

esténként Nemzetközi Folklórgála zárja, amelyet a Martin György Néptáncszövetség szervez a Budai Vár Oroszlános Udvarában.

FOTÓ: BOGÁR CSABA

NYÁRI TÁBOROK

Rece-Fice Balkáni Táncház Tábor
2000 június 30. - július 9.

DIÓSGYŐR

szerb, horvát, bolgár, görög,
makedón, román táncok

Kedvezmény a Kaláka Fesztiválra!

Jelentkezés, részletes információ:

A Rece-Fice táncházban:

hétfőnként 18.30-22.30

Fáklya klub

Budapest,

VI. Csengery u. 68.

telefonon: Bíró Edina

(06)-29-281-78-84

vidékieknek levélben:

Rece-Fice Bt.

Budapest, 1022 Barsi u. 5.

IV. Magyarországi Csángó Tábor
2000. június 24. - július 2.

TISZADOB

Tiszadob, Általános Iskola

tánc-, ének-, hangszer tanítás,

kézműves foglalkozások, íjászat,

lovaglás, esti táncházak

Tábordíj: napi 1000 Ft, ami

magában foglalja a programokat

Étkezés 750 Ft naponta

Fürdés, napozás, kirándulás,

kastély látogatás

Információ:

Tündik Tamás

2040 Budaörs

Szivárvány u. 8. X/59.

Tel.: 06-23-422-019

Mobil: 06-30-260-9467

Turcsán Tamás Péter

Tel.: 06-23-420-574

shy@origo.matav.hu

csango.freeservers.com

Zerkula János és Vizeli Balázs
FOTÓ: T. ASZTALOS ZOLTÁN

Téka Országos és Nemzetközi
Népművészeti Tábor

2000. július 1-9.

BOLDOGKÖVÁRALJA

ének- és zenetanítás: Téka együttes
táncitanítók:

Sára Ferenc - Varga Zsuzsa, Hli-

nyánszky Tamás - Fisser Szilvia

agyagozás - Béli Ágnes

fafaragás - Tordai János, Vili bácsi

gyöngyfűzés - Fehér Anna

nemezelés - Hevesi István

bőrözés - Boka Gábor

szövés - Munkácsy Gábor

vendégeink: Zerkula János, Fikó

Regina (Gyimesközéplek),

Vujicsics együttes, Kerényi Róbert,

Boka Színház, Szeredás együttes

Részvételi díj:

6 éves korig ingyenes

Felnőtteknek 6.400,- Ft

6-14 éves korig 6.000,- Ft

Háromszori étkezés: 800,- Ft/nap/fő

Kézműves foglalkozások:

14 éves korig ingyenes

14 éves kor fölött 2000,- Ft minden

foglalkozás, az egész tábor idejére

Levélcím: 3892 Hejce, Kossuth u. 7.

Telefonok: 06-30-940-1242,

06-46-308-304, 06-52-314-408

w3.datanet.hu/~teka

teka@mail.datanet.hu

IX. Méta Népzenei Tábor

2000. július 1-9.

KOMÁROM-KOPPÁNYMONOSTOR

A Csokonai V. M. Művelődési

Központ táborában, 15 percre

Komárom belvárosától, egy fenyves

közepén.

Napi hat óra zenetanítás kezdő-

és haladószinten, vonós és fúvós

hangszereken, igény esetén tekerő,

cimbalom, gardon, koboz kezdők-

nek.

Szállás saját sátorban vagy

faházban, napi kétszeri meleg

étkezés előfizethető. Saját büfé,

Duna-parti szabad strand, kulturált

körülmények (végre!!)

A tábor díja (oktatás+szállás):

sátorral: 12.500,-/fő

faházban: 14.900,-/fő

Információ:

Almásy Zsuzsa, Tel.: 60/394-219

Betyártábor

2000. július 3-9.; július 10-16.

GALGAHÉVIZ - az erdő alatt

Befogadóképesség: 30 fő

Jöhetsz egyedül vagy családotól.

Elhelyezés:

sátor, benne ág, ágyneművel

Költség: 16.000,- Ft

Táborunkban megtanulhatnak

az erdőn-mezőn tájékozódni,

rejtőzködni, nádkunyhót építeni.

Közelebb kerülhetnek a lovakhoz,

elkészíthetik legszükségesebb

eszközeiket, betyármódra énekel-

hetnek a tűz körül Juhász Zoltán-

nal, táncolhatnak élő zenére Balla

Zoltánnal, játszhatják a méltatlanul

elfelejtett népi sportjátékokat (pilinc-

kézés, métázás), valamint egy majd-

nem igazi rabló-pandúrt.

Információ: Balla Zoltán

2193 Galgahévíz, Dobó u. 24.

Tel.: 28/461-494

A budatelki zenekar a Táncháztalálkozón
HATLACZKY BALÁZS FELVÉTELE

NYÁRI TÁBOROK

Suvadás 2000. - Kézműves tábor és folklórtalálkozó

2000. július 8-15. - ARLO

bőrözés - Péntes Zsuzsa, Varga Vera; nemezelés - Pócs Judit, Kormosói Róbert; kosárfonás - Horváth Zoltán; szövés - B. Nagy Judit; tűzzománc - Szabó Tibor; gyöngyözés - Szabó Erzsébet; bútorfestés - László Otília; lószőrfonás - Libisch Andrea; kerámia - Kiss Krisztina, Fábián György; bábkészítés - N.-né Kiszely Melinda; fafaragás - Gaál János; tánc - Várkonyi Tekla, Barsi Csaba

Fellépő zenekarok:

Dr. Valter & Lawbreakers – blues

Zurgó – moldvai népzene

Méz – ír-skót népzene

Méta – magyar népzene

Besh O Drom – világzene

Téka – magyar népzene

Ghymes – világzene

Bábszínház: ORT-IKI bábcsoport

– Babocsai Máté históriája

Vásári látványosságok,

gólyalábasok, tűzfűvők

Házi zenekar: DŰVŐ (Salgótarján)

Részvételi díj: 1275.- Ft/nap

(sátorhely, oktatási díj,

anyagköltség, koncertjegy)

Étkezési díj: 600.- Ft/nap

(napi háromszori étkezés)

Koncertjegy: 500.- Ft

Napi belépő szállás nélkül: 800.- Ft

Sátorhelyet biztosítunk és az

összkomfortos kemping szolgáltatá-

sait. Információ:

Arlói Népfőiskolai Egyesület

3663 Arló, Zombori út 3.

Tel./fax: 48/444-190

E-mail: onkorm.arlo@matavnet.hu

III. Marosküküllőmenti Népzene és Néptánc Tábor

2000. július 9-16.

MAGYARLAPÁD

magyarozdi magyar és cigány

néptáncok tanítása haladóknak,

magyarlapádi, királyfalvi táncok

kezdőknek és gyerekeknek

oktatók:

Könczei Árpád, Plugor Judit,

Könczei Csongor, Szabó Mária,

Bajnóczi Zoltán, Dóka Annamária,

Tálás Ágnes

Hagyományos erdélyi hangszeres

zeneoktatás:

hegedű, háromhúros brácsa és

nagybőgő

szakirányító: Sinkó András

muzsikáknak: a magyarlapádi Piros

Pántlikás zenekar, a szászcsávási

és más küküllőmenti zenészek,

valamint a Palló zenekar

népdalt tanít: Szilágyi Hajnalka, Tur-

zai András, Papp Mária

meghívottak: magyarlapádi, becei,

magyarozdi, csombordi, lőrincrevi,

szentbenedeki, királyfalvi, fugadi és

tordasi táncosok és zenészek

Előadók:

Karsai Zsigmond és Kallós Zoltán

Részvételi díj:

80 DM - fizetés a helyszínen

(napi háromszori étkezés, sátorozási

lehetőség)

pótdíjért: 5 DM/nap házaknál

Információ: Németh Ildikó

Tel.: 00-40/94-800-533

Fax: 00-40/64-198-813

Belvárosi Ifjúsági Ház

1056 Budapest, Molnár u. 9.

Tel.: 317-5928, 318-0861

Tel./Fax: 266-9349

Marosszéki

népzene és néptánc-tábor

2000. július 9-16.

JOBBÁGYTELKE (SIMBRIAS),

MAROS MEGYE, ROMÁNIA

nyárádmonti táncok oktató-

sa kezdőknek és haladóknak,

felsőmarosmenti román táncok

oktatása haladóknak

Oktatók:

László Csaba, Füzesi Albert

Kerekes Boglárka: nyárádmonti dalok

Zeneoktatás:

péterlaki zenészek (szakirányító:

Vavrincz András)

Táncház minden este, fellépnek ha-

gyományörző együttesek, adatközlő

zenészek, táncosok, énekesek

Zene:

péterlaki zenészek, Csalóka

együttes, Öves együttes, adatközlők

Meghívottak: Pipacsok

néptáncegyüttes, Maros művész-

együttes, gernyeszegi cigány tánco-

sok, adatközlő táncosok

Néprajzi előadások:

Szabó Éva, Asztalos Enikő, Barabás

László, Bod Aladár

Hagyományos népi mesterségek

bemutatása, állandó kézműves

műhely, szórakoztató programok

Folkkocsma – muzsikával hajnalig

Szolgáltatások: napi háromszori

étkezés (igény esetén vegetáriánus

étrend). Szállás iskolában, sátorban

(ha hozol magaddal) vagy külön

díjért családoknál.

Melegvízszolgáltatás,

gyermekfelügyelet, orvosi felügyelet

Részvételi díj:

- 200 DM/fő/hét - a tábor teljes

időtartamára, mely tartalmaz min-

den szolgáltatást és az összes

programban való részvételt

- 80 DM/fő/hét - a magyarországi,

felvidéki, kárpátaljai illetve vajdasági

résztevőknek

- 20 fős csoport jelentkezése esetén

kedvezményt biztosítunk

Szervező:

Folk Center Alapítvány

Levélcím:

OP.2 CP.279, Ro-4300 Tirgu Mures

Telefonok:

00-40-94-857144 Takács Zoltán

00-40-92-318035 Puskás Attila

00-40-94-699915 Czerán Csaba

folk@netsoft.ro

www.netsoft.ro/folkc

Ponci Gyula, Császár Aladár
(Magyarpéterlaka) és a
Gajdos zenekar (Eger)
FOTÓ: HATLACZKY BALÁZS

NYÁRI TÁBOROK

Kézműves Alkotó Tábor

2000. július 11-23.

NAGYKÖRŰI TÁJHÁZ

A Míves Kismesterségek

Egyesületével oktató mesterségek:

- gyertyakészítő
- bábkészítő - Hídvégi Mária
- gyékénykötő - Kovács Tibor
- lószőrészes - Libisch Győzőné
- mézeskalácsos
- gyöngyész - Milner Angéla

Részvételi díj: 900,- Ft/nap

Szállás faházakban vagy sátrakban:

1000,- Ft, illetve 600,- Ft/nap

Étkezés a vendéglőben:

háromszori étkezés 300,- Ft/nap

Információ: Sziráki Éva

5065 Nagykörű, Jókai u. 49.

Tel.: 56/494-348

„Kaláris” Népművészeti

Gyerek Tábor

2000. július 12-20.

NAGYKÁLLÓ - HARANGOD

Információ: Stock Gyula

II. Rákóczi Ferenc

Művelődési Központ

4320 Nagykálló, Bátori u. 1.

Tel.: 42/263-141

Népzenei és Néptánc Tábor

Tisza-Folk Alapítvány

2000. július 15-22.

TISZAKÉCSKE

Hangszeroktatás:

citera, furulya, tekerőlant, koboz

Népdaléneklés

Néptánc:

Kalotaszeg-Györgyfalva,

Galga mente-Bag

Kézműves foglalkozások

Jelentkezés:

2000. június 10-ig

Részvételi díj:

- 14 év alatt 6.200,- Ft
- 14 - 18 év között 7.800,- Ft
- 18 év felett 9.000,- Ft
- nyugdíjas 6.200,- Ft

Szállás:

- diákothonban 700,- Ft/nap
- sátorral 350,- Ft/nap

Étkezés: a diákothonban
lehetséges 950,- Ft/fő/nap

Információ:

Urbán Zoltán táborvezető

6060 Tiszakécske

Szent Imre tér 1.

Tel.: 76/442-069

Mobil: 30/998-6666

Mácsingó Ignác „Náci”, Moldován Stefán,
Mácsingó Adalbert (Magyarpalatka)
ARCHÍV - NÉPRAJZI MÚZEUM

VI. Székelyföldi Tánc Tábor

2000. július 16-23.

FELSŐSÓFALVA

Táncoktatás: sóvidéki, székelybú-
ni és balázstelki (kisküküllőmenti)
táncok kezdőknek és haladóknak

Oktatók: László Csaba, Dimény
Ibolya, László Zoltán, Bartha Ildikó,
Mátéfi Csaba, Dónáth Zita

Népdal: Bartha Ildikó, Papp Zsuzsa

Népzene: vonós hangszerek,
cimbalom (irányító: Sinkó András)

muzsikálnak: szenterzsébeti és
szászcsávási hagyományörzők,
a Csalóka, a Palló, az Üsztürü
zenekarok és a népzeneoktatók

meghívottak: Barabás László, Fülöp
Hajnal, dr. Szalay Zoltán, Szász
Tibor

Részvételi díj:

- 125 USD (támogatás nélkül)
- 50 USD (alapítvány támogatás a
keleti tömb országaiból érkezőknek)
- 20 fős csoportok esetében egy, 35
személyes csoportoknál két személy
díjmentesen vehet részt a táborban;
- 40% óvodás gyermekeknek

A részvételi díj magában foglalja az
ellátást (reggeli, ebéd, vacsora), az
oktatási díjat, a tábor rendezvényein

való részvételt, valamint a szállást
(sátorhelyet).

Külön igényre és díjazás ellenében
családoknál való elszállásolást is
biztosítunk (2 USD/fő)

Jelentkezés:

- Bodó-Bán János

2038 Sósút, Hegy u. 45.

tel:+36-23-348036

vagy +36-30-9529761 (mobil)

- László Csaba

4180 Cristuru Secuiesc

str. Kossuth Lajos, B11/18, RO

tel: +40-66-242927

vagy +40-94-632669 (mobil)

Magyapéterlaki

Népzene és Néptánc Tábor

2000. július 18-28., PIRICSE

Zenekar: Csiszár Aladár és
zenekara (Magyarpéterlaka)

Táncoktatók:

magyarpéterlakai táncosok

Szakmai vezető: Vavrincz András

Információ: Szabó Miklós

Nyíres Egyesület

4375 Piricse, Táncsics u. 87.

Tel.: 42/280-405

NYÁRI TÁBOROK

IX. Egyszólam Népzenei Tábor
július 22-29.

VÁRALJA

Bonyhádtól 10 Km-re, a Mecsek lábánál fekvő táborban tanítanak:

Fábián Éva - ének, gardon

Juhász Zoltán - furulya, duda

Sáringer Kálmán - furulya

Dsupin Pál - duda

Szabó Károly - furulya

Agócs Gergely - ének

Juhász Katalin - ének

Vendégek:

Tankó Dezső - furulya (Gyimes)

Somogyi népdalok - Nemespátró:

Dömötörfi Józsefné, Szakál Miklós-
né, Dömötörfi János

Pál István - duda, furulya, ének (Te-
reske, Nógrád m.)

Részvételi díj:

saját sátorral 8.000,- Ft

8 fős kőházakban 11.000,- Ft

Napi háromszori étkezés

megrendelhető +5.720,- Ft-ért

Jelentkezési lap és befizetési csekk

igényelhető: Belvárosi Ifjúsági Ház

1056 Budapest, Molnár u. 9.

Tel.: 317-5928, 318-0861

Tel./Fax: 266-9349

„Kaláris” Népművészeti Tábor

2000. július 22-30.

NAGYKÁLLÓ - HARANGDÓ

Információ:

Stock Gyula - II. Rákóczi Ferenc

Művelődési Központ

4320 Nagykálló, Bátor u. 1.

Tel.: 42/263-141

III. Moldvai Tánctábor

2000. július 23-30.

KÜLSŐREKECSIN (FUNDU RACACIUNI),

BÁKÓ MEGYE, MOLDVA, ROMÁNIA

Tánc- és énektanítás - helyi
hagyományörzők és Tündik Tamás

Hangszeres oktatás - helybeli

mesterek segítségével

Szövés szövőszékeken

Esténként guzsalyas és táncház

Közreműködnek: Fehér Márton,

Legedi László István, Hodorog

András, Mandache Aurel, Paun

Vasile, Öves Együttes, Csürentő

zenekar

Gyermekprogramok, gyapjú- és

kenderelőkészítés

Játékok és énekek (Dobos Rózsa)

A tábor díja: 6000,- Ft

(erdélyieknek 50% kedvezmény)

Információ:

Tündik Tamás

2040 Budaörs Szivárvány u. 8 X/59.

T.: 06-23-422-019, 06-30-260-9467

Turcsán Tamás Péter

Tel.: 06-23 420 574

shy@origo.matav.hu

csango.freeservers.com

Nemzetközi Tánctábor

július 29. - augusztus 5. GYIMESKÖ-

ZÉPLOK

Szervezők:

Gyimesközéploki Polgármesteri

Hivatal és Művelődési Otthon, Sára

Ferenc, Nagy Imre, Mihók György

Zenélnek:

Zerkula János, Tímár Viktor, Antal

Zoltán, Mihók Mihály

Tanítanak:

Fitos Dezső, Lajkó Levente, Kádár

Ignác, Hajdú Flórián, Sára Ferenc

Esti programok:

Ordasok, Téka, Dresch Quartet,

Dr. Valter, Boka Cirkusz, Délalföldi

Szaxofonzenekar

Minden este:

bál, csúrszínház, serketánc (aprók

tánca)

Kézműves foglalkozások:

szíjú-készítés, bundavarrás,

bútorfestés, régi hímzés, szövés

Árak: 8.000,- Ft, vagy 250,- DM,

vagy 400.0100,- lej (napi 3 étkezés,

tanítás és esti programok)

– 3 éves korig ingyenes

Szállás:

sátorban vagy családotknál

Jelentkezés: a helyszínen vagy a

00-40-66-104-961-es telefonon

X. Kalotaszegi

Népzene és Néptánc Tábor

2000. július 30. - augusztus 6.

KALOTASZENTKIRÁLY

Kalotaszegi néptáncok tanítása

kezdőknek és haladóknak

oktatók: György Károly és párja,

Muszka György, Muszka Ilona, Both

Zsuzsa, Tálás Ágnes

Hagyományos erdélyi hangszeres

zeneoktatás: hegedű, háromhúros

brácsa, nagybőgő

szakirányító: Sinkó András

Muzsikálnak: Fodor S. Netti,

kalotaszegi hagyományörző ze-

nészek, Téka, Tarisznyás, Palló,

Szökös

Népdaloktatás: Kallós Zoltán, Sánt-

ha Emőke és adatközlők

Előadás kalotaszegi táncosok és

énekesek közreműködésével

Ének- és legényesverseny

Részvételi díj:

80 DM - fizetés a helyszínen

(napi háromszori étkezés, sátorozási

lehetőség)

pótdíjért:

3 DM/nap kollégiumban

5 DM/nap házaknál

Információ:

Németh Ildikó

Tel.: 00-40/94-800-533

Fax: 00-40/64-198-813

Belvárosi Ifjúsági Ház

1056 Budapest,

Molnár u. 9.

Tel.: 317-5928, 318-0861

Tel./Fax: 266-9349

Fotó: Császár Attila

Szilágyi Anna

mezőszéki énekes

és az

Eszterlánc

Koncert és táncház

a Zene Világnapján

2000. június 21., 20 óra

FONÓ

Budai Zeneház

1116 Budapest, Sztregova u. 3.

NYÁRI TÁBOROK

XIX. Nemzetközi

Táncház és Zenész Tábor

2000. július 30. - augusztus 6.

JÁSZBERÉNY

Táncitanítás:

július 30. - augusztus 1. - Budatelki

táncok (Észak - Mezőség) - Urbán

Mária, Szűcs Gábor

augusztus 02 - 03. - Szilágysági

táncok - Tóth Ildikó, Farkas Zoltán

augusztus 03 - 05. - Madocsi táncok

- Német Ildikó, Szabó Szilárd

Szászcsávási zenetanítás

(Szászcsávási zenekar) - hangszer

hozzál magaddal.

Muzsikás portrék - hangszeres

népzeneiről, táncházmozgalomról

- Halmos Béla előadásában.

Esténként táncház és koncertek.

Táncházvezetők:

Kuli Orsolya, Kocsán László

Esti koncertek: Szászcsávási,

Üsztürü, Dűvő, Csík, Zurgó, Jártató

zenekarok, Jászság Népi Együttes

és más hazai táncosok és zenészek

Kézművesség: agyagozás,

nemezélés, gyöngyfűzés, szövés

A tábor július 29-én este táncház

indul.

Részvételi díjak:

Felnőtteknek: 10.000 Ft + étkezés

6 - 14 éves korig 7.000 Ft + étkezés

6 évesig térítésmentes + étkezés

Ebéd és vacsora 900 Ft 1 napra

A díjak tartalmazzák a szak-

mai programokon való részvételt,

sátorhelyet (sátrat hozzá magad-

dal) strandhasználatot, belépést a

Csángó Fesztivál rendezvényeire,

mesterségek anyagszükségletét,

tanítók és foglalkozásvezetők tiszte-

letdíját, orvosi ügyeletet.

Külön igényre kollégiumi férőhe-

lyet biztosítunk azoknak, akik a

jelentkezési határidőig visszajelez-

nek. Kollégium 900 Ft/fő/éjszaka

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ:

2000. JÚLIUS 1.

A tábor helye:

Jászberény, Víz u. 1.

/Városi strand és a Hotel Touring

mellett /

Levélcím: Jászság Népi Együttes

5100 Jászberény

Víz u. 1. Pf: 116

Tel./Fax: 57/ 411 - 294

Szűcs Gábor: 06/20 9 691 - 963

Kocsán László: 06/30 9 981 - 851

E-mail: jneszh@mail.datanet.hu

X. Csángó Fesztivál

Európai Kisebbségek Folklór

Fesztiválja és Konferencia

2000. július 31. - augusztus 6.

- Folklórműsorok, nemzetközi és

magyar táncházak

- Hagyományörző népművészek

felvonulása és ünnepi műsora -

augusztus 04., 18 óra

- Énekverseny - Hodorog Luca

moldvai csángó énekes emlékére

- augusztus 05., 11 óra

- Kallós Zoltán énekel és a

Szászcsávási Zenekar koncertje -

augusztus 5., 15 óra

- Gálaműsor - augusztus 5., 20 óra

- Triskell Magique zenekar (

Bretagne) koncertje - augusztus 6.,

15.30

- Jászság Népi Együttes utánpótlás

soportjainak bemutatója -

augusztus 6., 17 óra

- Külföldi táncegyüttesek műsora

- augusztus 6., 20 óra

- Kiállítás, konferencia

- Népművészeti vásár

Információ: Szűcs Gábor

Jászság Népi Együttes

5100 Jászberény, Víz u. 1.

Tel.: / fax: 57/411-294

II. Cigányfolklór Tábor

2000 július 30. - augusztus 6.

KOMANDÓ (SEPSISZENTGYÖRGY)

Szervezi:

Lajtha László Alapítvány

Őrkői cigánytáncok:

Orza Călin, Keresztes Edit

Küküllő-menti cigánytáncok:

Ivácson László, Ivácson Vera,

Jánosi Attila, Tekerés Gizella

Népdaloktatás:

Demeter Erika

Közreműködnek:

szászcsávási cigány zenészek,

Gázsa zenekar

Meghívottak:

Albert Ernő tanár,

Kovalcsik Katalin népzenekutató,

Nagy Olga folklórista,

Dr. Pozsony Ferenc egyetemi tanár,

Szabó Judit tanár,

Tamás Ferenc zenetanár

Részvételi díj:

- 200 DEM a nyugati országokból

érkezőknek

- 80 DEM a magyarországiaknak

- 60 DEM-nek megfelelő lej

romániaiaknak

A részvételi díj magába foglalja:

- az ellátást (reggeli, ebéd, vacsora)

- az oktatási díjat

- részvételt a tábor rendezvényein

- szállást faházikókban

- sátorozók a részvételi díjból 10

DEM kedvezményt kapnak.

Jelentkezési határidő:

2000 július 15.

Információ:

Deák Gyula Levente

4000 Sepsiszentgyörgy

str. Stadionului nr.15, bl.19, ap.34

tel.: +40-94-307027,

+40-67-315418

e-mail: hame@cosys.ro

Papp István Gázsa

1209 Budapest

Batthyány u. 26., telefon: 287-0981

CĂLUȘUL - Optas Magura, Oltenia (Ónodi Béla felvétele)

NYÁRI TÁBOROK

Nagykovácsi Zenei Alapítvány
Népzenei és Néptánc tábora
2000. augusztus 5-13.

NAGYKÖRŰ

Táborunk immár másodszer
várja azokat a gyerekeket, akik
szeretnének megismerkedni a
magyar népzene és néptánc alap-
jaival, illetve szeretnék elmélyíteni
tudásukat a napközben tar-
tott foglalkozásokon és az esti
táncházakban.

Tanárok: Bodza Klára - népi ének

Tálas Ágnes - néptánc

Lipták Péter - citera

Ladányi Ferenc - furulya, tilinkó

Romhádi Krisztián - tekerő

Róka Szabolcs - koboz

Részvételi díj: háromszori

étkezéssel, négyágyas faházakban

való elhelyezéssel 18.000,- Ft/fő

Hangszereket biztosítunk!

Információ: Lipták Péter Tel.: 26/

356-400, 30/98-43-616

Csutorás Tábor és Zenekar-
Népdalkör Vezetői Tanfolyam
2000. augusztus 6-13.

LAJOSMIZSE

magyar népi hangszerek (citera,
hegedű, koboz, furulya stb.)

népdalok és eredeti népi táncok

hangszerkészítés, kézműves

foglalkozások, esténként táncház

Szervezők: Táborfalvi

Közművelődési és Népzenei Egye-
sület, Magyar Kórusok és Zeneka-
rok Szövetsége, Tradíció Alapítvány

Részvételi díj:

tábor teljes ellátással: 14 500 Ft

tanfolyam teljes ellátással: 18 000 Ft

Jelentkezés levélben: Tradíció

Stúdió, 1024 Bp., Keleti Károly u. 8.

Telefon: 315-1322, 316-0592

(Vanó Renáta)

(06)20/9346-032 (Birinyi József)

Határidő: 2000. július 10.

IX. Mezőségi

Népzene és Néptánc Tábor

2000. augusztus 6-13.

VÁLASZÚT

Mezőségi táncok: György Károly,

András Mihály, Balogh Ágnes, Nagy

Zoltán József

Zeneoktatók: Maneszes Márton,

Sinkó András, Kostyák Alpár, palat-
kai zenészek

Népdal: Kallós Zoltán és adatközlők

adatközlő zenészek: Béré,

Búza, Fejérd, Magyarszovát,

Magyarpalatka, Csabaújfalú

Táncház-zenekarok:

Téka, Palló és Szökös

Táncosok és énekesek: románok,

magyarok, cigányok (Bonchi-
da, Válaszút, Búza, Feketelak,

Ördöngösfüzes, Kötke, Magyar-
szovát, Magyarpalatka, Szépkényer

úszentmárton, Vajdakamarás, Visa,
Szék). Néprajzi előadások: Borbély

Jolán, Halmos Béla, Novák Ferenc,

Pávai István, Tímár Sándor

Részvételi díj: 80 DM (napi

háromszori étkezés, sátorozási

lehetőség), pótdíjért (5 DM/nap)

házaknál

Információ: Németh Ildikó

Tel.: 00-40/94-800-533

Fax: 00-40/64-198-813

Belvárosi Ifjúsági Ház

1056 Budapest, Molnár u. 9.

Tel.: 317-5928, 318-0861

Tel./Fax: 266-9349

Tatros Tábor Moldvában

2000. augusztus 7-13.

SOMOSKA

Hangszeres zeneoktatás:

Furulya - Legedi László István

Hegedű - Mandache Aurel

Koboz - Paun Vasile és Boia Matei

Tánctanulás adatközlőktől.

Házigazdák:

Sára Ferenc,

Kerényi Róbert,

Tatros együttes

Szállás:

- tantermekben

- hozott sátrakban

- vagy házaknál

Étkezés:

500,- /fő/nap

Részvételi díj:

napijegy - 1.000,- Ft/fő

heti jegy - 5.000,- Ft/fő

6 éves korig a tábor ingyenes!

Információ:

Benchea család

Tel./fax: 37/309-401

e-mail:

fulopa@mail.datanet.hu

III. Ördöngös Tábor

Gyerekeknek

2000. augusztus 13-19.

KISKUNHALAS

A kiskunhalasi Ördöngös zenekar

népzenei tábort szervez 7-15 éves

gyerekeknek.

A programban hangszerek

(hegedű, klarinét, furulya, citera,

duda, brácsa, cselló, bőgő)

és ének oktatása szerepel kezdők

és haladók számára.

Az oktatás Délalföld, Dunántúl,

Szatmár, Kalotaszeg és Mezőség

zenei, valamint ének anyagából

történik.

Ezenkívül gyermekjátékokat, köz-

ös éneklést, előadásokat, esténként

pedig táncházat szervezünk.

Szabadidőben sportolás, strand,

fafaragás.

A tábor a résztvevők közös

műsorával zárul.

Kollégiumi elszállásolás.

Hangszert hozzá magaddal!

Bővebb információ:

Dr. Maruzsenszki József

Harangos tér 11.

Kiskunhalas 6400

Tel.: 77/424-346

Mobil: 06-30/963-5826

Nagykovácsi művészek, polgárok,
civil szervezetek kezdeményezésére
idén első alkalommal rendezik meg a

NAGYKOVÁCSI MŰVÉSZETI HETEKET

2000-ben a Művészeti Hetekhez

kapcsolódik a

III. CSILLAGLESŐ NÉPTÁNC TALÁLKOZÓ

A találkozó célja olyan rendezvény

létrehozása, amely nem csak

Nagykovácsi kulturális életét teszi

színesebbé, hanem a népi

hagyományok megőrzését is elősegíti.

A program augusztus 12-én
kora délután menettáncal kezdődik,
majd sötétedésig hagyományörző és
amatőr néptáncsoportok
mutatkoznak be műsorukkal.

Néhányan a fellépők közül:

Halas Néptánc Csoport (Kiskunhalas),

Székely Mikó Kollégium

Néptánc Csoportja (Sepsiszentgyörgy),

Hagyományörző Csoport

(Kisújfalu, Szlovákia),

a házigazda Nagykovácsi Rézpatkó

Néptánc Csoport stb.

Minden érdeklődőt

szeretettel vár a rendezőség

2000. augusztus 12-re, szombatra,

Nagykovácsi bányaszínházába.

NYÁRI TÁBOROK

IV. Vajdaszentiványi
tánc- és zenei tábor
augusztus 13-20.

VAJDASZENTIVÁNY

Házigazda: Vajdaszentiványi

Hagyományörző Együttes

A tábor szervezője:

Zichy-Horváth Egyesület

Táncoktatás:

Vajdaszentiványi, marossárpataki,
mezőpaniti és geryeszegi táncok,
kezdőknek és haladóknak, idős
adatközlők közreműködésével

A táncoktatásokat vezetik:

Mezőpalkó István, Sára Ferenc, An-
tal Áron, Fitos Dezső, Hajdú Flórián,
Varga János és táncospárjaik

Zeneoktatás:

Vajdaszentiványi és marossárpataki
népzene haladóknak - Horváth Elek,
Tóni Árpád, Moldován István

Muzsikálnak: Horváth Elek és
zenekara, Horváth Attila és zeneka-
ra, Horváth Mihály és zenekara

A napközbeni tánc- és zeneok-
tatás mellett egyéb programok
várják a résztvevőket, amelyben
viseletkészítés, népi kézművesség,
lovaglás, íjászat, gólyalábazás,
vetélkedők, tábortűz szerepelnek.

Minden este előadások, koncer-
tek: Lopótök színtársulat, Zalai
Táncegyüttes, Maros Művészegyüt-
tes, népzenei koncertek és más
előadók. A tábor utolsó délutánján
11 környékbeli együttes részvétel-
ével hagyományörző fesztivált rend-
ezünk.

Részvételi díj:

– 9.000,- Ft

(Támogatással, amelyben csak a
Magyarországról érkező résztvevők
részesülhetnek.)

– A legalább 15 fős csoportos
jelentkezésnél további kedvezmény

– 200,- DM

(támogatás nélkül)

A részvételi díj magában fog-
lalja az ellátás, a sátorhely vagy
osztálytermi szállás költségét.

Külön díjért szállás családoknak:

300,- Ft/fő/nap vagy 5,- DM/fő/nap

A tánc- és zeneoktatás idején óvoda
illetve napközi otthon működik.

A tábor kezdő- és zárónapján
Budapest-Vajdaszentivány-Buda-
pest autóbuszjáratot indítunk, hely-
foglalás július 31-ig.

Jelentkezés:

Varga János

9400 Sopron

Ötvös u. 6.

Tel./fax: (36.99)320-213

Határidő: 2000. július 31.

XI. Pécsi Német Néptánc Tábor

2000. augusztus 14-20.

PÉCS

Információ: Heil Helmut

Német Néptánchagyományok

Ápolása Alapítvány

7621 Pécs

Szent István tér 8-10.

Tel.: 72/332-688

Fax: 72/310-041

TAYLORDANCE

TÁNC – SPORT – SHOW

NÉPI FEJDÍSZEK, KARAKTERCIPŐK
BALETTCIPŐK, BORTNIK
CSIPKÉK, GYÖNGYÖK
FLITTEREK, STRASSZOK, ÉKKÖVEK

NYITVA : HÉTFŐ – PÉNTEK : 9 - 19, SZOMBAT : 9 - 18

1074 Budapest, Hársfa u. 5.

Tel.: 321-7838, 342-1114 Fax: 352-7032

E-mail : taylorlance@matavnet.hu

www.taylorlance.matavnet.hu

9730 Kőszeg, Árpád tér 25.

Tel.: 06-94/ 361-558 Fax: 94/ 362-145

„Virginia lassan nyomogatva zenge,
duda bordójától az köfal is renga...”

Elő Tekerő- és Dudatábor

– Boldogkőváralja –

2000. augusztus 21-24.

Táborunk a magyar és az európai tekerő- és
dudamuzsika hagyományával foglalkozik

Tekerő oktatása kezdő és haladó szinten

– Alföldi oláhos, lassú és friss csárdás

Hogyan vattázzunk, recsegjünk,

hangoljunk...!

Tanárok: Havasréti Pál és Szerényi Béla

Dudaoktatás kezdőknek és haladóknak

– Alföldi dudánóták

Dudasíp készítése, sípszár hangolása,

dudabőr kikészítése

Tanárok:

Lányi György és Istvánfi Balázs

Klarinét és tárogató oktatása:

Berán István

Tervezett előadások

dr. Hankóczy Gyula: A tekerőlant az

Alföld középső részén

Kozák József: A magyar duda

Táborunk célja, hogy a népzeneészek
legyenek képesek a hagyományos magyar
népzene stílushű, hiteles és élményt adó
megszólaltatására, további önálló tanulásra,
felvételek, kották és népzenei gyűjtések
alapján

Hangszert feltétlen hozzá magaddal!

Esténként Padkaporos-dudabál!

Részvételi díj: 4500,-Ft / fő

+ étkezés: napi 800,-Ft

Jelentkezésed Havasréti Pál várja

faxon: 06-23-36 57 14

telefonon: 06-30-940 12 42

e-mailen: teka@mail.datanet.hu

Időtlen történelem

András, nemrégiben, egy Veled készített interjúban szinte vaktában eresztettél szélnek egy félmondatot, ami-be tetőtől talpig belegyönyörödtem. Nagyanyám beszélt ezt a metaforikus nyelvet, ám az a nemzedék már csak az emlékeinkben él. De, hogy az általad mondottal se legyek adós, a kérdésre, hogy gyermekkorodban számon kérte-e valaki otthon a nyelvi makulátlanságot, imígyen válaszoltál: „Édesanyám esetében nincsenek határozott emlékeim, de apám már az eszével kapálgatott a soraim között.”

Érdekes, amit mondasz, de őszintén szólva már nem emlékszem rá, noha igaz. A dús nyelvet, hála Istennek, otthonról hoztam. Ha valami ebből érzékelhető, azt elsősorban annak a szerencsének köszönhetem, hogy apám és anyám közé születtem. A szorgalmat viszont, hogy ezekhez még hozzágyűjtögessek, azt jó néhány szép találkozásnak és azoknak a papírdarabkáknak köszönhetem, amiket a zsebeimben hordtam és hordok ma is, az aprócska, faragott ceruzám társaságában. Így tehát hozott és szerzett holmi a nyelv nálam s egyben egyik legféltebb kincsem. Ha mesét mondok, annyira szeretem a nyelvet benne, hogy csak fele részben ünneplem a történetet, mert a másik fele részben a nyelvet, magát. Egy kitűnő történet, ha halovány nyelven szólal meg, már nem biztos, hogy előttem figyelemre méltó, de ha a nyelve gazdag, akkor a történet lapos is lehet akár.

Ady Endre így fogalmaz egy helyütt: „Tetszett volna demokratikus államreformokkal fölsegíteni a színre, fórumra a jól beszélő magyar parasztot, ma lenne tüneményes, szép, dús magyar nyelv.” Rólad igazán elmondható, hogy sokat jöttél-mentél ilyen emberek között.

A szépet, a tüneményes nyelvet Erdélyben voltam kénytelen újra fölfedezni, ahol nagyon tömör beszédű emberekkel találkoztam. A tömörségen nem azt értem, hogy keveset beszéltek, sőt a keveset beszélő székely ember legendája helyett én hallottam nagyon sokat beszélő parapács embereket, parapács asszonyokat is. Hanem azt értem tömör nyelven, hogy közléseik többsége több jelentésű mondatokból állt össze. Egy mondat mögött, de sokszor egy szó mögött meg-meghúzódott más jelentés is, vagy adott esetben, ha sokan voltak, füzérben lógtak alattuk. Amikor Csíkrákos felől jó néhány falut érintve

Gyimesfelsőlokra besétáltam, egy, a pityókában kapálgató ember, aki megvárta, míg hallótávolságba érek, azt mondta nekem: „Direkt Pestről? Áldja meg az Isten! Hát tudja meg, mi holdfogytára születünk. Itt erőt zötyög a szeker, de tán egyszer megkenegjük.” A holdfogytára való születés – aki ismeri ezt a népet, tudja – egész életük, tulajdon sorsuk metaforája. Mert ez a nép holdfogytára vágja ki a fát, amiből majd bútort lesz vagy valami más. Ám minden növényt a hold töltekezésére ültet el, s örvend, ha gyermekei azidőre születnek. No, az ilyeneket nagyon kerestem. Úgy éreztem, ahhoz, hogy magamat kifejezhessem, ezekre nagyobb szükségem van, mint – tisztesség ne essék – a történelemtudományra. Amíg ezekben a mondatokban a kisemberek szólalnak meg és a lehető legmélyebben nyúlnak a sorsukba, addig ez maga a becsaphatatlan, manipulálhatatlan történelem. Ha egy-egy ilyen különleges kifejezés mélyéig sikerül leásnunk, az nem más, mint a mi időtlen történelmünk, amiben azért a jövőhöz való viszonyunk is ott van egy kicsit. Az évek során ilyen helyekre jártam koldulni a szavakat, ennek okán már én is társ lehetek, mikor beszélgetünk. Így természetesen a tréfában is. Több éllel csapdát ástunk egymásnak, sokat kacagtunk.

Később, amikor a magyarságot – mivel sokat utazok el s vissza – láttam megkeveredve is együtt lakni, például Svédországban a zalait, a bácskait és a csíkit, egyetlen vízvázlatos mondattal rögtön próbára tettem őket és anélkül, hogy előzőleg tudtam volna, nyomban ráböktem az erdélyire, mert az értette a szavam másik oldalát is, vagy valamilyen köze volt Erdélyhez. S akik nem értették, azok általában magyarországiak voltak, netán civilizáltabb, polgárosultabb területekről valók. Igen érdekes továbbá, hogy ahol ez a több rétegű kifejezőmód még él, ott általában az időből is mélyebb dolgokat őriztek meg. Igen-igen tetszett, hogy ennek a sokrétű, gazdag, dús nyelvnek olykor-olykor hibaszázalékai is vannak. Mert például amikor Szilika bácsinak azt mondtam Gyimesben a virágaira, hogy Szilika bácsi, magának egyszer gyönyörű virágai vannak, arra azt mondta, ő bizony már kettőt férjhez adott. Holott én valóban a virágokat dicsértem akkor.

De ha eszem lett volna, akkor a lányait dicsértem volna, mert rögtön megszagoltatta volna velem a nagyszirmú virágait.

Milyen sorsot szánsz ennek a nyelvi kincsestárnak, hiszen a szemünk előtt nőnek fel új és új nemzedékek, akik egy kukk nem sok, de annyit se értenek ezen a nyelven?

Mielőtt belekezek, hogy szerintem hol tart ma ez a kérdés, például a zuglói végeken, szeretném elmondani, valóban csudálatos valami ez a nyelv. Tudom, a nyelv csak nyelv, az még nem a teljes élet. Egy csuvas népdal azt mondja, nekem így sikerült átformálni magyarrá:

Ej, haj, de sok almát faltam, nyeltem,
Héjait most hova hordjam ki?
Jó rokonok közt ékes szókat

Hogy szedegessek s mondjam ki?

Azt állítja tehát, hogy az átélt élet olyan bennünk, mint az alma húsa. A szó pedig, amit ékesen vagy rosszul kimondunk, ennek az almának pusztán a héja. De azt mondják, a vitamin a héjában van. A meghámozott alma azonnal rothadni kezd, gusztustalan barna lesz, így tehát nagyon kell vigyázni a bennünk gomolygó, kimondatlan élményeinkre, mert azokat úgy tartják egészségben és védelemben a szavak, mint almát a héja.

Most visszatérve a mára. Hogy milyen áldatlan környezetben kell tengődjön a nyelv, arra elmondok egy példát, mindjárt Zuglóból. Az iskolánkban, mindegy melyikben, nem az a lényeg, Móra Ferencet jelen pillanatban azért számúzták a harmadikosok

olvasmányainak sorából, mert érthetetlen a nyelve. Azt mondták, helyette Aszlányi Károlyt kell olvasni, az érthetőbb. Megnéztem azt a bizonyos könyvét Aszlányinak, oldalanként idegen szavak vannak, persze meglábjegyzetelve. Ilyenek, hogy ankét. Móránál kénytelen lenne megismerkedni a gyermek olyan szavakkal, hogy

zsák, rozs stb. Az a nagy kérdés, hogy melyikre van nagyobb szükség. Van-e még közünk a természethez, ahhoz az enivalóhoz, amit megeszünk, egyáltalán a saját kultúránkhöz. De mondom a másik irtózatosan rossz jelet, szintén Zuglóból, ahol a versenyző – ebben az esetben éppen a fiam – úgy készült föl a mesemondó versenyre, hogy nem szó szerint tanult, mint a többiek, hanem egy héten át mondtam vele, a saját szavaival, hogy üljön ki rá az az öröm, ami a dolgokat újból és újból megfogalmazni tudó ember arcán, gesztusaiban örökké megjelenik. Mert óriási különbség van a szajkózás és a nyelv által való teremtés között. Mivel nálunk televízió sosem volt, ilyen teremtésekre mindig jutott s jut is idő – egyelőre. Szóval, mikor eljött az idő, megkérdezték a fiamtól, hol van a papír, amiről a mesét el akarja mondani. Azt hiszem, a kérdés korszakos. Hol a papír? Itt aztán nehéz döntés elé került a zsűri, mert papír természetesen nem volt. Hatalmas biztonságérzettel a kor szavát mondta ki: akkor köszönjük. Így aztán a fiamat többet nem lehetett elkergetni ilyen versenyekre. Nem a pedagógiai csódról beszélek, pedig az is megérne néhány gondolatot, hanem arról a hatalmas méretű tévedésről, hogy a mesemondás egyenlő a felmondással. Az is nagy dolog, ha felmondják, de ha megjelenik, aki újra tudja teremteni, az nem alacsonyabb kategória.

„Türelműveg”: Pista bácsinak egynapos munkája
Pál István; Tereske; Nógrád

FOTÓ: BEREZ ANDRÁS

Úgy tudom, a magnóval való gyűjtéshez is fenntartásokkal közelítesz.

Bevallom, én a magnóval való gyűjtést is sokáig becséméltem. Sokan gyűjtöttek előttem ilyen formán, de azt is láttam, hogy a magnó néha fiktív helyzeteket teremt. Nem szent a pillanat. Ezért inkább mellé ültem az öregeknek és azt gondoltam, amit a bőröm, orrom, szemem, fülem érzékel, az az enyém. A többi adat. Inkább így s a papírjaimon keresztül táplálkoztam. A meséim is olyanok, hogy kevésnek gyűjtöttem össze a tartalmát, de azon a nyelven formáltam meg, amire ezek a régi mesterek megtanítottak. Csavar Jenő bácsi, Tankó Imre bácsi s a többiek, innen, onnan, meg amonnan is. Felejthetetlen például, ahogy mesélni láttam a kárpátaljai Forgolányban

Kádár Endre bácsit, aki arra volt a legbüszkébb, hogy képes volt árokba mesélni harminc arató embert. Ő szóval teremtett. Kisántikált eléjük, s azt mondta, hallgassanak, no, egy mesét. Egy se mondta, hogy nem kell mese. Addig zsibbasztotta őket, míg mind egy szálig el nem aludtak. Amikor hallotta, hogy egyenletesen szu-

zognak, hazament. S reggel, a harmatütte társaságot is ő ébresztette az árokparton. Nohát, engemet is ezek a mesék pofoznak erre-arra. Egyik nap egy tanyasi központban lépek fel, másnap Svédország valamely északi pontján, nem sokkal utána Kaliforniába kergetnek ki ezek a mesék. Tehát az életemet írják meg.

Hallottam, hogy a háború se tartott vissza és elvitted a meséidet a lőporos Vajdaságba is.

Megtörtént, igen. Ám azt is el kell mondjam, hogy míg Budapesten húsz gyereknek is nehéz mesélni, Temerinben kétszáznak meséltem úgy, hogy meg se nyikkantak. Néma csöndben hallgatták a félórás mesét. Az első ötven a nadrágomat is fogta közben, de úgy, hogy azon nem maradt egy csipetnyi hely sem. De semmi reakció. Fából faragott arcok az olcsó neonfényben, kint meg a háború. Mikor befejeztem, azt mondta az egyik gyerek halkán: még. De semmi taps. Máshol jelent meg a mese bennük, mint idehaza. Döbbenetes élmény volt.

Felnőtt közönség előtt milyen tapasztalatokat szereztél?

Sok helyen kellett megküzdenem az értetlenséggel is, de a türelmem már átsegít a nehezén. A mérget azzal vívod ki, hogy más tempóban beszélsz. Nem félsz a szünetektől. De ez egy következő témakör. Aki fél a

szünettől, az általában kitölti egy ó... hanggal. Nálunk ez a divatos. Ennek a lelki háttere nem más, mint a félelem a csöndtől. A jelentése pedig az, hogy mindjárt mondok valamit, hiszen nagyon sok iskolát kijártam, ne féljete, eszembe fog az jutni. Csönd nélkül a beszéd, de különösen a mese, olyan, mint a rissz-rossz talajra hullott mag. Ha a csöndben sikerül szót érteni, kiderül, hogy a szavak mind-egyike sűrítmény. Mint már mondtam, bennük, rajtuk van az a sok-sok jelentés, amit csak a csöndben lehet megérteni. Nem is tudom, hogy a nyelv jelen állapota nem a csönd száműzésével van-e kapcsolatban. Vagy azzal is.

Mi lesz a papírlapjaidon szétfutó, szétguruló gyöngyeiddel?

Már közelít a dolog egy könyv felé, hiszen az ember köteles leírni mind-azt, ami reábizátott. Kb. 4 esztendeje megkezdtem a gyöngyeim számbavételét. Először – talán nem véletlenül – a dalolással kapcsolatos kifejezéseket. Tudom, amit énekórákon beszélünk, mindaz fény-évnvi távolságra van attól, amit az öreg nótafák olykor véletlenül elejtenek vagy más esetekben egy egész estét átbeszélve. Ebből az anyagból már sikerült egy könyvet az asztalra tennem. Ám ez, a második része lesz igazán nyelvi vonatkozású, mert szótárak is lesznek benne. A témakörök, mint a díszítés a dalolásban vagy a versek szabad szerkesztése ugyanott, vagy a hangerő, a hangfajta, a műfajmegjelölések mind-mind szószer-
detben végződnek. Az énekelni ígére például kb. 120 változatot van. Azt gyanítom – szeretném, ha valaki az ellenkezőjéről felvilágosítana –, hogy ezekből a legtöbb egyszerűen ott van nálam.

Kérlek, sorolj föl néhányat az érdekesebbek vagy az eddig idehaza teljesen ismeretlenek közül.

Döbbenetek vannak. A hehentés például, ami egy díszített éneklés, vagy itt van ez az ige, hogy ügetni. Az ügetőre ha kijárok, biztos vagyok a dolgomban, hogy ez a szó mást nem nagyon jelent. Ez esetben azonban egy kiáltás-szerű éneklést jelöl és rokonságot tart a hejgetéssel, a hüdítéssel, a hüdintéssel, a huhejtázással, és még csak egyetlen egynek nyúltam bele a bokrába. Ez az éneklés az emberi zene legősibb állapota, amikor már nem beszéd, de még nem is ének. A hegyi világban, főleg a Gyimesekben, az egyik hegyről a másikra átkiáltó ember énekéről van itt szó. Ez az ügetés azonban nem

jelzőkiáltás, hanem – és ez egyértelműen kiderült a val-
lomások szövegvkörnyezetéből – egy keserves, csak olyan erős kiáltásokkal előadva, hogy az messze is hallható leg-
yen. Itt megjegyzem, farkasok elleni éneklésről van szó. Ezt attól az asszonytól tudom, aki már 14 évesen csobán volt s pásztorkodott a havasokban. Azt mondták neki a társai: „...egyebet ne csinálj, te csak ügesd a dalokat szé-
pen.” És megmondták, hogy a farkas nem fogja bántani. Ő meg énekelte. Óriási hangerővel, dinamikával – lekott ázhatatlanul. No, hát ilyenekből van aztán rengeteg.

Áruld el, mire gondolsz, mikor ennyi csoda után behallgatsz a mába?

Arra hivatkozunk, mi-
kor a magyar nyelv kopását és koptatását szenvtelenül nézzük, hogy a világ rohan, zúdulnak ránk az idegen szavak. Ebben a tempóban képtelen ez a lassú érésű és közmegegyezésre vá-
rakozó nyelv reagálni. Ilyen helyzetben érdemes elgondolkozni a dobozos motor, vagy a villanyfészter szavaink fölött. Ez utóbbi a transzformátor, az előző meg a teherautó. Ezeket is Gyimesben hallottam. Tehát még mindig van a magyarságnak, ott, a sáros utak végén néhány faluközössége, amelyek a technikai eszközökre saját szókészletükből találnak szavakat. Olyan fontos anyag ez bennük, amiből az immunt ki kéne szippantani és nagyítóval beadni a rászorulóknak. S hogy mit

gondolok még? Ha van valami haszna annak az útnak, amire én annak idején rátévedtem, talán éppen ez: föl-föl-
kapok néhány, már-már csudaszerű kifejezést, mondatot és igyekszem odatenni az ezektől megfosztott emberek elé. Aztán vagy használják vagy nem.

Van-e, amelyik valamiért különösen kedves a lelkednek?

Van, de például ezt faragva láttam Nagykanizsán, egy, a pásztorok hagyatékát bemutató kiállításon. Egy apró kis borotvatokon, vagy tükrös volt talán, már nem tudom, ez az egyetemes érvényű, de a költészet legfényesebb lapjaira is felvilágló gondolatok voltak olvashatók: „Lettem, vagyok, múlok. Ismét leszek. Mi? Nem tom. Búsulok.”

Léka Géza

Oroszhegyi kanászember (Udvarhely)
FOTÓ: BEREZ ANDRÁS

Di mó dalai

Martin György kispaládi gyűjtése

Az 1983-ban, ötvenegy éves korában meghalt Martin György társaival már az ötvenes évektől nagyléptékű gyűjtőmunkába kezdett a még élő néptánc- és népzenei hagyományok felkutatására és megörökítésére. Ennek a monografikus igényű munkának volt egyik jeles állomása a kispaládi cigányokkal való találkozása, melynek zenei hozadéka most, negyven év múltán mindenki számára elérhető.

– Nevelőapám, Martin György mindig gondot fordított arra, hogy egy példányos gyűjtés otthon lehetőleg ne maradjon – emlékszik Éri Péter népzeneész, a lemez szerkesztője. – A több esetben saját pénzén készített hang- és filmfelvételeket, illetve tánclejegyzéseket is rendre archiválta a Tudományos Akadémia népzene kutató-csoportja, később Zenetudományi Intézete dokumentumtárába. Kutatótársaival, Pesovár Ferencsel, Pesovár Ernővel, Maác Lászlóval, Andrásfalvy Bertalannal, Halmos Istvánnal, illetve édesanyámmal, Borbély Jolánnal az ötvenes évektől igen koncepciózusan feltérképezték szinte az egész magyar nyelvterületet, járták be módszeresen többek között a Felső-Tisza vidékét. Bár a zenei gyűjtések többsége a táncutatás melléktermékének számított, voltak kifejezett népdalgyűjtései is, példa erre ez a lemez. Az archivált szalagokból a család nemrég kapott CD-másolatokat, így az Etnofon kiadóval közösen reményeink szerint új sorozatot indítunk útjára Martin György gyűjtéseiből. Ennek első része a most megjelent Dimó dalai című dupla CD.

– Népdalokat lemezen általában több adatközlőtől válogatva szoktak megjelentetni. Mi indokolta a monografikus anyagot?

– Itt olyan rendkívüli tehetségű, különleges képességű énekesről van szó, mint Bartók és Kodály híres kalotaszegi énekesei, Ambrusné Márton Kata vagy Péntek Jánosné, de említhetném a moldvai Jánó Annát, a nyíradányi Kecán Amáliát vagy a széki Csorba Jánost. Fedor Sándor Dimó nemcsak szépen, megnyerően énekel, de improvizációs, variációs képessége és pergetése (hangszerszerű aprózása) is virtuóz. Ez a lemez ebből a szempontból is úttörő vállalkozás lehet.

– Ez a két, 1958-as és 1969-es gyűjtés az egyetlen dokumentum, ahol ő énekel?

– Nem, e téma specialistája, Víg Rudolf, aki az 1969-es gyűjtésben egyébként részt vett, külön is járt nála, az általa készített felvételek egy része bakelitlemezeken – például a Szabolcs-Szatmár-megyei cigány népdalok című albumon – korábban már megjelent.

– Említette, hogy Dimó személyisége igen erős. Ezekben a dalokban mennyi a hagyomány és mennyi ő?

– A folklóristákat régóta foglalkoztatja a kérdés, hogy a közösségen, a hagyományon belül mi a szerepe egy átlagosnál többet tudó mesélőnek, énekesnek, táncosnak. Az úgynevezett egyéniség-vizsgáló iskola létrejöttét Magyarországon Ortutay

Gyula nevéhez köthetjük, aki Fedics Mihály meséi kapcsán foglalkozott a kérdéssel. Ezt az egyéniségvizsgáló módszert lényegében ki lehet terjeszteni a folklór más területeire is. Martin Györgynek is volt egy híres adatközlője, a kivételes tehetségű kalotaszegi táncos, Mátyás István Mundruc, akiben végső soron megtestesül az egész vidék táncagyományja. Ugyanez a helyzet Dimóval is, a felvételen hallhatjuk, hogy a cigány táncok, énekek, botolók mellett pásztornótákat is szívesen és igen stílusosan énekel, így egyben a vidék hagyományának is a képviselője. A cigányság folklórjának egyik jellemzője egyébként, hogy a dalok szövegeiben sokszor csak egy-egy sorpár kötött, az elmondandó tartalmat az énekes szabadon variálhatja.

– A lemezen számos dalban – ezeket csillaggal is jelölik – szerepel obszcén kifejezés. Mindez, tudjuk, az élet szerves része, népzenei lemezekon mégsem szokhattunk eddig hozzá.

– Martin György a felső-Tisza-vidéki cigányság táncairól írt dolgozatában is említi, hogy errefelé a táncban nem ritkák az erotikus mozdulatok. Bár mindez talán a cigányság szabadságról vallott elképzeléseibe jobban beleillik, de nem hinném, hogy itt jobban előtérbe került volna. A magyar népzenei lemezek esetében korábban – nyilván prudéria miatt – a hagyománynak ezt a szeletét a lemezekről egyszerűen kihagyták, pedig annak helye és szerepe szinte mindenhol megvan. Kalotaszegen például az úgynevezett juhmérés szokásához termékenységi rituálék is kapcsolódnak, és ez a nap valaha a szexuális szabadosságnak is bizonyos teret engedett. Meg kell csak hallgatni Martin

György és Kallós Zoltán által a magyarlónai juhmérést követő bálon készült felvételeket, nos, az ottani asszonyok csujjogását nyugodtan össze lehetne vetni Dimó szövegeivel. De például a Magyar Népzene Tárában – főleg a somogyi kanásznótákban – szintén elég sok a kipontozott szöveg.

– A Martin-hagyatékából további felvételek kiadása is várható?

– Még nem döntöttük el, mi lesz a következő. Több mint kétszáz órányi zenéből válogathatunk.

Várhatóan hamarosan megjelenik a Mátyás István Mundruc legényes táncáról írt befejezetlen Martin-monográfia, és lehet, hogy a következő kiadvány ehhez kapcsolódik majd. Mundruc bácsi – akit személyesen is ismertem – mintegy negyven legényes dallamot fütyült szalagra. Érdekes lenne ezeket a dallamokat különböző kalotaszegi primások muzsikájában visszakeresgélmi, illetve ezeket a könyvhöz kapcsolódó CD-n megjelentetni. De az egyik híres balkezes kalotaszegi primástól, Varga Ferenc Csipástól is egyedül Martin Györgynek vannak felvételei. Ezek zöme megismételhetetlen. Nemcsak azért, mert az akkori énekesek, táncosok, zenészek többsége már nem él, hanem azért is, mert napjainkban már eltűnően van az a társadalom, mely ezt a gazdag hagyományt életben tartotta. Ez a szellemi örökség azonban mindannyiunké. Találjon hát Dimó dalai közül is ki-ki kedvére dúdolnivalót!

Jávorszky Béla Szilárd
2000. május 17., Népszabadság

Martin György és adatközlői táncolnak a filmezés után Gergelyi-Ugornya, Szabolcs-Szatmár m. (fotó: Borbély Jolán)

ÉLŐ NÉPMŰVÉSZET

XIII. ORSZÁGOS NÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS

2000. május 26. - október 1.

NÉPRAJZI MÚZEUM, BUDAPEST

Tisztelt Látogató!

kultúra igazi megbecsülésére a népművészet halványodása, fokozatos eltűnése után került sor. Ez azonban nem pusztán magyar jelenség, hiszen a népművészet élményszerű felfedezése nagyjából azonos időben, a 19. század végén zajlott le nálunk és egész Európában. Angliából indult ki az a mozgalom, amely az ipar művészi voltára és közvetve a népművészetre is felhívta a figyelmet, ezután pedig már egymást követték az események hazánkban is. Az országos és a viláckiállítások állandó szereplője lett a népművészet, a háziipar.

A 19. század fordulóját követő évtizedekben Magyarországon együtt jelentkezett a modern európai művészet és a magyar népművészet nagyszerű találkozása.

A népi díszítőművészetre előbb figyeltek fel a művészek és a gyakorlati igény is megvolt, a tudományos érdeklődés csak később jelentkezett. Az elmúlt több mint egy évszázad ilyen jellegű törekvéseiben is különböző irányok figyelhetők meg egészen napjainkig: a kézműves munka megbecsülése a gyáripari termékkel szemben, a háziipar pártolása – mint kereset-kiegészítés – a paraszti munka mellé, a nemzeti stílus keresése. Ez utóbbi a nemzeti jelleg, a „sajátosan magyar” vonások megjelenítését jelenti a tárgyalakotás terén.

E sokféle, de mégis egymással nagyon is összefüggő múltbéli erőfeszítés ma újra időszerű és ezért máris elgondolkodtató, hogy mekkora utat kell bejárni egy alkotónak, akár ösztönösen végzi munkáját, akár képzetten, netán irányított módon. Lehetséges-e mindezt a tévutak elkerülése nélkül tenni és melyek a tévutak?

Elhal-e a népművészet? Ezt a kérdést gyakran feltették és tesszük fel ma is. Elmúlása megállítható-e és ha nem, tudjuk-e hasonértékűvel pótolni? E bonyolult változás ma is tartó folyamatát kísérhetjük végig az immár tizenharmadik alkalommal megrendezett „ÉLŐ NÉPMŰVÉSZET” című kiállításon. Munkáikkal ma már a Háziipari Szövetkezetek tagjai

helyett az egyéni – többnyire magasan képzett – alkotók vannak jelen, gyakran közösségbe csoportosulva, de nem hiányoznak az utánpótlás, a szakiskolák ifjú tehetségei, a mesteralánták sem.

Nem vállalkozhatunk arra, hogy felsoroljuk, netán fontosságai sorrendet állapítsunk meg felhasznált anyagok, technikák, műfajok között. Arra sem, hogy név szerint említsük az összes pályázót. A díjazottak alkotásai is csak jelzései lehetnek a mai, a 20. század végi népművészeti törekvéseknek, és nem egzakt végeredményei, hiszen annyiféle ízlés, szempont, szemlélet találkozik az országos seregszemlén, hogy nem lehet és nem is kell egyetlen követendő utat kijelölni.

A kiállítás látogatói döntenek el, hogy a megyei bemutatók anyagából válogatott alkotásokból mely tárgyak állnak közel ízlés- és gondolatvilágukhoz. Nemcsak több ezer tárgy, több száz alkotó jelentkezett a bemutatóra, nemcsak többféle stílus és mesterségbeli szint van jelen, hanem a műfajok egymásba kapcsolódása, átfedése is megfigyelhető.

A 20. század végén jelentkező népművészet nem lehet ugyanolyan, mint volt akár egy évszázaddal ezelőtt., hiszen megváltoztak a társadalmi, gazdasági körülmények, a ezzel együtt az életmód, a szükségletek, az ízlésformáló tényezők, mások a készítőik és nem ugyanazok a felhasználók sem, nem is beszélve az alapanyagokról.

Asokféleségben való eligazodásban azonban mégis szeretnénk segíteni annak, aki érdeklődéssel kíséri végig kiállításunkat.

Magyarország néprajzilag, földrajzilag ismert tájegységein, nagytájain – a határon túli területek magyarlakta vidékeinek mai népművészetének, lakáskultúrájának darabjaival kiegészítve – kalauzoljuk végig a látogatót. A belépő látogatót az első egységben a pásztorművészet ihlette alkotások fogadják, szintén a tájakra jellemző csoportosításban. A hagyományosnak nevezett, egykori pásztori eszközök továbbélései a formájukban is azonos, szinte másolatszerű tárgyak, s az anyagukban és díszítményeikben hasonló, de a mai igényeknek is megfelelő fűszerkészletek és különböző tárgyegyüttesek.

A népművészet alkalmazott művészet és mint ilyen, az iparművészettel rokon. A díszítmény mindig a használati tárgyon van és így csupán másodlagos jelentőségű. A körplasztika megtalálható

ugyan a népi tárgyakon, (pl. edények fülének plasztikus faragásai, juhászkampók vége, kapufélfák, fejfák stb.), de nem öncélúan, hiszen a tárgy használhatóságát szolgálja. Az önálló plasztikáról – mint képzőművészeti műfajról – ezért külön szólnunk. Ez a naiv műfaj – amelyet elsősorban fából készült szobrok, domborművek, szárnyasoltárok képviselnek – Magyarországon a 20. század második felére jellemző, de döntő többsége a népművészetben gyökerezik.

A második egységben főleg a mai lakáskultúrában használható, tárgyak és egész együttesek kapnak helyet az említett táji csoportosításban.

A következő termekben többnyire munkaeszközök, a kézművesség legszebb termékei láthatók. Itt ízelítőt kaphatunk a hajdan virágzó, már-már kihalt, de a napjainkban újjáéledő mesterségekről. Egymás mellett láthatók a mesterremek és a kézműves iskolák tanulóinak munkái.

Ezután egy nagyobb egység – így külön terem – a játékok birodalma. A népi játékok a parasztyermek játékait jelentették elsősorban. Itt is kétféle játékról lehet szó: a gyermekek maguk készítette játékszerei és a felnőttek gyermekeknek szánt apró tárgyai, amelyek a felnőttek munkaeszközeihez hasonló kicsinyített tárgyak voltak és a munkára nevelést szolgálták. A kiállításon látható játékok nem teljesen e hajdani játékok másai és utánpótlói, bemutatásukat azonban annak köszönhetik, hogy a parasztyermekek játékaikhoz hasonlóan természetes anyagokból (fa, textil) készültek, formájuk is leegyszerűsített, s a kreativitást szolgálja, segíti elő. Ezek a játékok nem passzívak – mint általában a jó játékok – hanem a mozgást, a közlekedést, az alkotást, tehát ma is az életben való eligazodást, segítik elő. Ezt azonban majd a gyermekek döntenek el igazán, a használat során.

A kiállítás záró egységében kiemeltünk néhány olyan tárgyat, amelyek nem viselik magukon a táji jellegzetességeket, pedig e tárgyak alkotói is a népművészetből merítették; formát, szerkezetet, alapanyagot, színhangulatot, motívumot. E tárgyak kísérletek, újítások, amelyek egyik esetben a századelő polgári kellékeihez, más esetben a kortárs iparművészethez állnak közelebb, vagy csak nagyon egyszerű és esztétikus használati tárgyak.

A kiragadott példák is szemléltetik, hogyan keresi és találja meg helyét a tárgyalkotó népművészet a mai kultúrában. Köszönet a továbbadónak és a továbbvivőknek!

Időszerűek a század elején megfogalmazott gondolatok: „A nép művészete szoros összefüggésben életének minden megnyilvánulásával, tehát meg nem halhat. Élete és diadalmas előretörése mégis attól függ, nevelhetünk-e olyan generációt, amely ezt a művészetet fölszíván magáévé teszi...” (Margitay Ernő, 1910.)

W. Sáfrány Zsuzsa
a kiállítás rendezője

A XIII. Országos Népművészeti Kiállítás pályázati felhívására megyei és szakági népművészeti egyesületek, kézműves alkotóműhelyek, a népművészet mesterei, ifjú mesterei és népi iparművészek pályáztak. Meghívták a „Vándorlegény” ifjúsági pályázat és a korábbi kiállítások díjnyertesének legjelesebbjeit és jelen vannak a határontúli magyar területek kézművesei is. A zsűri a benyújtott 3078 pályaműből fa, bútort, kosár, gyékény, bőr, vas, csont, hímzés, szövés, viselet, csipke, ékszer kategóriában 2168 alkotást javasolt kiállításra.

Gosztonyi Zoltán (Kaposvár): Tarsoly (Gránátalma-díj)
Mónus Béla (Budapest): Szárnyasoltár (Gránátalma-díj)
FOTÓ: MOLNÁR FERENC; GRAFIKA: D'SIGN KFT., SZENTENDRE

Kengugro, Transylvaniacs és a többiek

Ausztráliatávolsország. Sydneylégvonalban 16.000 kilométerre fekszik Budapesttől, és a repülőút – átszállástól függően – több mint 24 órát vesz igénybe. Ilyen messzi országba ritkán jut el magyar népzenei vagy néptáncegyüttes, és az ottaniak is csak szórványosan jönnek Magyarországra. Nem csoda hát, hogy itthon szinte semmit nem tudunk az Ausztráliában működő magyar néptáncegyüttesekről vagy népzeneeszekről: vannak-e, kik azok és mit csinálnak. A Tükrös zenekar idén áprilisban egyhónapos ausztráliai turnén vett részt, így személyesen számolhatok be az ottani helyzetről.

Amikor itthon elmegyünk egy táncházba, valószínűleg eszünkbe sem jut, hogy milyen jó helyzetben vagyunk: ezt hetente többször is megtehetjük, élő zenét hallgathatunk, vagy táncolhatunk rá. Ausztráliában ez csak álom: komplett magyar népzenei együttes – a Muzsikás tavaly februári villámlátogatását leszámítva – utoljára 14 éve, 1986-ban járt ott! (Az Új Délibáb együttes.) Az elmúlt másfél évtizedben meghívott néptáncoktatók listája sem túl hosszú: mindössze Nagy Gábor, Rácz András, Stoller Antal, Szabó Szilárd és Tésik Péterék jutottak el a kinti néptáncegyüttesekhez. Érthető hát, hogy igen nagy várakozás előzte meg utunkat. Mivel az Ausztráliában élő idősebb magyar generáció nem vesz tudomást a táncházmozgalomról, és az ottani fiatalság ebbéli igényeiről sem – hogy például a három évente megrendezésre kerülő Magyarok Találkozója egy népzenei együttest vagy néptáncoktatókat is elhívjanak –, egy-egy ilyen út csak valamelyik fiatal csoport vagy néhány lelkes tag áldozatkész munkájának,

szervezésének köszönhetően jön létre. A mi esetünkben a Sydney-ben működő Kengugro táncegyüttes, és a hozzájuk kapcsolódó Transylvaniacs nevű zenekar tagjai voltak azok, akik fáradságot nem kímélve megszervezték utunkat.

Sally Corry és Stopic Antal (a munka oroszlánrészét ők végezték) már többször jártak Magyarországon, mi is itt ismerkedtünk meg velük és kötöttünk szoros barátságot. Ők nem csak beleszerettek a magyar népi kultúrába, hanem el is sajátították azt: Sally kiválóan megtanult kontrázni (emellett bőgőzik és hegedül), Anti pedig kitűnő táncosvá vált, ezenkívül kontrázik, harmonikázik és bőgőzik is. A magyarországi táborokban, tanfolyamokon és Erdélyben elsajátított tudásukat a Transylvaniacs nevű zenekarban kamatoztatják. A közel tíz éve alakult csapatnak Sallyn kívül még két „teljesen” ausztrál tagja van: prímásuk, Mark Richards és felesége, Gemma. „Természetesen” magyarul is megtanultak, és – habár mindannyian egészen más szakmában dolgoznak – szerelmesei a magyar népzeneének (eredeti felvételeikből álló gyűjteményeiket sokan megirigyelhetnék!). Ők a Kengugro táncegyüttes állandó kísérőzenekara is. Ezt a csapatot Garry Dawson alapította 1986-ban azzal a céllal, hogy két évente eljöjjenek Magyarországra táncot tanulni. A hozzávetőleg 15 fős együttest most már Stopic Anti vezeti, és majd’ minden tagja már járt is nálunk egy-egy nyári magyarországi vagy erdélyi táborban. Külön érdekesség, hogy az együttes egynegyede abszolút nem magyar, és sokan vegyes nemzetiségűek (pl. magyar-skót, magyar-lengyel vagy éppen magyar-ciprusi). Van egy törzshelyük Sydney-ben, és

A Tükrös zenekar Ausztráliában

minden pénteki próba ebben a hangulatos kocsmában fejeződik be, időnként tánccal és muzsikával. A Transylvaniacs egyébként két havonta tart nyilvános táncházat Sydney-ben, és remélhetőleg hamarosan Melbourne-be is rendszeresen járnak majd.

A hat tagú Tükrös zenekar, néhány feleséggel, valamint Héglí Dusán és Horkay Kata néptáncoktatókkal április 9-én indultunk el, hogy Bécsen és Kuala Lumpur-on keresztül megtegyük a nagy utat. Sally és Anti egy felejthetetlen hónapot szervezett nekünk, a sok muzsikálás mellett szabadidőnk is bőven maradt, és csodás helyekre vittek el minket. Ott tartózkodásunk egyik kiemelkedő eseménye volt április 14. és 17. között egy négynapos mezővárosi tábor Heathcote-ban, Sydney központjától 35 kilométerre. Napközben széki és palatkai tánctanítás, énektanítás,

este táncház és hajnalig tartó bulik – mindez a több, mint 200 résztvevőnek! A táncosok úgy mulattak, hogy illet itthon is ritkán látni: a táncházban szinte mindenki egy emberként táncolt, énekelt, és egy-egy jól sikerült táncrendet hosszú vastappsal jutalmaztak! A „házigazda” Transylvaniacs-en és Kengugro-n kívül ott volt a canberrai Gyöngyösbokréta, a melbourne-i Magyar Központ Táncgyűttese, de eljött Perth-ből (3200 km!!!) a Keszkenő Táncgyűttes is. Rajtuk kívül többen ideutaztak Brisbane-ből, Adelaide-ből és New South Wales különböző részeiből. A táborra csupán egyetlen panasz érkezett: túl hamar véget ért... A fáradalmakat Sydney-től közel 300 kilométerre, Sallyék 180 hektáros farmján pihentük ki, ahol három napig teniszeztünk, biliárdoztunk és kengurukat lestünk.

Ezután következett a második nagy bevetés: április 21. és 24. között szereplés a National Folk Festival-on Canberrában. Egy hatalmas parkban felállított ezernyi sátorban és különböző helyszíneken zajlott a négynapos rendezvény, ahol a rengeteg ír zenét játszó zenekar között igen nagy feltűnést keltettünk. Fellépett itt még Alana Hunt zenekara, a Vardos is, akik a különféle magyar, román és más kelet-európai népzene mellett városi cigányzenét és feldolgozásokat is játszanak. Saját CD-jüket tavaly készítették Magyarországon. A programjaink után – legyen az koncert vagy közös műsor a Kengugro-val – természetesen nem maradtak el az éjszakába nyúló bulik sem, s az enyhe éjszakai fagyokon (közeleg a tél!) gyakran csak a pálinka segített...

A turné második fele „szinte” már csak nyaralás volt. Úgy három-négy naponta Sydney különböző helyszínein adtunk koncerteket: felléptünk az elit Hakoah Klubban, egy ír kocsmában és egy görög étteremben. Emellett sokat muzsikáltunk együtt Sallyékkel – rengeteg zenei kérdésük volt, és mi igyekeztünk minden tudásunkat átadni nekik. Utolsó szervezett programként egy nagy táncházat tartottunk Newtown-ban, ahol nagyszerű érzés volt, hogy az ott lévő több mint száz ember nagyobbik részét már ismertük. Ezalatt az egy hónap alatt számtalan barátot szereztünk Ausztráliában, és úgy éreztük, komoly igény van egy-egy ilyen turnéra – amit nem csak a szakmai, hanem az anyagi siker is alátámasztott.

Külön köszönjük Sally és Anti hihetetlen elszántságát, hogy megvalósították ezt a felejthetetlen utazást. A repülőtéren a szomorú, könnyekkel teli búcsúzást csak az tette könnyebbé, hogy remélhetőleg hamarosan újra találkozunk...

Arendás Péter

Egy mai magyar kelta bárd: Bodor Tibor Teskó vándorzenész élőben is előadta új, Suntraide című hangkonzervjét. Kívüle ilyen kelta hárfást nem találni, ugyan a klasszikus hárfások tudnak egy-egy dallamot, de ilyesfajta lemezekkel egyedül Teskó jelentkezett kis hazánkban. Ez nem a megszokott kocsmazajos ír

muzsika, hanem kellemes, csendes hangfolyam, ami relaxációs zenének is kiváló, megnyugszik az ember, s belenyugszik, hogy a mindennapi rohanásból egyszer csak visszalassul a középkorba... Hála az éteri hangú kelta hárfának és Pécssett élő 33 éves mesterének. Neki köszönhetjük Paul Dooley autentikus ír hárfást is, aki barátja és tanítója, tavaly novemberben szerepelt a Pécsi Folknapokon (Echo 1999/6).

Teskó szerint nem véletlenül népszerű az ír zene világszerte, mert ha összehasonlítjuk a magyar népzenevel, az bizony furcsának tűnhet a nyugat-európai füleknek. Az ír zene könnyebben befogadható az egyszerűbb skáláival, dallamaival. A magyar zenében sok a modulálás, gyakoriak a nem teljesen tiszta hangok, ez adja a mi zenénk jellegzetességét, amit a más kultúrákon nevelkedtek nehezebben vesznek be. Emiatt nem lett a magyar olyan mértékben népszerű mint az ír.

Bodor Tibor a Balaton mellől került Pécsre, itt él családjával. (Úttörőnek számított abban is, hogy annak idején óvónőképzőt végzett Kaposváron...) Tud zongorázni, nagybőgőzni, brácsázni, harmonikázni, a hárfa mellett ír dobon (bodhrán) is játszik. A népzeneészekből alakult Folk Tone Drum együttesben is szerepelt, népszerűségük titka a hagyományosabb előadási formákhoz kötődésük lehetett. A magyart a kollégáktól (Muzsikás, Méta, Ökrös stb.) tanulta, az ír zenét saját maga. Sokat hallgatta, többször járt Írországra, anyagot gyűjtött, magnófelvételeket, lemezeket, kottákat... Megfogta, hogy az is kis nép, országuk is hasonlít Magyarországhoz, az a nyugalom, lassúság hatja át, ami vidéken, falun még nálunk is érzékelhető. Kint hárfásokkal is megismerkedett, s a tapasztaltak alapján alakította ki játékmódját, ami talán sosem lesz olyan, mint az autentikus ír, ez kicsit magyaros, de így egyéni. A népzene felől, s nem a klasszikus zene felől közelíti meg a hárfázást, ez nagy különbség! Így szabadabban játszhat a keretek között, míg a klasszikus zenészek jobban meg vannak kötve, az improvizálás eléggé kimarad náluk.

A magyar népzene egykor a KISZÖV Pannónia Táncegyüttes kísérezzenekarában kezdte, itt jött össze feleségével, aki az együttesben táncolt. Judit magyar dalokat énekel, de megtanult ír dobon is játszani. 13 éve minden vasárnap a Vasutas Művelődési Otthon népszerű táncszínház-klubját szervezik pécsi zenészekkel és táncosokkal, Erdélyből, Budapestről hívott vendégekkel,

Pécs, 2000. február 15.
Dominikánus Ház
Teskó lemezbemutató

Kelták, bárdok, hárfák, Teskózenék

gyerek- és felnőtt-tánczással, filmvetítésekkel. Az utcán is zenél, de inkább külföldön: Olaszországban, Írországra, Skóciába, Bretagne-ban, Spanyolországban stb. Mint a régi korok vándorzenészei, bár azok inkább lóháton, Teskó és sorstársai pedig sok lóerővel robognak az autópályákon, megállnak mindenfelé, zenélni, majd továbbhajtanak. Az utcazenélés elég különös műfaj: nem koncert, de nem is gyakorlás, valami a kettő között. Sok-

szor kocsmazajhoz hasonlítható körülmények között, nem úgy, mint egy koncertteremben. Előfordult már, hogy kint az utcáról hívták meg kiállítás-megnyitón, színházban játszani, de jómódúak partijaira is felfogadták őket... Itt is a minőség számít, nemcsak a kuriózum. Emellett bábszínházi zenéket is szerzett már.

„Hogy miért pont a kelta hárfát választottam? Valószínűleg e hangszer érdekes hangzása fogott meg. Már régebben akartam venni Írországra, de ott nagyon drágák. Később Olaszországban már hozzáférhető áron sikerült vennem egy kishárfát. Több év alatt sajátítottam el a játéktechnikáját, eljutva egy bizonyos szintre. Aztán gyűjtöttem a nagyhárfára...”

Első CD-je, a »Goldtraide« 1997-ben jelent meg: „Ilyen nem volt addig Magyarországon, bár néha lehetett kapni külföldi korongokat, de ez az első magyar keltahárfás anyag, 3:1 arányban az autentikus ír és a saját zenémmel. Az eredeti dallamokat magamon szőttem át, így ez egy íres-saját-zenés egyedi lemez, sok népszerű, a hárfások körében ismert dallammal. A cím a kelta mitológiából származik, szomorúzenét jelent, de azért nem teljesen szomorút értek ez alatt. Egy szomorúbb hangulatomban született ez a számom, ennyiben zeneileg nem kötődik az írekéhez, a saját zeném ihletett

erre a címre. A hagyományos hangszerek mellett a modern szintetizátort kényyszerűségből használtam, mert zongorát és orgonát szerettem volna, de technikailag nem lehetett megoldani pl. egy templomi orgona felvételét.

Elég nehézkes önerőből lemezt csinálni, szerencsére sok a muzsikusbáratom. Nem egy bevétele-centrikus valaki vagyok, hanem inkább terjeszteni szeretném ezt a zenét.”

Második CD-je, a »Suntraide« 2000 elején jelent meg: „Mi a különbség az első és e között? Meg kellett szoknom az új hangszert, a nagyhárfát. Azt mondják: fél-egy-másfél év szükséges (kinek mennyi), hogy valaki bejássza magát egy új hangszerre. Eleve nagyobb a hangterjedelme, jobban hasonlít a mély tónusa miatt a hárfaharangra. A kis hárfának inkább magas a hangja, ettől érdekes a hangzása. Kísérletező valakiként szeretek írogatni, improvizálgatni. Az új anyag első felét egy barokk kori ír hárfás, Turlough Carolan szerzeményeiből állítottam össze. Tőle az elsőt is játszottam már. Úgy dolgoztam fel, hogy csak a dallamok ismertek, a kísérek nincsenek meg pontosan, elég szabadon játszom őket, a dallamot próbálom megtartani, és a kíséretet meg hozzászerkeszteni. Carolan zenéje felveti azt az itthon ismert kérdést, hogy mit tekintünk népzenei és mit nem... Kint erről még nem beszélgettem az írekkel, a komponált vagy nem komponált zenéről, ami azért nagy különbség. Ugyanis Carolan zenéje komponált is meg nem is, tőle származtatják és a stílusa valamennyire egységes. Olyan egyedi dallamai vannak, ami a kornak megfelelő hatásokból tevődik össze. Írország egyetlen igazi nagy nemzeti zeneszerzője abból a korból, azóta sokan voltak még, de ma is őt tartják az igazi ír zeneszerzőnek. Carolan mindig egyedül játszott, ezért zenekarra hangszerelve más, mint az ő korának a zenéje. De nem is ez volt a célom, inkább az, hogy ezeket a dallamokat sajátos módon hangszereljem, akár vonósokra, akár fuvolára, hegedűkre. Sok hatásból tevődik ez is össze, valószínűleg a klasszikus zenei tanulmányaimból, a népzenei ismereteimből, és egyedi effektusokból. Nem sokat szoktam ilyenén töprengeni, leülök, leírom, eljátsszuk, aztán majd valaki meghallgatja, aki pedig akarja, megkritizálja. A lemezen is szereplő Arco Trióval (Rozs Tamás cselló, Kovács Márton hegedű, Gáspár József szaxofon, fúvósok) gyakran játszom, elég hasonló a felfogásunk: a népzene az alapja, improvizációkkal és kísérleti megoldásokkal. A közreműködők: Juhász Cecília kiválóan hegedül magyar, ír, zsidó, bolgár és mindenféle zenét. Várkonyi Zsófi fuvolán és ír furulyán játszik (ő valamikor a Nemez együttesben játszott, mostanában inkább velünk).”

Koszits Attila
Echo – Pécs, 2000/2

Az Életfa együttes

– Muzsika az Újvilágból –

2000. február 5-én az Életfa együttes tánc házzal egybekötött koncertet tartott a New York-i Magyar Házban, első, Gyökereink című CD-jük megjelenésének alkalmából. A zenekar tagjai nem utaztak messziről, hiszen New York környéki amerikai-magyar fiatalok, akik nem hivatásból, hanem elhivatottságból, elszántságból, szeretetből és a magyar kultúra terjesztése és ismertetése céljából zenélnek.

Az Életfa együttes a magyar népművészetnek az örök életet jelképező, egy fatörzsből és ebből az egek felé terjedő ágazatból és virágokból álló eleméből merítette nevét. A zenekar értelmezése alapján ez a szimbólum, mely az élet fő eseményeinek, esküvőknek, keresztelőknek és temetéseknek jellegzetes díszítő eleme, magába foglalhatja a nemzedékek váltakozását és jelképesen egybefoglalja az össz-magyarságot. Tulajdonképpen az együttes is ennek az életfának, közelebből a hazai táncmozgalom egyik ágának vallja magát.

A társaság amerikai-magyar gyökerei az 1980-as évek közepére nyúlnak vissza, amikor három első generációs amerikai-magyar tizenéves, Magyar Ildikó, öccse, Kálmán és Mórocz Éva együtt kezdtek magyar népzenei játszani és zenei kísérettel szolgálták a Hungária Néptánc Együttest, melynek kiskoruk óta táncos tagjai is voltak. Hamarosan bővült az együttes: Kovács Endre (Bandi) kontrással – aki Debrecenből került az Egyesült Államokba –, Papp Attila nagybőgőssel, valamint Mórocz Erika és Tamás Judit énekesekkel. Mindhárman New Jersey-i magyarok és szintén a Hungária Néptánc Együttes tagjai voltak. Ez a zenészbanda volt az egyik első, az amerikai-magyar közösségen belül alakult, eredeti magyar népzenei játszó csoport, s 1987-ben vette fel az „Életfa” nevet. Ezt követően Éva és Bandi Magyarországra költöztek orvosi egyetemi tanulmányaikat végezni, így a Magyar testvérek és Papp Attila maradtak, mint törzstagok. Időközben Magyar Ildikó és Magyar Kálmán a pittsburghi Duquesne Egyetem keretében működő Tamburitans Együttes táncos és zenész tagjai is voltak.

1994 telén egy másik magyar népzenei együttes is alakult New York-ban, a Zagyva Banda. Egyik tagjuk, Gartai József (Heki) időnként az Életfával is játszott, másik két zenészük, Zagyva Natália és Rothblatt Raul, újoncként jelentek meg a New York-i népzenei életben. Szoros barátság alakult ki a zenészek között és 1995 őszén egyesítették tehetségüket, hat tagúra bővítve az Életfa együttest. Ildikó (Ildi), Kálmán (Öcsi), Natália (Nati), Heki, Raul és Attila az Életfa mai zenészei. Mindnyájan szeretik, tisztelik a magyar népzenei, s elhivatottan munkálkodnak a magyar kultúra és muzsika életzetének, terjesztésének és előadásának ügyében Észak Amerikában.

Az Életfa Együttes 13 éves működésének folyamán széles körben kiemelkedő sikert ért el. Felléptek többek között az Epcot Center-ben, a Kongresszusi Könyvtárban, a Brooklyn-i Zeneakadémián, a New York-i Knitting Factory-ban (Kötőtüzemből átalakított zeneközpont Manhattan-ben). Muzsikáltak Austinban, New Orleans-ban, Torontóban, Chicagóban, Montrealban, Houstonban, Washingtonban, Calgaryban és Clevelandban. Kísértek több kitűnő amerikai és kanadai néptánc együttest és játszottak sok-sok fesztiválon, néptánc táborban, tanfolyamon és önálló műsorokon. Az Életfa a New Brunswick és Passaic, NJ, Cleveland és Toledo, Ohio, sőt Louisiana (Árpádhon) amerikai-magyar közösségeinek „házi együttese”. A zenekar a házigazdája a New York-i Magyar Házban rendszeresen tartott tánc házaknak.

Egyik legjelentősebb és legemlékezetesebb fellépésük a közelmúltban, a CD bemutató előestéjén, február 4-én volt a manhattani

Town Hall Koncertteremben egy két órás műsor keretében, a New Brunswick, az NJ székhelyű Csüördögölő Néptánc Együttes, valamint Kotansky Steven, Snyder-Kotansky Susan, Nagy Beatrix, Kocsis Bandi és Gyékényesi István („Gyiki”) vendégművészek közreműködésével. A műsort a “World Dance Fest 2000” szervezői meghívásának jóvoltából, “Folk & Gypsy Music & Dance Fest from Hungary, Transylvania, Romania and Beyond” címen mutatták be.

A közismert és népszerű Town Hall New York város szívében található, a Times Square-től egy utcányira. A magyarok számára arról nevezetes, hogy színpadán olyan híres zenei személyiségek mutatták be tehetségüket az igényes New York-i közönség előtt, mint Bartók Béla és felesége, Pásztori Ditta, s néhány évvel ezelőtt a Muzsikás együttes. Az Életfa és a Csüördögölő közös színvonalas előadását is nagy tapssal méltányolta a közönség. Az est sikerére alapozva a jövőben hasonló előadást tervez a két együttes.

Magyar Ildikó
és az Életfa együttes

A Gyökereink című CD különböző válogatásokból áll: lőrcincrévi emlékek, magyarnemeyei muzsika, mezőségi dallam, széki ballada, marosszéki dalok, mérai cigánycsárdás, gyimesi kerekés és magyaros, mezőkölpényi dalok, mahala, és kalotaszegi búcsúzás egyaránt található rajta. Külön említést érdemel két olyan szám, melyek első alkalommal adnak ízeletet az amerikai-magyar emigráció népdalgyományaiból. Ilyen a Cserkész Csokor, mely szemelvényeket tartalmaz az amerikai-magyar cserkészmozgalomban ismert népdalokból. A külföldi magyar cserkészlet mintegy fél évszázada munkálkodik a magyarság ápolásán, melynek eredményeként sok emigráns, vagy már külföldön született magyar származású fiatal tarthatta meg kulturális és nyelvi magyarságát. Az „Árpádhoni szüreti mulatság” a Louisiana állam-beli, alakulását illetően 1896-ra visszavezethető Árpádhon nevű magyar kolóniában ismert dalok gyűjteménye. Az árpádhoniak többsége már nem beszél magyarul, de a népdalokon és egyes szokásaikon keresztül gondosan és büszkén őrzik magyar identitásukat és gyökereiket. Igaz, hogy Amerika messze van Magyarországtól és nagy olvasztótégely, ám az Életfa együttes Gyökereink című lemeze éppen ennek ellenkezőjéről ad tanúbizonyságot, nevezetesen arról, hogy az „Óperencián túl” is lehet, sőt kell, hogy legyen táptalaja az Óhaza hagyományainak. Az Életfa Együttes CD-je a FONÓ Budai Zeneházban kapható. További ismeretöt nyújt a zenekar honlapja: www.magyar.org/ahfc/életfa

Azok a fránya körülmények

ifj. Vitányi Iván a Táncháztalálkozóról

Megint eltelt egy év: ebben a szakmában az „év” nem naptári év, nem is színházi évad, hanem Táncháztalálkozótól Táncháztalálkozóig tart. Ekkorra kell (ajánlatos, ildomos) elkészülni az új lemezekkel, a nyári táborok programjaival. Az ideitől különösen félttem. Nehezen tudtam elképzelni, hogyan lehet majd a mezőgazdasági és ipari vásár számára tervezett épületekben kulturális rendezvényt tartani. A sport számára tervezett sem volt az igazi, de azt már megszoktuk. Táncháztalálkozó számára tervezett épület még – egyelőre – nincs, tehát az eredmény mindenképp felemás.

Olyan hangokat is hallani, hogy ezt az egészet nem is kellene forszírozni, ilyen körülmények között ez nem reklám a műfajnak (szakmának, mozgalomnak stb.), hanem blamázs. Akit eddig csak szimplán nem érdekelt a népzene, az ezután sikítva fog előle menekülni. Itt még soha senki senkit nem hallott jól játszani. (Ha véletlenül valaki mégis jól játszott, akkor sem lehetett hallani...) De nem is lehet! Tíz-tizenöt perces műsorok méltatlan körülmények között. Mire a zenész megszokhatná a lehetetlen akusztikát, meg hogy ha a kontrollból egyáltalán szól valami, az sem az, amit ő szeretne, mire a hangmérnök megtalál minden hangszert a keverőpulton (már ha egyáltalán keresi – elnézést a kivételektől), mire a közönség elhelyezkedik, feláll, leül, abbahagyja a járkálást, és végre kezdődhet a tánc vagy a koncert, már jön is a következő, s kezdődik minden előlről.

Hogy ezek ellen mit lehet tenni, azt én sem tudom. Van olyan vélemény, hogy inkább kevesebb program kellene, de azt csináljuk meg jól. Csak ugye, ki legyen az a kevés, és miért pont ők, s ki fogja ezt eldönteni, és miért pont így, ahogy. Sajnos, akkor a dolog seregszemle mivolta vész el. Számomra például az egyik legfontosabb, amiért érdemes eljönni, éppen az, hogy itt szinte mindenkivel lehet találkozni. Olyanokkal, akik messze laknak, meg olyanokkal is, akik annyira közel, hogy akár most is beugorhatnék hozzájuk. Ezért aztán nem ugrom be (majd inkább holnap, vagy a jövő héten). Ide, egyszer egy évben mindenki eljön.

fotók: Hatlaczky Balázs

Kedves fiatal és már nem egészen ifjú táncosok, zenészek, e Táncháztalálkozó minden résztvevője!

Nehéz ott megszólalni, ahol ezer szónál is többet mond egy mozdulat, egy fordulat, egy zengő húr.

Amióta világ a világ, egy leány és egy fiú táncával közölte párjával – Afrikától a skandináv partokig – az elmondhatatlant.

Dávid Ibolya igazságügyi miniszter

És ha az elmondhatatlant mégis szóba akarjuk foglalni, akkor egy idézet jut eszembe, amelyik arról szól, hogy a tánc nem más, mint egy fiúnak és egy lánynak jelzése arra, hogy „meg akarják kóstolni” egymást.

De ha nem humorosan szeretném kifejezni a tánc gyönyörűségét, akkor nekem is illik olyan költőhöz, Berzsenyi Dánielhez, fordulnom segítségért, aki így írt Széchenyihez intézett levelében, éppen 170 évvel ezelőtt a táncról: „Én a magyar muzsikában és táncban ideált látok, s azt hiszem, hogy nemzetünknek valaha esztétikai kultúrájának kellett lennie; ez a tánc oly gazdag különféleséggel bír, hogy minden kigondolható szép mozdulatokat, szép érzelmeket egyaránt magába foglal.” Berzsenyi Dániel nagyon jól tudta, hogy mit beszél, hiszen maga is, miként írja:

„egykorú társaim között legelső magyar táncos voltam, lovat, embert, asztalt átugrani nekem játék volt.”

Nagyrabecsült zenészek, nagyrabecsült táncosok!

Öröm így látni a balkáni, a sváb hagyományörző táncosokkal együtt a budapesti cigány énekesek és szlovák táncosok társaságában a mezőségi, a vajdasági, a küüllómenti, a gyimesi, a gömöri, - szlovák, román, szerb, horvát és magyar fiatalokat együtt! Gyönyörködni ebben az igazán változatos európai gazdagságban, e megőrzendő kulturális sokféleség virágcsokrában. A Színházi Világnapra írott üzenetében Michael Tremblay kanadai drámaíró a globalizáció, az egységesülő világ ízlésdiktátoraitól óvja az emberiséget.

Önök, kedves zenészek és táncosok, az eltérő ízlés, a szép hagyományok demokratizmusát szegezik a kultúra despotáival szembe. Teszik ezt hittel, elemi erővel, ezerféleképpen fogalmazva meg ugyanazt: az ember törhetetlen életkedvét, igényességét, szépérezkét és a szép iránti vágyát.

„Nézd a tánc nemeit, mint festik játszi ecsettel a népek lelkét s nemzetek ízleteit!”

– kiállt fel Berzsenyi Dániel az A Táncok című versében.

A tánc e „játszi ecsetjével” való kedvderítéshez kívánok mindenkinek jókedvet, hitet Önöknek a XIX. Országos Táncháztalálkozó és Kirakodóvásár Hagyományörző Gáláján, amelyet legnagyobb örömmre és legnagyobb megtiszteltetésemre magam nyithattam meg!

Legyen a szó a zenéé, a táncé, Önök pedig érezzék igazán jól magukat!

Mint egy osztálytalálkozó, vagy karácsonyi vacsora a rokonokkal. Elmélyülten persze nem lehet beszélgetni, de arra azért jó, hogy képből legyünk, ki miben utazik mostanában. („Hát Feri? Kirúgtátok? Ja, hogy ivott!” „Asszony? Hetedik hónap? És a főiskola?”) Ez pedig csak akkor működik, ha sokan lépnek fel!

A másik, amiben azért bízom, hogy – ha az újságírók között nem is valószínű, amint ezen már zsörtölődtem pár számmal ezelőtt – a közönség között előfordulhat olyan, aki el-

jön mondjuk a Hanyatló együttest meghallgatni, (mert az ő húsz éves felvételüket hallotta a rádióban diszkóba menet), s itt döbben rá, hogy „Jé, erre is lehet táncolni! És mennyi banda van!”. Vagy egy másik elmegy Miska-kancsót, matyó-babát, vagy bugylibicskát venni, mert olvasta az újságban, hogy van ez a népművészeti buli (ez elég nagy durranás ahhoz, hogy évente egyszer még az újság is írjon róla), és döbbenten tapasztalja, hogy hova jutott a szakma a matyó-baba óta. Ehhez megint csak egy kitüntetett nagy buli kell, hiszen mindenképpen az a cél, hogy olyanok jöjjenek, akik egyébként nem. (Meg hogy írjanak róla!) Aztán, ha maradnak is a bugylibicskánál, meg a diszkónál, legalább látták saját szemükkal, hogy „mi megy” manapság. Ezek az emberek különben soha nem fognak elmenni táncházba, és ha év közben így sem, akkor is egyszer látták, mi az.

De nézzünk egy-két konkrétumot az ideivel kapcsolatban! Az „A” pavilon egész jó lett, pedig félttem tőle: nem zavarnak-e majd az oszlopok (engem nem), nem lesz-e elszigetelve egymástól a két helyszín, két külön csarnokban? Nos, nem volt, sőt a helyszínek közti átjárás lényegesen könnyebbnek bizonyult, mint a BS bármelyik két helyszíne között. Végre úgy lehetett az árusok kínálatát nézegetni, hogy közben még azt is

hallottam, mi folyik a színpadon. Az egyikről a másikra való átmenet nem volt Scott kapitányéval felérő expedíció, nem kellett szűk csatornákon körbe-körbe áramlani, mint a folyadék-részecskék a fizikakönyv ábráin. Hogy az akna-fedlapokkal tarkított aszfalton miként lehetett táncolni, az más kérdés, én nem próbáltam. Sajnos az F2 viszont minden képzeletemet alulmúlta. Ez volt a Táncipari Kombinát hátsó udvara. Ha tavaly valaki azt mondja, hogy a BS negyedik emeleti, levegőtlen, süket, rosszul megközelíthető betonbunkerét

valaha is vissza fogom sírni! Az F2-t éppenséggel meg lehetett közelíteni, de ez volt minden érdeme. Hogy koncert címén a huzatban vacogva egy TSZ gazdasági épületének enteriőrjét kelljen bámulni! Impozáns volt a színpadkép: A fő motívum egy alumínium trapézlemezből készült kb. 4x3 méteres ajtó volt, ami enyhén rozsdás szögvas síneken tudott tovagördülni, tenyéryni kerekei segítségével. A hatást mesterien

fokozta a felülről belógatott öles gégecső. A két motívumot továbbgondolva a sarokban mintegy installációként el lehetett volna helyezni egy-egy moslékos vagy cefrés műanyag hordót, szétszerelt IFA motorblokkot, vagy sebváltót, esetleg lefutott traktorabroncsokat. Persze, ha nem ezt a motívumot akarjuk továbbvinni, lehetett volna a színpad mögé paravánokat tenni, és leborítani textillel vagy nádfonattal. Angol barátunk azt is hiányolta, hogy miért nem lehet a koncert helyszínén CD-t kapni, ha mást nem is, legalább azt, amit éppen „bemutatunk”.

Azt sem tudom megállni, hogy ne szóljak régi vesszőparipámról, a hangosításról. A szegény zenész hiába izzad vért, hiába koncentrál, hiába játszik akárhogy, ha egy hozzá nem értő, ráadásul nyegle technikus (nem az ideiekről van szó!) az ő gázsijának

fotó: Hatlaczky Balázs

sokszorosáért minden igyekezetét tönkre teszi. Nem a Táncháztalálkozón, de vágta már a pofámba, hogy „Negyed órát játsztok, azér' én nem állítok el semmit. De nincs sértődés!”. (Az viszont Táncháztalálkozón történt, még a BS-ben, hogy a színpadról műsor közben lebotorkáló zenészt a technikus úr azzal küldte vissza a színpadra – kedvéért még a körömrágcsalást is félbeszakítva –, hogy „A kontrolládát told egy kicsit balra, a miksidet jobbra, oszt' mingyá' nem fogsz gerjedni!”). Komoly haladás, hogy ilyenek az idén már nem történtek. Az idén jó nevű cégek népzenei – és népzeneészek – (is) edződött hangmérnökei birkóztak a körülményekkel. Birkóztak – mondom –, hiszen nevéük, edzettségük és sok év alatt felhalmozott referenciáik ellenére nem egyszer amatőröket megszegyenítő hangminőséget hallhattunk tőlük. Ennek fő oka pedig már megint azokban a fránya „körülményekben” keresendő, amikről azonban nem tudom, hogy mennyire köszönhetőek figyelmetlenségnek (és kiének), mennyire az anyagiaknak (ti. azok hiányának), és mennyire a helyszín megváltoztathatatlan adottságainak. Szegény hangmérnökök ugyanis (az A és az F2 pavilonban legalább is) a színpad oldalán kuporogva, fejhallgatóval a fejükön próbálták megsaccolni, mit hallhat vajon a közönség. Időnként kijöttek a hangfal elé, visszamentek, állítottak valamit, amitől vagy jobb lett valami, vagy sem. Hogy az ötödik sor környékén, vagy a táncparkett (táncaszfalt) közepén mit lehetett hallani, azt talán máig sem tudják. Hogy a rendezők nem tudtak a keverőpultnak a színpaddal szemben helyet szorítani (mint az F-ben), vagy a kamionnyi cucc mellé nem fért már be az a harminc méter kábel, esetleg pont ez a tétel dobta volna meg a költségvetést elviselhetetlen mértékben, azt nem tudom. Elvileg nem kizárt, hogy itt ilyen az akusztika és kész, ebbe bele kell törődni. (Bár a TSZ-csarnok és trapézlemez ajtó akusztikájánál bármi csak jobb lehet.)

Ezek azonban mind olyan dolgok, amiket az idej tapasztalatok birtokában jövőre már flottul meg lehet csinálni. És meg is kell, mert hogy mikor lesz megint BS (ha lesz egyáltalán, és nem lesz a helyén egy másik gödör, mint a másik buszvégállomás mellett), és ha lesz, a mi szempontunkból jobb lesz a réginél, vagy rosszabb, nem tudhatjuk. Ez a buli pedig kell, mert – Churchilltól plagizálva – EZ MINDEN NÉPZENEI RENDEZVÉNYEK LEGROSSZABBICA, CSAK SAJNOS MÉG SENKI NEM TALÁLT KI JOBBAT NÁLA.

Ínyencségek

A táncháztalálkozók néptáncban már jártas érdeklődők számára az egyik legizgalmasabb lehetőség, hogy fél óra alatt ízelítőt kapjanak néhány – sokszor a térképen csak bajosan megtalálható – falu táncrendjéből. Ilyen rövid idő alatt természetesen egy táncot vagy táncrendet a maga teljességében nem lehet elsajátítani, de kedvet kapni az elmélyedéshez, mi több, a gyűjtésekhez, igen. Nos, a kedvesinálás kivétel nélkül teljesült április 1-én a Budapesti Vásárközpontban. Ha a falu táncanyaga gazdag, akkor bizony kapkodhatjuk a lábunkat, hegyezhetjük a fülünket. Orza Călin 30 percen az örkői cigánytáncokból annyit villantott fel, amennyit a Komandói Tánc-táborban több nap alatt ismerhetnek meg a táborlakók. Ezek után nem esoda, hogy csak a hivatásos együttesek tagjai és a Komandót tavaly megjártak tudták tartani az iramot a férfitáncokban. A páros cigánytánc látványos, ám könnyen végrehajtható figurái aztán az „átlagos” tánc házasoknak is sikerélményt jelentettek, hiszen maradt egy kis idő a stílus begyakorlására. A kisebb figurakészletre épülő Magyarbecse táncát tanítva Sára Ferenc és felesége a kezdőknek is igyekezett kedvet csinálni. Sikerült is átcsábítani az Aprók Báljáról azokat a táncra éhes nagyobbakat, akik attól sem riadtak vissza, hogy beálljanak a felnőttek közé. Az „étlapon” persze egyéb ínyencségek is szerepeltek: Balla Zoltán galgamenti, Nagy Zoltán József választói, Kakuk Pál szanyi, Szilágyi Zsolt – nevéhez híven – szilágybagosi, Hajdú Flórián marossárpataki, Busai Norbert budatleki (Mezőség), Végső Miklós nagyecsedei (Szatmár), Deli Levente makedón táncokat.

Kívánom, hogy 2001-ben is minél többen részt vehessenek az Ínyencház tanításain, hiszen egyedülálló lehetőség azon volt és jelenlegi együttestagok, gyakorlottabb tánc házasok számára, akik munkájuk, tanulmányaik mellett már nem, vagy csak ritkán tudnak eljutni a tiszta forráshoz, Erdély, Felvidék, Kárpátalja és Magyarország a néptáncot még mindennapjaiban megélt falvaiba!

ZA

A Magyar Televízió Magyar2 csatornáján 2000. június 13-án, este 20.30-kor vetítették Csúri Ákos TáncházFilm című 54 perces, zenés dokumentumfilmjét. Az alábbiakban részleteket közlünk a filmben elhangzó beszélgetésekből. Kérjük a Tisztelt Érdeklődőt, ne feledkezzen meg róla, hogy nem megírt szöveget, hanem lejegyzett élőbeszédet olvas.

Kelemen László: „A táncház szerepe elsősorban a szórakoztatva nevelés, közelebről pedig a saját gyökereinkre való újra találás. Erre nagyon nagy szükség van a városi emberek körében, hiszen maguk a városok gyökértelenek, és gyökértelenül nőnek fel ott az emberek a fiatalok. Akkor tudunk Európában valamilyen méltó helyet elfoglalni, hogyha nem leszünk többé gyarmat, hanem egyszerűen beleülünk az általunk gyarapított helyre, amit megérdemeltünk. De ahhoz, hogy ezt a helyet érezzük, és tudjuk, ahhoz föltétlenül szükség van a táncház által nyújtott öntudatra és biztonságra, az hogy kik vagyunk, honnan jöttünk, és hogy ahova megyünk, ott is ezt tudjuk képviselni... A táncházmozgalom jelen pillanatban egy gödörben van. Ez többek közt annak köszönhető, hogy nem intézményesülhetett, hogy soha nem volt támogatva, esetleg csak túrva. És természetesen saját magunknak is köszönhetjük, mert nem mindig végeztük a hivatásunkat a megfelelő színvonalon, ezért sokan elpártoltak tőlünk. De azt hiszem, hogy beálltunk most egy stabil szintre, és innen már csak felfele vezethet az út.”

Árendás Péter: „Az emberek túlnyomó többségével mondhatni bármit meg lehet etetni, aminek megfelelő reklámja van. Ha majd egyszer ezt a népzenei propagálnak olyan mennyiségben és szinten, mint ahogy mondjuk a technót, akkor érdekes lenne megnézni, hogy ezzel mit lehet elérni. Tanítottam gimnáziumban, s éveken keresztül kapcsolatom volt olyan tizenévesekkel, akik nap, mint nap a Music TV-n nevelkedtek, és lehetett rajtuk látni, hogy a média ilyen módon tudja befolyásolni az ízlésüket. Egy szerencsétlen tanár heti egy órában nem nagyon tudja felvenni a versenyt. Ha valaki azt egyszer kipróbálná, hogy egy magyar népzenei produkciót közel ilyen pénzbefektetéssel propagálna, akkor véleményem szerint azt ugyanúgy, mint egy kuriózumot, bevinnék, elfogadnák, vagy megvásárolnák, mint egy másfajta kultúrát.”

Felföldi László: „Amikor az utolsó évemet végeztem az egyetemen, '71 nyarán Cambridgeben voltam egy nyelvtanfolyamon. Ott voltam először olyan szituációban, ahol hagyományos táncot táncklubban táncoltak. Az angolok saját táncaikat, másrészt külön nemzetközi táncklubban mindenféle hagyományos táncot, amit el lehet képzelni. Lemezt tettek fel, és a lemezre mindenki tudta, hogyan kell mozogni, mert hát rendszeresen jártak össze. Én, mint magyar, mondjuk meglepetés voltam ebben a körben, és kértek, hogy táncoljak. Karsai Zsiga bácsi pontozóját táncoltam, amit hát akkor már több éve tanultunk itthon. Meglepetés volt az, hogy nem olyat csinálók, ami be van állítva, ami rögzítve van pontosan, mert hát ezek a nemzetközi néptáncok le voltak írva füzetbe. S ez meglepte őket, s hogy én a saját táncomhoz fütyültem, különféle dallamokat, és olyan sokféle figurát csináltam. Ez olyan különlegesség volt Kelet-Európából.”

Berán István: „Ma már sok minden lehámlott a táncházról, már nem az egyedüli hely, ahol a magyarságunkat kifejezhetnénk. Nem csak a magyarságunkat, hanem ki-ki a maga nemzeti öntudatát kifejezheti, hiszen a táncházmozgalom kezdete óta teljesen természetes volt, hogy a románok a román táncokat táncolják, a cigányok is a magukét, a különböző délszláv népek is a magukét, az itt élő görögök és így tovább. Ugyanakkor egymás táncait is táncolja mindenki, és a zenészek is érdeklődnek egymás zenéi iránt. Azt hiszem, hogy ez a Kárpát-medencében teljesen természetes.”

Fábián Éva: „Sajnos elég kevés magyar táncház maradt életben, azt látom, hogy inkább a moldvai táncházak mennek jobban és a balkáni táncházak. Én azt hiszem, hogy ez is azért van, mert az emberek hajlamosak a könnyebb felé eltérni, és egy láncót járni, ahol egyöntetűen ugyanazt csinálja mindenki, és akinek nem is megy annyira, a tömeg ellökdösi, így valahogy könnyebben felveszik azt a tempót, azokat a lépéseket, és van ennek egy kicsit olyan tömeggerjesztő hatása. A magyar táncházakban pedig elég sok munkát kell fektetni, amire úgy tisztességesen el tud valaki táncolni egy mezősegi vagy egy kalotaszegi táncot, vagy egy szatmárit vagy egy dunántúlit. Abba időt kell fektetni, s amire eljut valaki odáig, hogy variálni tudja a lépéseket, improvizálni tudjon, ez megint csak egy hosszabb folyamat.”

Halmos Béla: „Van jövője biztosan, mert egyre több zenekar alakul, egyre szervezettebb az oktatás, van zeneoktatás, van táncoktatás, vannak alkalmak. A táncháznak az a mozgalom jellege szűnt meg, ami korábban volt, amelyben politikai, kultúrpolitikai és egyéb

tényezők is közreműködtek. Hétköznapivá vált a szónak a jó értelmében. Nagyon jó lenne, ha megmaradna az emberi hang, az emberi létezésnek ez a bio formája. Egyszerűen úgy néz ki, hogy a gépek győznek. Először fordul elő olyan generációváltás, hogy az apák nem értik a fiúk nyelvét, vagy fordítva. A változások akár a zenei, vagy tánc, vagy a divatváltozások, több generáción keresztül lassan mentek végig eddig. Ma pedig, itt egy generáció alatt lezajlik ez is, a hagyományátadásnak ez a módja pedig nyilván nem megy.”

Tímár Sándor: „Úgy érzem, most kezd olyan szerepet betölteni a táncházmozgalom, ami eredetileg is a szerepe volt. Amikor arra törekedtek a családok, a szülők, a kisebb-nagyobb közösségek, hogy az ifjúságot neveljék. A nagypapa tanítgatta a kicsikét: hogy kell, mint kell, hogy forogtunk, hogy csaptunk a lábunkra. Később aztán, mikor nagyobbacska lettek a gyerekek, akkor elkerültek a táncházakba, és ott olyan emberséget, emberi nevelést kaptak, lelki háttérrel, szépérzékkel és minden mást, ami azután az étellel való birkózást segítette. Hogyan kell együtt élni a másikkal? A játékok megtanították, hogyan veszekedjünk, hogyan ne veszekedjünk, hogyan béküljünk, hogyan tudjunk egymás közt igazságot találni. Mindezt a játék és a tánc megadta a gyerekeknek, majd a felnövő ifjúságnak.”

Szabó Attila: „Hogy ez nacionalizmus lenne? Nem hiszem, hogy ez olyan mértékű, mint ahogy ezt sokan éppen ezért mondják rá. Ez egy egészséges nemzettudatot esetleg kialakíthat, sőt kell is, hogy kialakítson, hiszen ez fontos része. Magyar népzeneiről és magyar néptáncról van szó. Túlzó azonban nem lehet és nem is az. Egy nagyon egészséges egyensúlyt alakít ki Európában, Magyarországon, bennünk.”

Vásárhelyi László: „Úgy néz ki, hogy ezt már az Isten sem szűnteti meg. Ez a farmeres, tornacipős generáció tovább viszi ezt. Megmondom miért. Most már az iskolákban is egyre több a kötelező néptáncoktatás. A gyerekek nem az utcán találkoznak vele, hanem az iskolában, és valami kis ízt kapnak és utána folytatják. Az elamerika nízálódás ellensúlyaként – ahogy annak idején egy passzív rezisztenciának számított a szovjetekkel szemben. Az Európába való haladás gócpontjában, már nyugaton is hangsúlyozzák azt, hogy őrizzék meg az értékeiteket, különben összeolvad a világ egy nagy masszává.”

A TáncházFilm operatőrei Burján Zsigmond, Bodnár Imre és Illich Lajos, hangmérnöke Galambos Károly, vágója Szirtes Borbála, szerkesztő-rendezője Csúri Ákos.

Csak szívvel és lélekkel

A tíz esztendővel ezelőtti első bemutató műsorfüzetében olvassuk: »...a tánc nemcsak multságokat fűszerező könnyű szórakozás kútforrása, nemcsak gondot űző, mindent feledtető elixír, hanem életérzésünk talán legtermészetesebb, legváltozatosabb, legősibb kifejezési módja. A néptáncban pedig ott van mindaz, ami egy térséget, egy népet, egy közösséget alapvetően meghatároz.« (Ferencz Csaba) A Háromszék Táncegyüttes fennállásának tizedik évfordulóján ezekkel a gondolatokkal indítjuk beszélgetésünket Deák Gyulával, az együttes igazgatójával.

- 1990 májusában tulajdonképpen papíron alakult meg az intézmény. Akkor két alkalmazottja volt, Kőnczei Árpád művészeti vezető és Deák Gyula igazgató. Viszonylag hamar összeállt a csapat, alig fél év múlva színpadon láttuk az első bemutatót. Milyen volt a kezdet, melyek voltak az első lépések?
- Két hónapra ideiglenesen átvettük a volt Vadrózsák együttes több mint tíz tagját, és velük indultunk. Őket korábban a Szaktanács fizette, szerződésük április végén járt le. Azzal a feltétellel alkalmaztuk őket, hogy a júniusban, majd júliusban sorra kerülő versenyvizsgán nekik is ki kell állniuk, és aki megfelel, marad, aki nem, azzal nem tudunk tovább dolgozni. Legtöbben már júliusban eltávoztak az együttestől, a versenyvizsga alapján pedig újakat alkalmaztunk, s a két versenyvizsga eredményeként verbuválódott csoporttal már azon a nyáron felléptünk a bálványosi fesztiválon. Aztán elkezdtünk készülni az első bemutatóra: november 13-án tartottuk a Napkeletről napnyugatra első előadását. Ez fontos lépés volt – bár korábban is volt táncmozgalom Szentgyörgyön és Kézdivásárhelyen, ezt már főállásban csináltuk. Én a kézdivásárhelyi csavargyári táncsoporttal dolgoztam korábban. Jelenleg is van két táncosunk, aki akkor attól az együttestől jött. A csapat alapját a Kőnczei Árpád vezette Néptáncstúdió néhány tagja jelentette, abban a csoportban volt néhány aránylag képzett táncos, akikkel el lehetett kezdeni a munkát.
- Párhuzamosan kellett dolgozni azon, hogy az együttes bizonyítsa létjogosultságát, és intézményt építsen. Az alakulás utáni években volt-e olyan pillanat, amikor úgy tűnt, mégsem áll össze a csapat, vagyis a megszűnés veszélye fenyegeti az alig elindult együttest. Meg lehet-e nevezni az időpontot, hogy mikor jutott révbe a társulat?
- Abban mindvégig hittem, hogy sikerül csapatot verbuválni, és ennek meg is volt a valós alapja, hisz korábban Kézdivásárhelyen is táncközelen voltam, ismertem a pályát, de úgy érzem, még a mai napig sem jutottunk révbe. Ezt az is alátámasztja, hogy az idej több mint tíz milliárd lejes költségvetési tervezetünk több mint nyolcvan százaléka beruházási költségekből áll, amiből semmit nem kapunk meg. Olyan beruházások szerepelnek ebben a tervben, melyeket tíz év alatt rég meg kellett volna oldani. Ilyen a székház és az autóbusz kérdése, de sorolhatnám a hangtechnika, fénytechnika műszaki eszközeit is. Hála Istennek, ezen a téren nem ott állunk, amennyire a költségvetésből futotta, hisz akkor semmi nem lenne. Amink van, azt mind pályázatok útján szereztük be.
- Köztudott, ebben a műfajban igen gyors a kiöregedés, ami arra figyelmeztet, hogy igen nagy hangsúlyt kell fektetni az utánpótlásképzésre. Volt egy kezdeményezés az együttes részéről, hogy néptánc tagozat induljon a Művészeti Líceumban. Valami elindult, de mégsem teljesedett ki.

- Az országban sehol sincs megoldva a népzene és táncos oktatás. Úgy érzem, a felelős tisztségviselőknél – beleértve a hazai magyar tisztségviselőket is – nincs meg a kellő akarat, hogy a képzés beinduljon. A Művészeti Líceumban a jelenlegi néptánc-csoportok tulajdonképpen balett osztályok keretében működnek. Hiányzik a minisztériumi jóváhagyás, hogy hivatalosan is néptánc-tagozattá válják. Az osztályokban a népzene és néptánc választott tantárgyként szerepel, ez azonban nem elég az utánpótlásképzéshez, legfeljebb csak az ilyen irányú műveltség megszerzéséhez segít hozzá. Mi is több korcsoportban indítottunk tanítást, az együttes táncosai nevelték a fiatalokat, és ehhez a Lajtha Alapítvány teremtett feltételeket, ám ez nem a mi feladatunk lenne. Az oktatási rendszeren belül kellene kialakulnia ennek a vonalnak. Éppen úgy, ahogy a színházhoz képzett színészek érkeznek, hozzánk is képzett táncosoknak kellene jönniük. Egy hivatásos együttes számára ugyanis elsősorban a produkció a fontos, hogy mit mutat fel a színpadon. Olyan előadásokat kell előállítani, amelyeket a közönség elfogad, tetszik neki, és látja benne az értékeket. Tulajdonképpen nem csak a néptánc és népzene-kultúra megőrzéséről van szó, ez ennél több.
- Valóban több, hiszen az utóbbi években láttunk az együttestől táncszínházi produkciókat is, melyekkel éppúgy kivívták a közönség és a szakma elismerését, mint a hagyományosan építkező néptánc előadásokkal. Mégis, hol jegyzi jelenleg az együttest?
- Mindenképpen az élvonalban. Az utóbbi években többször léptünk fel Budapesten is a szakma előtt, előadásainkat értékelték, és nyilvánosan is hangoztatták, hogy jó úton haladunk. Legfeljebb a rendezésben találtak hibát – na de ez egy kicsit a szakmai féltékenységnek is köszönhető. A tánckar teljesítményét mindenesetre messzemenően magasan értékeli.
- Mi a gyengéje az együttesnek?
- Továbbra sincs saját zenekarunk. Két-három zenekarral dolgozunk, akik ismerik produkcióinkat, és amikor szükség van rájuk, eleget tesznek a felkéréseknek, alkalmi szerződésekkel részt vesznek a munkában, de ez mégsem ugyanaz, mintha állandó alkalmazásban lennének. Nincs zenészképzés, nincs elegendő zenész, ráadásul nálunk olyan alacsonyok a fizetések, hogy ennyire nem lehet zenészt alkalmazni. Érdemes megjegyezni, hogy például Udvarhelyen az ottani együttes a vajdasági Csalóka zenekarral dolgozik, akik alkalom adtán nekünk is zenélnek.
- Úgy is fogalmazhatnánk, hogy ezért a fizetésért elég lenne csak annyit dolgozni, hogy elkészüljenek a bemutatók, majd előadásokat tartani, kiszállásra járni. A Háromszék együttes igazgatója ennél többet vállal. Néptánc-találkozók keretében a szentgyörgyi közönségnek a legjobb együtteseken kívül az adatközlőket is hához hozza, valóságos fórumot teremt a hagyományörzésnek. Miért teszi ezt?
- Az életem valahogy eggyé forrt ezzel a munkával, ebből nem lehet kilépni. Az egész műfaj olyan, hogy aki ebbe beleszeret, belebolondul, az rabjává válik annak, amit csinál. Ezzel a táncosok is így vannak, s ez az egyetlen magyarázat, hogy ilyen alacsony fizetéséért is maradnak. Ha nem lenne a belső késztetés, nem lehetne dolgozni. Ezt nem lehet másként csinálni, csak szívvel és lélekkel.

Fekete Réka
»Háromszék«
Sepsiszentgyörgy

I. Erdélyi Táncfórum

2000. MÁJUS 25-27.

SEPSISZENTGYÖRGY

Nincs képzés és megbecsülés

A négy erdélyi magyar hivatásos néptáncműhely első közös fórumán a hivatásos néptáncgyűttesek jelenéről és jövőjéről, valamint utánpótlás-nevelésről, zenészek és táncosok képzéséről esett szó. A marosvásárhelyi, csíkszeredai, székelyudvarhelyi és sepsiszentgyörgyi együttesek igazgatói, művészeti vezetői és koreográfusai újfent megállapították: csak magukra és legfeljebb egymás segítségére számíthatnak – a fenntartó önkormányzatok, művelődési felügyelőségek részéről, miként a tegnapi érdektelenség is jelezte, nem számíthatnak támogatásra. (A Maros együttest a megyei tanács, a másik hármat a helyi tanácsok tartják fenn.) A megbeszélés résztvevői úgy vélték, az önkormányzatok legfeljebb a fennmaradáshoz elégséges pénzt biztosítják, de az együtteseket nem tekintik a színházakhoz hasonló valódi művészeti intézményeknek, s a társadalomtól sem kapnak megbecsülést.

Az utánpótlásképzést egyesek a hivatásos együttesek kötelességének tartják, mások úgy vélik, hogy ezzel inkább az oktatási rendszerben, művészeti iskolákban kellene foglalkozni, s az együtteseknek legfeljebb az oktatókat kellene kinevelniük. Abban mindannyian egyet értettek, hogy minél több iskolában és óvodában meg kell szeretetni a gyermekekkel a népzene és néptáncot, mely választható tantárgyként a diákok órarendjében szerepelhet (és nem pluszóraként). Erre Sepsiszentgyörgyön már több példa van, de másutt is indultak hasonló sikeres kezdeményezések.

Reméljük, hogy a Fórum tapasztalatairól – a hivatásos néptáncgyűttesek jelenével és jövőjével, az utánpótlás-neveléssel, a zenészek és táncosok képzésével, az erdélyi népzenei és néptánc-gyűjteményekkel kapcsolatos megállapításairól – a szakemberek majd részletesen is beszámolnak a folkMAGazin hasábjain, s az előadások kiértékeléséről is olvashatunk majd.

Boldog születésnapot!

Tizenhárom bemutatót, több mint ötszáz előadást, tizenegy népzenei és néptánc találkozót tud maga mögött a tizedik születésnapját ünneplő sepsiszentgyörgyi Háromszék Táncgyűttes. Az az együttes, mely több, mint egy tánccsoport vagy hivatásosok munkahelye, hiszen egy évtized alatt művészeti intézménnyé, a hagyományörzés fórumává nőtte ki magát. És nem állt meg ennyinél, folyamatosan követi a műfaj előadásmódjának változásait, a közönség igényeit. Az együttes fennállásának tizedik évfordulója egybeesik az általa szervezett I. Erdélyi Táncfórummal, mely minden bizonnyal nem véletlen, hisz így a vendég együttesek előadásaikkal köszönhetik a háziakat, és együtt ünnepelhet mind a négy erdélyi magyar hivatásos néptáncgyűttes. A táncfórum nyitó előadása után (Maros Művészegyüttes – Sodrásban; koreográfus: Könczei Árpád) a tízéves Háromszék Táncgyűttes bemutatta a Váróterem címmel 1996-ban készített táncjátékát (rendező: Béres László és Román Sándor), majd a Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes (Csodálatos furulya; koreográfusok: Kozák Albert és András Mihály) és az Udvarhely Néptáncműhely (Tragédia; koreográfus-rendező: László Csaba) előadását láthatta a közönség. Szombaton ünnepi gálaműsorral zárult a születésnappal egybekötött I. Erdélyi Táncfórum, s ráadásként hajnalig tartó táncbár következett.

Záhonyi András

Új színfolt a magyar táncművészet palettáján.

Hagyományos kelet-európai táncok kapcsolódnak össze friss hangzású, dinamikus zenékkal.

Múlt és jelen, erő és virtuozitás egyedülálló, látványos élményként jelennek meg

1. Csillagösvényen jöttünk
2. Hajnali áldozat
3. A Nap éneke
4. Nyár van, nyár
5. Úgy elmegyek
6. Visznek a vonatok
7. Sirató vörösben, zöldben
8. Rabének
9. Hőesésben
10. Harcias játékok
11. Szép napunk támad
12. Búcsúzó
13. Egyedül
14. Fújnak sötét szellők
15. Ördögök bálja
16. Esővárók
17. Utolsó dal
18. A Nap tánca
19. Mindig jönnek új napok

Zene: Nikola Parov

Koreográfia: Németh Ildikó, Mihályi Gábor, Ónodi Béla, Szappanos Tamás, Végső Miklós
Jelmez: Imrik Zsuzsa

Fény, látvány: Lajter Light Ec

Látványterv, festmények: Barcsik Géza

Rendező-koreográfus: Mihályi Gábor

Közreműködik a Magyar Állami Népi Együttes tánckara, meghívott énekesek, zenészek, táncosok.

Művészeti vezető: Sebő Ferenc Állami-díjas

Karigazgató: Mihályi Gábor Harangozó-díjas

Zenei vezető: Vavrincz András

Tánckarvezető: Németh Zsuzsanna

Asszisztensek: Majorosi Marianna, Kókény Richárd

Családias táncházak három városban

A nyirkos őszei és a fagyos téli időszakban a két milliós Budapesten bizony előfordult már, hogy egy táncházban csak huszon-egynéhányan verődtek össze. A debreceni, miskolci, pécsi, győri és a kisebb városi táncházakban viszont ez az időszak és a tavasz a legkedveltebb – a törzsközönseget alkotó diákság már megérkezett, a szorosabb emberi kapcsolatokra vágyakozó vidéki emberek is szívesen látogatnak ismerőseik közé, amikor nincs annyi tennivaló a kertben, vagy a gyümölcsösben. Az alábbiakban három ilyen családias táncházat szeretnénk bemutatni.

Miskolc

Miskolcon, a Vian Klubban kéthetente felváltva moldvai és „vonós” zenére táncolhatnak az érdeklődők. Barsi Csaba kitartó munkával szponzorokat is kerített, hogy a keddi napokon többek között a Gajdos, a Tükrös és az Úsztűrű zenéjére is rophassák a több néptánc-csoporttal is büszkélkedő volt „acélváros” fiataljai. A két egyetemet is felmutató Miskolc igazi diákváros – jelzi ezt, hogy a Vian klubon kívül az Egyetemvárosban is van alkalmanként táncház. A mai, specializált tudósjelölteket képző világban nagyon is fontos, hogy a szerves népi kultúra teljességéből ízelítőt kaphassanak a diákok, hiszen a természettől elzárt városi életforma éppen kreativitásukat, ráérzéseiket zárja béklyóba – azokat a képességeket, amelyekkel „világmegváltó” ötletek szülehetnek (lásd Neumann Jánost, a számítógép atyját, aki erdei sétái közben is magyarul gondolkodott, vagy Nagy Lászlót, aki népi kollégista volt és a „táncházmozgalom atyjaként” Budai Ilonka népdalénekesről is írt verset, a hagyományok őrzését és a falu fontos szerepét hangsúlyozva).

A miskolci táncházba nincs belépő – ez is igazolja, hogy a szervezők a „haszonelvűség és megtérülés” divatos fogalmainál fontosabbnak tartják az ősz-szetartó, egymást tisztelő és segítő közösség kialakítását.

Losonc

Losoncon, a Salgótarjától 30 km-re fekvő felvidéki városban minden hónap egyik szombatján összegyűlnek a kisgyermekes családok, hogy apróságait agyagozásra, gyurmázásra, papírhajtogatásra és magyar néptáncokra taníttassák. Varga Norbert és Lia – a Rakonca gyermektáncsoprot vezetői – hűek elődeikhez, a Füleken született Szvorák Katalinhoz, Agócs Gergelyhez, a közeli Sávolyra rokonaihoz járó Berecz Andráshoz: szűkebb hazájuk, Gömör palóc táncai mellett a könnyebben

megtanulható dunántúli táncokat is a hitelesség megőrzése jegyében tanítják.

Amikor beléptem a losonci Magyar Kulturális Központ esztétikusan berendezett helyiségébe – ahol a kiállítási negyedhez illően már nem a „Csemadokos időkből” megszokott elhasznált asztalokat és székeket találtam –, elállt a lélegzetem is. Igaz, a mindenkít megillető zsíros kenyér még a régi időkre emlékeztetett, de a falon már a gyerekeket igényességre nevelő képek függtek, a világos színű bútorok pedig mindenkit jókedvre derítettek.

A táncházban magyar könyveket is lehet vásárolni – köztük Puntigán József a felvidéki kerékpártúrákat megörökítő krónikáját. A könyvárusítás már önmagában is jelzi, hogy változott a világ: a mai fiatal művészgeneráció tagjainak, Ferdics Bélának, Szabó Ottónak, Győri Attilának már nem kopott falú kiállítótermekben kell „settenkedve” megjelenie az író-olvasó találkozók és megnyitók alkalmából, mint annak idején Grendel Lajos írónak vagy Bettes István költőnek. A szlovákiai magyarság előbb említett, mára már elismert írói, művészei egyébként gyakori vendégei a felvidéki táncházaknak.

Nem véletlen, hogy az anyagi nehézségek közepette elsősorban az önszerveződő közösségeknek (például Nagykaposon, Szepsiben, Rozsnyón, Füleken, Losoncon, Dunaszerdahelyen, Nagymegyeren, Komáromban, Martoson, Párkányban) sikerült a táncházat és a néptáncsoprotokat újraéleszteni, ugyanakkor a központi szerephez és támogatáshoz szokott, bürokratikus fővárosban mindez dőcögősebben megy.

Kitekintésképpen hadd jegyezzem meg, hogy hasonló a helyzet Erdélyben is, ahol a magyar kulturális központban, Kolozsvárott a táncház rendszeres hetenkénti megrendezése – Kallós Zoltán közelsége dacára – gyakran ütközik nehézségekbe, pedig a Bolyai (bocsánat, Babeş-Bolyai)

Egyetem sok magyar anyanyelvű hallgatója mindig biztosítja, biztosítaná a telházat. Székelyföldön nemcsak a rendszeres táncházak, hanem a hivatásos táncsoprotok is működni tudnak – lásd a Maros Művészegyüttest, a Hargita és a Háromszék Együtteseket és a legfiatalabbat, az Udvarhely Táncműhelyt, akiket május 25-27. között Sepsiszentgyörgyön, az I. Erdélyi Táncfórumon egy rendezvény keretében láthatott a közönség. Nos, úgy tűnik, hogy a nagyvárosoktól néhány kilométerre már minden „rendben” működik, bizonyítják ezt a kalotaszentkirályi, válaszúti és a volt nagyfödemesi táborok.

Losoncra visszatérve: június 17-én a Kolompos együttest várják a táncházba – biztosak lehetünk benne, hogy egy gombostűt sem lehet majd leejteni, oly sokan lesznek!

Esztergom

Esztergom, a királyi város (Szent István szülőhelye) első ismert lakói a kelták voltak, a Szentgyörgymezői Kultúrházban mégsem ír vagy skót,

PRO FOLK
 HANGSZEREK,
 TOKOK, KELLÉKEK,
 JAVÍTÁS, PROGRAMIRODA
 ÓVODÁKNAK, ISKOLÁKNAK
 KEDVEZMÉNY

Cím: Budapest, VII. Dohány u. 74.
 Nyitva: 10-17h, pénteken 10-14h
 Tel./Fax: 361-3341
 vagy 06 (30) 9-549-903
 Fax: 263-1339
 E-mail: profolk@tla.hu
 Honlap: www.datanet.hu/profolk-bt

hanem magyar tánc ház működik. Rendszerint ötvennél is több és lelkes néptánc-kedvelő jön össze a hónap első szombatján, hogy Németh Kálmántól, a Pötörke együttes nemrég még aktív táncosától dunántúli és szatmári táncokat tanuljon. A lelkesebbeknek hetente többször is lehetőségük van az elmélyülésre egy tanfolyam keretében – ők azok, akik bátran odaállnak a párkányi Tücsök zenekar elé, hogy elbűszkélkedjenek nemrég szerzett tánc tudásukkal. A többiek inkább a tanulókörben maradnak, ahol Kálmán a lépéseket lendületesen és ügyesen változtatva lelkesíti a kezdőket. A nehezebb figurák helyett egy-egy közeli tájegység könnyebben végrehajtható lépéseit is belekombinálva változatos, a tánc házasok figyelmét minden pillanatban lekötő örömtáncot sikerül hónapról-hónapra a tanulókörben megvalósítani, mely kiváló bemelegítésként szolgál a zenekar előtti páros tánchoz és legényesekhez.

Bizony, példát vehetnének róla azok a hangulatra kevésbé figyelő táncmesterek, akik inkább a gyűjtések nehéz lépéseivel „gyötrik” az önfeladt szórakozásra vágyó közönséget. Úgy tűnik, ez a titka az esztergomi tánc háznak, ahol senki sem veszi rossz néven, ha a dunántúli muzsikában is a klarinét dominál, hiszen a zenészek nagyon is otthon vannak a csallóközi, mátyusföldi és gömöri zenében és tiszta énekhangjuk a legszégyenlősebbeket is éneklésre biztatja.

Gyermekek családosok, középkorúak, főiskolások találkozóhelye az esztergomi tánc ház, ahol a vendégek magyar népdalokat is tanulhatnak, a gyerekek pedig mesét hallgathatnak. Ezek után nem csodálkozhatunk, hogy alakulóban van a Balassi Bálint Néptánc együttes, amelynek utánpótlását majd azok az apróságok adják, akik ma még szüleikkel kézen fogva érkeznek a tánc házba.

Azt kívánom, hogy ugyanilyen hangulatos és teltházás tánc házak legyenek a Duna túloldalán, Párkányban is – ott, ahonnan sok kiváló néptáncos, a Rajcsúros zenekar és több, a Ghymes együttest is megjárta zenész származik, s a Kisbojtár, a felvidéki magyarság egyik legkiemelkedőbb gyermektánc csoportja működik. Így a nemsokára felépülő Mária-Valéria híd mellett egy másik kapocs, a néphagyomány is összeköti majd a két várost. Elvégre az Esztergomi Bazilika mindkét település legszebb látnivalója...

Záhonyi András

HAL Folklor Honlap

Népi kultúra a világhálón

Kevesen tudják, hogy az Egyesült Államokban élő mintegy másfél milliónyi magyarságnak saját, a népi kultúrával is foglalkozó honlapja és levelező listája van. Az utóbbi annyira bevált, hogy sokszor két magyarországi szervező is ezen keresztül ad egymásnak és az érdeklődőknek tájékoztatást, miután más bejáratott fórum egyelőre még nem működik. Az információk fele angol nyelvű és az amerikai rendezvényekről, táborokról, koncertekről tudósít, a másik ötven százalékért azonban a Közép-Európában élőknek is érdemes feliratkozni. Magam is így szereztem tudomást például a debreceni, a Nyárad menti és a gyimesfelsőlaki eseményekről. Hogyan jött létre a HAL (Hungarian American Lists – Amerikai Magyar Listák)?

– Internetes listánk a magyar kultúra minden területét felöleli. A folklor adatbázis a HAL egyik részeként működik – tájékoztat Kovács Fábán Árpád rendszergazda. – Létrehozása nagyon egyszerű ötletből származik: a sok szétszóródott amerikai magyar láttán megpróbáltam elektronikus úton összehozni a magyar kultúra iránt érdeklődőket. Függetlenül attól, hogy Brazília őserdejében laknak vagy a Kárpát-medencében, például szülőföldemhez közel, Székelyföldön. Itt, az USA-ban könnyebb ezt létrehozni, mert sok minden ingyenes, és a technika terén is kiemelkedők a lehetőségek. A folklor-listát próbáljuk megóvni attól, hogy benne bármilyen politikai, gazdasági és egyéni érdek érvényesüljön. A magyarság hagyományai és kultúrája iránt érdeklődők számára kíván egy állandó fórumot biztosítani. Itt a szervezők, zenészek, táncosok, történészek, nyelvészek mellett a magyar témájú rendezvények látogatóira is gondoltunk: rendszeresen tájékoztatunk amerikai, magyarországi, erdélyi és vajdasági eseményekről. A hozzánk elküldött cikkek, levelek az archívumunkban visszakereshetők. A szervezeteknek, művészeti csoportoknak kérésre honlapot készítünk, honlapjaikhoz csatolást (linket) teszünk, hogy adatbázisunkban keresve rájuk találhasson az érdeklődő.

Kovács Fábán Árpád rendszeres kapcsolatot tart többek között a Tánc ház Egyesülettel, az erdélyi hivatásos tánc csoportokkal, s az erdélyi újságokat figyelve az érdeke-

sebb cikkekről levélben is tudósítja a folklor-lista tagjait. A levelezés nyelve az angol és a magyar, a megcélzott olvasóközönség anyanyelvétől függően. Persze az a legjobb, ha a feladó mindkét nyelven megírja villanypostán, amiről hírt szeretne adni, vagy ami iránt érdeklődik. Így nem csak mi, magyarok meríthetünk ebből a forrásból, hanem a nem magyar származású, de a kultúránkkal rokonszenvezők részére is tájékoztatást biztosít, akiknek a rendezvényeiről, híreiről is tudomást szerezhetünk.

Szeretettel ajánlom néprajzosok, népzeneészek, táncosok és együttesek figyelmébe ezt a lehetőséget. A listára bárki feliratkozhat, aki már rendelkezik e-mail címmel – akinek nincs, segítenek, hogy létrehozza.

Jelentkezés a folklor-listára:

folklor-request@majordomo.umd.edu
A feliratkozás után minden „hozzászólás” önműködően érkezik, s magunk is küldhetünk a listára levelet.

Honlap: mineral.umd.edu/hal/folklor

Záhó

INTERNET-FOLKLÓR

Nemzetközi folklor honlap

folk♥**things**

www.folkthings.com

Amerikai Magyar Folklor Centrum

www.magyar.org/Folklor

Táborok és tánc házak Nyugat-Európában és Romániában – Malcolm Acheson:
www.xy65.dial.pipex.com/tanc

Folkinfo

www.folkinfo.net

Népzene, néptánc, kézművesség
– Tánc ház Egyesület –
www.tanchaz.hu

World Folkloriada Magyarországon

Beszámoló a CIOFF Fesztivál Bizottsága üléséről

A CIOFF Fesztivál Bizottsága 2000 május 5-9 között tartotta éves ülését a németországi Heppenheimben. A találkozó folyamán napirenden volt a World Folkloriada megrendezése. (Folkloriada: a CIOFF által négyévenként megrendezett világfesztivál. 1996-ban a hollandiai Brunsum adott, 2000-ben Tokió ad majd otthont e rendkívüli eseménynek.) A Folkloriada-val kapcsolatos legnagyobb hír az, hogy – hála Héra Éva nagyszerű pályázatának – 2004-ben Magyarország rendezheti meg. A rendezés jogát nem kisebb városok előtt nyertük el, mint Barcelona, Sevilla, Marseille és Porto.

A találkozóra nagy izgalommal készültem, hiszen ez volt az első alkalom, hogy megválasztásom óta összeült a Fesztivál Bizottság, amelyben nem csak én számítottam újnak, hanem a bizottság elnöke, s még egy másik tag is. A CIOFF neve bizonyára nem ismeretlen a hazai néptáncgyűttesek előtt, hiszen sokan vannak akik már részt vettek a CIOFF által jegyzett, nevesített fesztiválon. Magáról a szervezetről azonban feltehetően jóval kevesebb információval rendelkezik mindenki. A CIOFF (a Nemzetközi Néptáncfesztivál Szervezők Világszövetsége) 30 éve Franciaországban alakult, ma több mint 75 ország a tagja. Valamennyi országot nemzeti küldött képviseli a Világszövetségi üléseken (évente egy alkalommal). Ezeken az üléseken vitatják meg az aktuális szövetségi kérdéseket.

A CIOFF legfontosabb testületei a különböző bizottságok, illetve a földrajzi részek szerinti szektorok. A bizottságok szakterületeket képviselnek, így például jogi- és ügyrendi, kulturális, pénzügyi, s nem utolsósorban fesztiválokkal kapcsolatos kérdésekben készít elő tervezeteket, döntéseket.

A szektorok az egy földrajzi övezetben lévő országok azonos érdeki szövetsége, hiszen az egymástól távol élők akár még a kultúra fundamentális kérdéseiről is egészen másként gondolkodnak. (Észak-Amerikai, Dél-Amerikai és Karib-szigeteki, Dél-Európai, Észak-Európai, Közép-Európai, Ázsia-Óceániai Szektor) Magyarország a Közép-Európai Szektorban található, nemzeti képviselőnk: Héra Éva, a Magyar Művelődési Intézet Népművészeti Főosztályának vezetője.

A Fesztivál Bizottság élére 1999 októberében Braziliában a világkongresszus alatt új elnököt választottak a küldöttek. Az elnök Bill Nathan lett, aki a CIOFF Új-Zéland nemzeti szekció tagja. Ezzel egyidejűleg került a bizottságba új tagként Pedro Alonso (Mexikó) és Szigetvári József (Magyarország). A bizottság további tagjai: Norbert Müller és Bernd Schaffer (Németország), Bruno Ravnikar (Szlovénia), Derek Schofield (Anglia).

A találkozó mindannyiunk számára igen sok kérdést rejtett, ebben a felállásban ugyanis még soha nem dolgozott a Fesztivál Bizottság. A napirendi pontok tárgyalásán túl rendkívül fontos kérdés volt, hogy mennyire alakul ki konstruktív hangulat, együttműködési készség a bizottságon belül, hiszen több kontinentst képviselünk, néhányan első alkalommal dolgoznak e területben. Legfontosabb kérdés mindannyiunk előtt az volt, hogy vajon hogyan lenne lehetséges az eddig egy kicsit lelassult, főleg adminisztratív jellegű bizottságból valami mást: sokkal aktívabban, hatékonyabban, praktikus szemléletűt kialakítani. Azt gondolom – és ennek hangot is adtam –, hogy a CIOFF legfontosabb bizottsága a Fesztivál Bizottság. Az összes többi a szervezet ügyrendi kérdéseiben, a kulturális bizottság a kultúra értelmezésében, a hagyományos kultúra értékrendjének meghatározásában illetékes. A Fesztivál Bizottság viszont arról kell szólni, amiért ezt a világszervezetet 1975-ben létrehozták: a fesztiválok érdekében. Azok rendjéről, működéséről, szolgáltatási, rendezési színvonaláról, az együttesek és fesztiváligazgatók érdekeiről, a fesztiválokon megjeleníthető értékrendről, vagyis a napi gyakorlati munkáról. Ez sajnos az utóbbi években nem volt érezhető a Fesztivál Bizottság ténykedésében. Hiába készülnek „jelentések” a fesztiválok részéről az együttesekről, s viszont, ha azok csak belső használatúak, ha a negatívumoknak nincs következménye.

G. Nagy
Ilián
a mű szerzője

ifjú Csoóri
Sándor
zeneszerző

Jézus születése folk-opera

ŐSBEMUTATÓ:

2000. június 25-én, este 21.30-kor
az Egri Várban

SZEREPLŐK:

Mária - Márczi Anna
Gábrriel - Sebő Ferenc
Heródes - Rudán Joe
Gáspár - Huzella Péter
Rakel - Fábíán Éva
Áron - Berecz András
Hanna - Marosi Júlia
Menyhért - ifj. Csoóri Sándor
Boldizsár - G. Nagy Ilián
Ezdrás - Stuber György
Banka - Havasréti Pál
Pakul - Vladár Károly
II. Mariamné - Bakó Kata
római bíró - Bob Cohen
Ármány - Kiss Ferenc
Alexander - Ökrös Csaba
Arisztobulosz - ifjabb Csoóri Sándor
Tiron - Csepregi Géza
hírnök - Nagy Balázs
borbély - Molnár Miklós

MŰVÉSZETI VEZETŐ: BEKE SÁNDOR

ZENEI RENDEZŐK: SEBŐ FERENC, G. NAGY ILIÁN

Játszik az Ifjú Muzsikás, az Ökrös, a Téka és az egri Gajdos együttes,
Juhász Zoltán - furulya, Balogh Kálmán - cimbalom,
Halmos Attila - hegedű, Szerényi Béla és Bombáti Krisztián - tékerő
Istvánfi Balázs, Kozák József és Adorján István - dula

Megjegyzem, az ezen való gyökeres változtatás lenne az egyetlen lehetőség annak megoldására, amelynek már szinte mániákusan én vagyok hazánkban a szóvivője – s itt elérkeztünk az együttesek külföldi viselkedéséhez. Sajnos eredményeinket nem tehetjük az ablakba, amellyel a jelentésekben szereplő közel 45 országos mezőny erőteljes közép-résében helyezkedünk el. A csehek, a lengyelek, az észtek, a litvánok, a szlovének messze megelőznek bennünket viselkedéskultúra, együttműködési készség, együttesvezetői munka tekintetében.

Kezdeményezésemre e területen biztos, hogy igen rövid időn belül „bekeményítés” várható a Fesztivál Bizottság, s ezzel várhatóan a fesztiválok részéről is. A Fesztiválbizottság valamennyi tagja elismerte: épp itt az ideje, hogy hatékony módszerekkel kiszűrjék a nemzetközi fesztiválokra nem való gittegyleteket.

Az elmúlt években a jelentéseket mindig a tárgyévben elemezték. Javaslatomra a találkozók alatt német kollégáink nagyszerű munkatársai segítségével 1990-től összesítették például a fesztiválok jelentéseit az együttesekről. Egészen elképesztő volt látni egy-egy együttes 10 éves teljesítményét, egymás mellé helyezve az oszlopokat. A fesztiválok ugyanis számmal értékelik az együttesek szakmai színvonalát (ez elég szubjektív és a fesztiváligazgató ízlésétől függ), magatartását, közreműködési készségét, az együttesvezető munkáját, színpadi megjelenését.

Így rögtön világossá vált, hogy miért kell hosszú távon elemezni egy-egy együttest. Természetes, hogy minden együttes életében lehetnek rosszabb hetek, de azért az már nem a véletlen műve, ha egy csoport 5-6 éven keresztül rendkívül közepeszerű művészi besorolást és épp elégséges emberi magatartást tanúsít.

Természetesen minden országban vannak „fekete bárányok”, de hát azért elég katartikus élményt jelentett a magyar lista. Jó pár hazai „menő együttesnek” szerintem fogalma sincs arról, hogy nemzetközi szinten milyen a megítélése szakmai szempontból vagy magatartása tekintetében. (A lista folkMAGgazin-ban történő közzététele nem volna túl szerencsés ebben a pillanatban, azonban javasolnám, hogy a tárgyév információit közzé kellene tenni a januári számban. Bizonyára tanulságos lenne. Ez egyébként terve a Fesztivál Bizottságnak is: a notóriusan pocskékul viselkedő együttesek „fekete listára tétellel” történő kivonása a forgalomból, már ami a nemzetközi fesztiválokat illeti.) Megnyugtató volt azonban, hogy számos együttesünk nem csak saját magát látja kiválónak, nem csak hazai berkekben képviseli a mindenféle szempontból minőséget, hanem bárhol is fordul meg a világban, ezt mindenhol így látják. Véleményem szerint a csoportokat nemcsak a fesztivál alatti viselkedésük, hanem jóval korábban, a szervezési időszakban való együttműködési készségük alapján is véleményezni kellene. A fesztiváligazgatók számára komoly gondot jelent a szükséges anyagokat rendszeresen később és hiányosan küldő együttesekkel való közös munka. Külön tárgyalást kellene folytatni a Kulturális Bizottsággal a hagyományos kultúra értelmezéséről, a folklorisztikai hitelességről, a fesztiválokon kívánatos színpadi megjelenésről. Néhány országban különösen erős a fesztiválok „biznissz”- jellege, ezzel is kellene foglalkozni.

A fesztiválok a hagyományörzés legfontosabb színterei, hiszen ezek azok a helyek, ahová még az egyébként folklor iránt el nem kötelezett emberek is el-el mennek. Épp ezért nem mindegy, hogy az együttesek autentikus folklor, hagyományos kultúra gyanánt mit mutatnak be a színpadon. A Fesztivál Bizottság legfontosabb feladatai között az én megfogalmazásomban annak is szerepelnie kellene, hogy CIOFF színpadon csak a CIOFF által megfogalmazott folklorisztikai hitelességű műsor kerülhessen bemutatásra. Sok fesztiválon ez nem szempont, viszont a fesztiváligazgató ízlésvilágát láthatjuk megfogalmazódni a színpadon. Élvezhetjük is a negédes bajadértáncot, az elektromos orgonás és gitáros grúz, azerbajdzsáni, bolgár, szerb és más efféle együtteseket, mert arról szól az aktuális közízlés.

Nos, a CIOFF Fesztivál Bizottságának az ilyen jelenségek ellen ugyan csak fel kellene lépnie.

Természetesen szót ejtettünk a fesztiválokról is. A magam részéről létrehoznék ugyanilyen feketelistát azon fesztiválok részére, amelyek botrányos körülményekkel, szervezetlenséggel várják együtteseinket. Egyébként is sokkal markánsabban kellene megfogalmazni a CIOFF Fesztiválok sajátosságait. Túl könnyen jutnak hozzá minősíthetetlen

rendezvények CIOFF statushoz, ami szerintem rendkívül hibás. (Magyarországon a Duna-menti Folklorfesztivál, a jászberényi Csángó Fesztivál és a százhalombattai Summerfest Nemzetközi Néptáncfesztivál rendelkezik CIOFF besorolással.) Ezen kérdésekben – és az összes többiben – sokkal erőteljesebben kellene a CIOFF Fesztivál Bizottságnak állást foglalnia, kezdeményeznie, hiszen a CIOFF – mint világszervezet – arculata teljes mértékben e bizottság működésétől függ.

Összességében rendkívül hasznos volt ez a bizottsági ülés. Kiderült, van mit tenni! A következő találkozó 2001-ben Magyarországon, Százhalombattán lesz. Addig is őszintén remélem, munkámmal hozzájárulhatok a nemzetközi fesztiválok, és az azokon részt vevő csoportok minőségének javításához.

Szigetvári József

Néhány szó egy versenykiírásról Kis magyar fogalomzavar

A Duna Televízió nemrégiben pályázatot írt ki „Pentaton” Kárpát-medencei Népzenei Verseny címmel. A kiírásban egyebek mellett ezt olvashatjuk: „...nagyszabású magyar népzenei verseny...”. Majd néhány sorral lejjebb: „Kisebbségi vagy nemzetiségi előadók ezen a versenyen nem indulhatnak”. Rögtön elkezdhetnénk azon morfondírozni, hogy ha nem indulhatnak kisebbségi előadók, akkor hogyan indulhatnak „határon túli magyarok területekről érkező versenyzők”, akik ugyanis kisebbségek ott a határon túl. Ez azonban nyilván csak kisebbségek ponyolaság, inkább elírás, mint elszólás.

Az is rendben volna, hogy a Duna Televízió, amely elsősorban a magyar kultúra értékeinek megőrzésére és közvetítésére jött létre, magyar népzenei versenyt hirdet, melynek témájába nem tekintik beletartozónak a román, a szlovák, meg a szerb zenét. Számukra írjon ki pályázatot a bukaresti, a pozsonyi, meg a belgrádi televízió. (Megint más kérdés, hogy akkor a cigányok számára melyik város adóállomásán kellene a pályázatot kiírni?) Persze ez is sántít kicsit, mert végre tudomásul kellene venni, hogy Közép-Európa kultúrája nem osztható fel sterilen, minden nép kultúrája összefügg az összes többivel. Egyik sem létezhetne ilyen formában a többi nélkül, meg hogy a határvonalak elmosódnak, az egymásra hatások immár lehámozhatatlanok, mélyen beleivódtak minden nép kultúrájának minden rétegébe. És a legérdekesebb éppen ezeknek a kapcsolódásoknak, egymásra hatásoknak a vizsgálata volna, ami tehát így könnyen kimaradhat minden „házipályázatból”. De se baj, kísérletük meg, húzzunk egy vonalat önkényesen, legyen a feltétel, hogy az előadó beszéljen magyarul, és ne legyen kisebbségi. (Persze ez is ponyola, mert mi van, ha egy magyarul is beszélő szlovákiai cigány akar nevezni saját gyűjtésű archaikus magyar dalokkal? De ez már szörszálhasogatás...) Ez is igen nagy szelet, remélhetőleg így is bőven lesz anyag, és az összefüggésekkel, meg a más nemzetiségűekkel foglalkozzon másik pályázat.

Az azonban már komolyan aggasztó, hogy a verseny kiírói a *kárpát-medencei* és a *magyart* szinonimának tekintik. A Kárpát-medence akárhogy is nézzük, nem etnikai, hanem földrajzi egység. Részben vagy egészben beletartozik Erdély, a Bánság, a Vajdaság, Szlavónia, Burgenland, a Felvidék, és a Kárpát-alja. Tehát már földrajzilag is benne van Románia, Jugoszlávia, Horvátország, Szlovénia, Ausztria, Szlovákia, meg Ukrajna egy része. De beletartozik Szentendre, Pilisszántó, Hajós, Méhkerék, Mohács, Beloiannis, Mátészalka, Halásztelek, Sátoraljvízhely is. Azt pedig, hogy a „kárpát-medencei” fogalmába ne férjenek bele mindazok a népek, nemzetiségek, etnikumok, kultúrák, amelyekre eddig céloztam, (meg amelyeket nem említettem, de jelen vannak), ezt nem csak az ő nevükben, nem csak Európa nevében, hanem a száraz tények nevében is kikérem magamnak!

Végül, hogy ne csak ész-érvekkel, hanem emocionálisan is érzékeltessem, mi ebben a vérlázító, tessék elképzelni, (feltéve, de meg nem engedve), hogy a fentebb már említett másik (harmadik stb.) pályázatot kiírják, mondjuk ilyen címmel:

- „Erdélyi népzenei verseny”. Nevezni csak román zenével lehet.
- „Vajdasági dalverseny”. Pályázhat bárki, de csak szerb nyelvű dallal. És vajon el tudnának-e képzelni egy ilyen kiírást 2000-ben:
- „Európai dalok fesztiválja” Pályázni lehet német, francia, olasz, spanyol, vagy angol dalokkal.

iff. Vitányi Iván

A méhkeréki Nyisztor György

Nyisztor György (1922. május 6. - 1987. augusztus 30.) a ma Békés megyei Méhkerék, a magyarországi románok által legnagyobb arányban lakott falu egyik legkiválóbb táncos egyénisége, a magyarországi román táncgyomány bihari dialektusának egyik legkiválóbb ismerője, művelője és terjesztője volt. Az 1945 után meginduló gyűjtőmunka, majd az ötvenes évektől a néptánc- és népi együttes mozgalom révén ismerte meg előbb az ország, majd később a világ is. Szálegyenes tartása, gazdag mozgáskincse és sajátosan bonyolult, de kristálytisztá ritmikája táncosaink egyik példaképévé tette. Sokan és sokszor jártak hozzá tanulni, nyitott és segítőkész volt. Szerénysége, emberi közvetlensége közismert volt. Elmaradhatatlan szereplője volt a nemzetiségi fesztiváloknak, és szívesen lépett fel népművész barátjaival, fiatal tanítványaival együtt. 1972-ben a magyarországi nemzetiségek köréből elsőként kapta meg a Népművészet Mestere kitüntetését.

A magyarországi románok tánc kultúrája sajátos szintet képvisel, mind az anyaországi román, mind a magyar tánc kultúra felől nézve. Legfőbb sajátosságát az a konzervatívizmus adja, amelynek révén ellent tudott állni mind a román, mind a magyar kulturális központokból kiinduló új táncdivatoknak, s e divatok egységesítő hatásának. Az itteni románság táncgyományja ennek köszönhetően sok szempontból archaikusabb, mint a bánági vagy az erdélyi románságé, és régiesebb mint a helybeli magyarságé, némettségé, szlovákságé.

Nyisztor György ebbe nőtt bele, ennek is a bihari dialektushoz tartozó, sok tekintetben szikárabb, szertartásosabb, régiesebb változatába. Ennek vált idős korára utolérhetetlen mesterévé. Ez a gazdag és élő hagyomány olyan adottság volt Nyisztor György és egész korosztálya számára, amelyből már a Délalföld más nemzetiségeinek – németeknek, szlovákoknak, délszlávoknak – nem volt része. Ennek oka abban keresendő, hogy a magyarság régies táncgyományja már évtizedekkel korábban kezdett törődékessé válni az új nemzeti és nemzetközi táncdivatok hatására. A délföldi magyar, német, szlovák táncos egyéniségek (pl. Kardos István, Ács György, Kiss Mátyás) korosztályukban már ritka jelenségnek számítottak, a régies stílus utolsó összegzőiként. Nyisztor György korosztályában még számos hasonló tudású táncos volt, akik egymással versengve, egymást kiegészítve műveltek egy még eleven hagyományt.

A folklór iránti megnövekedett érdeklődés jegyében, 1972-ben kapta meg Nyisztor György is a Népművészet Mestere kitüntetését, a magyarországi nemzetiségek köréből elsőként. Ez kiváló táncos tudása elismerésén túl a korábbi politikai elfogultságok megszűnését is jelezte számára. Nyisztor György ekkor ötven éves volt. Az élete delén lévő embernek a kitüntetés és a vele járó egyre fokozódó népszerűség tehetsége igazi elismerését, teljes lelki felszabadulást jelentett. Mindenkit szívesen tanított, mindenki

meghívásának örömmel tett eleget feleségével együtt.

Méhkeréki házuk ennek köszönhetően szinte zárandó hely lett. A több száz alkalmi látogató mellett szinte hetente megfordult náluk Gyalog László, Mlinár Pál, Kolarovszky Mária (alegtekintetesebb tanítványok), valamint Nagy Albert, akit Nyisztor György fiaként szeretett. A Népművészet Ifjú Mesterei közül talán Hidas György és Pálfy Gyula tanultak tőle legtöbbször életében. A táncaiból készült koreográfiák elterjedése után a budapesti és vidéki táncházakban való vendégeskedés, majd az ifjú tanítványokkal való együttes színpadi fellépés hozta meg számára a széleskörű személyes ismertséget.

Életének utolsó másfél évtizedében számos európai ország folklór fesztiváljain megfordult, Franciaországtól Svédorszáig. Korábban a méhkeréki együttesel együtt ő is sokfelé járt, 1972-től kezdve azonban Nyisztor Györgyöt és feleségét külön is sokszor meghívták szerepelni. Ez időtől állandó vendégei lettek többek között az országos nemzetiségi és népművészeti fesztiváloknak,

a Dunamenti Folklór Fesztiválnak, a Népművészek Bemutató Színpadának. Ez egyrészt a kitüntető címnek, másrészt személyes tulajdonságaiknak, táncszeretetüknek, kedvességüknek, megbízhatóságuknak volt köszönhető. A hírnév és a nagy nyilvánosság sok tekintetben megváltoztatta mindennapi életüket, gondolkodásukat, a tánchoz való viszonyukat. A tánc ezáltal nem egyszerű szórakozás, a saját közösségen belüli megmutatkozás eszköze lett Nyisztor György számára, hanem lehetőség a személyes érvényesülésre, és egyben misszió, melynek célja a magyarországi románság hagyományainak széleskörű megismertetése, elterjesztése volt.

Időközben saját közösségének hagyományos táncélete fokozatosan megszűnt, átalakult. Nyisztor György korosztályának tagjai meglelt emberként a szokáshagyománynak megfelelően kimaradtak a táncból, az új nemzedékek pedig már gyökeresen

szakítani igyekeztek a hagyománnyal. Ily módon a régi táncok megtanulásának, gyakorlásának egyetlen helye lassan a táncgyűttes maradt. Méhkerék ezáltal – az 1970-es évek új, városi folklórhullámának küszöbén – egy lett a hagyományukat veszített több ezer magyarországi falu közül. Mindez a paraszti életforma gyökeres változásának, és a kultúrpolitika beavatkozásainak hatására történt. Az 1980-as évekre Nyisztor György maradt az egyetlen a faluban, aki képes volt e gazdag táncgyomány bemutatására, népszerűsítésére.

Keserűen figyelte a történeteket, s maga is próbált tenni azért, hogy a divatos táncok mellett a fiatalok saját hagyományos táncaikat is tiszteljék és táncolják.

Nyisztor György táncáról a Zenetudományi Intézet Néptánc Archívumában 10 filmen mintegy 35 táncfolyamatot őrzünk. Ez önmagában is jelentős anyag és elegendő ahhoz, hogy egy táncos egyéniség tudásáról, motívumkészletéről, szerkesztési elveiről képet tudjunk alkotni. Ezek közül különösen fontosak az 1954-ben Tímár Sándor által készített, a Martin Györgyből, Manninger Györgyből, Maác Lászlóból, Pesovár Ferencből és Tímár Sándorból álló gyűjtőcsoport 1958-es, a Martin György, Németh István, Sztanó Pál, Klaus Frantz, Constantin Coestea és Hocopán Sándor által készített 1970-es, valamint a Tímár Sándor, Pálffy Gyula, Sebő Ferenc által készített 1997-es filmfelvételek. Ezek a leginkább teljességre törekvő, rendszeres dokumentációk, amelyek alkalmasak a teljes hagyományos tánckészlet áttekintésére. A filmfelvételekkel párhuzamosan illetve azok során körülbelül 200 fotó is készült, amelyek közül Tímár Sándor 1958-as felvételei a leginkább dokumentum értékűek. Tímár Sándor a táncfolyamattal párhuzamosan azokat a jellegzetes mozdulatokat törekedett megörökíteni, amelyek a méhkerékiek, s főleg Nyisztor György táncát sajátossá teszik. Ez alkalommal számos jó portré is készült a 36 éves Nyisztor Györgyről, melyek derűre hajlamos, nyílt, ugyanakkor komoly egyéniségét nagyon jól tükrözik. Az archívumban őrzött dokumentumokon kívül Nyisztor Györgyről a gyakori szereplések során szinte megszámlálhatatlan mennyiségű film, fotó készült – ezek közül legjelentősebb Nagy Albert és Hidas György fotógyűjteménye.

A Nyisztor Györgyről készült filmekről, szöveges gyűjtésekről, zenei felvételekről, tánc- és zenei lejegyzésekről részletes információkat az MTA Zenetudományi Intézet Néptánc Archívumában található az érdeklődők.

Gombos András

Ajánlott irodalom:

Béres András

1981: "A méhkeréki táncház" Ethnographia XCII. 481-486.

Martin György

1964: Magyar táncípusok kelet-európai kapcsolatai
MTA I. Osztályának Közleményei 21. 67-96.

1965: East-European Relations of Hungarian Dance Types
Europa et Hungaria
Congressus Ethnographicus in Hungaria (1963)

Felföldi László - Gombos András (szerk.)

1998: Nyisztor György 1922-1987.

A népművészet táncos mestere.

Emlékkönyv halálának 10. Évfordulójára. Szeged

Az archív fotókat dr. Hanyecz Vince bocsátotta rendelkezésünkre.

Fotó: T. Asztalos Zoltán

„Lakodalmat is ki tudnának muzsikálni!”

II. Országos Tekerős Találkozó

A Pomázi Tekerős Találkozó három célt tűzött ki maga elé: a tekerőmuzsika kedvelőinek összehívását; stílusos zenetanulást együtt, egymástól; az elmúlt időszak legjobb tekerős produkcióinak koncertszerű bemutatását. Büszkén jelenthetem, mindez megvalósult! Így összefoglalva azonban egy kicsit száraznak tűnik, pedig a valóság egészen más volt. El tudja a kedves olvasó képzelni, hogy micsoda frenetikus érzés az, mikor 35-40 tekerős egy gyönyörű kertben körben ülve elkezd együtt muzsikálni? Nem bízom a képzeletére. Jöjjön el jövőre, s tapasztalja meg!

És higgyék el nekem, ez a tekerőtáncnak álcázott szeánsz nem csak a megszállott tekerősöket ragadta meg. Komolyan mondom, hangszerhez nem értő érdeklődők könyörögtek, hogy hadd üljenek le közénk egy kicsit muzsikálni. Ez a csoda nem kis részben azon múlt, hogy két „öreg róka” irányította az eseményeket. A szentesi muzsikával Havasréti Pali brillírozott, a flamand népzeneből Philip Fourier „Iep” adott leckét. Mít ne mondjak, hasznosan telt a délelőtt. Összegyűltünk tehát szép számmal, a hab a tortán azonban az volt, amikor egy német rendszámú lakóbusz fordult az udvarra. Kiszállt belőle két ausztrál(!), közölték, hogy ők Belgiumban hallottak erről a fesztiválról, és ezért utaztak Magyarországra!

A délelőtti közös muzsika után igen jó bográcsos ebéd, majd ezt kipihenendő, vitadélután indult két témáról. A tekerőmuzsika ősiségéről és a magyar zenetanulás állapotáról elmékedtünk Kobzos Kiss Tamás vezényletével. Végző soron odáig jutottunk, hogy a világnak nem sok olyan szeglete létezik, ahol ilyen magas szinten, ilyen széleskörűen lehet népzene-tanulni. Ezt az elméletünket azonnal megerősítették a zeneiskolák bemutató koncertjei.

Erősen hiszem, hogy azok a gyerekek, akik idén az óbudai, nagykovácsi, bugyi, szentendrei, pomázi zeneiskolát képviselték, néhány év múlva a fesztivál meghívott vendégművészei lesznek. Az esti koncert nekem már erről a jövőbeni lehetőségéről szólt. A virtuóz Philip Fourier által nemzetközivé lett Tekerős Fesztivál föltette saját maga számára a mércét. Philip szólóestje és a Bokros zenekar „Szent Gellért legendája” koncertje megvillantotta a tekerő föltámadásának csodáját. Eszembe jutottak a néhai „Cselédes” Varga Mihály bácsi szavai: „Igen ügyesen vágatják magik. Akár már egy lakodalmat is ki tudnának muzsikálni!”

Szerényi Béla

A földi békesség nagy medrében

Szabó Jánosné Vinczellér Zsuzsa széki asszony emlékezik

...Látja, Széken ma már ritka az ilyen madzagos kilincső, fatalpakra állított, vertföldből készült ház, mint amilyen az enyém is. A csepegés alatt tövissel raktam körbe, hogy a bestia tyúkok ne vájkálják el, mert könnyen szétomlik az ilyen fal.

Tízéves koromtól szolgálni vittek Kolozsvárra, sokan voltunk, muszáj volt elmenni, kellett a kenyér az apróbbaknak. Emlékszem, egy téli reggel vásárolni küldtek gazdámék. Hazafelé jövet össze is törtem a tejesüvegeket, tojásokat, mert a bevásárló szatyrot mind a macskaköves úton húztam, nem bírtam felemelni. Szerencsére a gazdám jószívű ember volt és nem szidott meg.

Akkor nem úgy volt, mint most. Én a tizenegy év szolgálat alatt csakis egyszer voltam itthon, egy újévre, és már 14 éves voltam.

Történetesen akkor a mi csűrünkben volt a nagyok tánca, de én még nem tartoztam a nagylányok közé, úgy hát elmentem az aprók táncára. Apám meghagyta, hogy este hét órára otthon legyek, mert különben baj lesz. Végül is a daloló, táncos kedvem nem engedett apám szigorúságának, mert csak tíz órára értem haza. Büntetésből apám bedugott az ágy alá. Hát egyszer csak nyílik az ajtó, mit ad Isten, betoppan egy nagylegény a szobába. Illedelmesen köszön, és kérdezi, hogy Zsuzsi nincs-e itthon. Erre azt mondja apám, hogy itthon van, csak az ágy alatt!

A fiú be is kukucskált, mire én úgy megszégyelltem magam, hogy azt hittem, elsüllyed a ház földje velem.

– János bácsi, nem engedi Zsuzsát táncolni? – kérdi a fiú.

– Én nem – mondja apám mérgesen – mert szófogadatlan.

Később, többgyermekes anyaként fogtam fel apám szigorúságát. Mert mi is lett volna nyolc gyermekkel, ha a szülő nem kezeli kellő módon a gyepőlőszárat?

Asszonyom ügyvédnő volt, mindig arra bízott, hogy színésznő legyek, mert szép vagyok, jó mozgású, okos, és hogy ő iskoláztatna is. Ezt annak rendje módja szerint meg is írtam anyámnak, de ő a buta fejével azt válaszolta, hogy a színészek rossz erkölcsűsége miatt, lányom, nem választhatod ezt a „pozíciót”.

Huszonegy éves koromban nekem is került szerető, hazajöttem a szolgálásból, és férjhez is mentem volt. Még csak ezután éreztem igazából az élet savát-borsát! Jöttek sorozatosan a gyerekek. Ha hiszi, ha nem, kilencven hónapig voltam terhes. 1931-ben meglett az első, '33-ban a második, '35-ben a harmadik, '38-ban a negyedik, '40-ben az ötödik, '43-ban a hatodik, '44-ben a hetedik, '46-ban a nyolcadik, '49-ben a kilencedik és '51-ben a tizedik. Tehát hat fiam és négy lányom van, mindahányan élnek.

1940-ben hozzáfogtunk még egy szoba építéséhez, mivel sehogy sem fértünk el egy helyiségben. De ehhez pénz is szükségeltetett, ami nálunk igen nehéz helyen állott. Abban az évben még a malacocskát is eladtuk a szánkából, hogy építőanyagot vehessünk. Szinte látom magam előtt, amikor az egyik januári este betoppan hozzánk a szomszéd Kántor Pista fiacskája: „Zsuzsi néni, küldtek anyámék egy kis malackóstolót, s azt mondták, ahogy ketek is leváják, azonnal küldjék vissza!” Bizony, mert nekik se volt kolbászból a kerítésük, ők is az asztalukról küldték el.

Azon a télen leszűttem az öt gyermek mellett kilencven pászma fonalat egy asszonynak, hogy tavasszal ebből a pénzből vásári gerendákat vehessünk. Nem mint most, hogy az összekelt fiatalok egyenesen „palotába” ülnek be. De jó is ez így, mert ezek a paloták a nép javát, jólétét bizonyítják.

A mai fiataloknak már nem kell falat tapasztani, porondos házban lakni... Bár így lett volna a mi fiatalságunk ideje alatt is!

Akkor sem volt mindenki egyforma, egyesek velem is csak csúfságból beszéltek: „Nézétek, jön Vinczellér Zsuzsi, két gyermek az ölében, egyik a hasában!” Mára ilyesmi nem történik meg. De lehet, hogy aki így beszélt rólam, abból inkább az irigység szólt.

1953-ban megkaptam a minisztériumból a „Hős Anya” kitüntetést a tíz élő gyermekemért. Adtak volt húszezer lejt az akkori pénzből. Tizennégyezer lejből

felöltöztettük a gyermekeket és a megmaradt hatezer lejből egy borjút vettünk, gondoltuk, hadd nőjön benne a pénz más eszten-deig, mert akkor eladjuk, és az árát ismét a gyermekek ruházatására fordítjuk. Másnap egy illető bement Désre a jótékonysági bizottsághoz és azt jelentette, hogy Szabóék gazdasági célokra használják el a húszezer lejt. Egy szép téli napon az „urak” ki is szálltak volt, hogy meggyőződjenek a feljelentés hitelességéről. Összeszedték velem a gyermekeket, majd felállították őket a hosszú kanapéra, és megvizsgálták öltözetüket tetőtől talpig. Meg is voltak elégedve, mert a ruhák jó és tiszta állapotban voltak. Hiába, akkor is léteztek rosszindulatú emberek. Ezek után a községi hivatal kijelentette, hogy senki ne merjen minket bántalmazni, megsérteni, amiért ilyen sok gyermekünk van, hanem inkább tiszteljenek. Mondhatom, több ilyenforma megbántódás nem is ért bennünket. Elég az hozzá, hogy szegény uram, aki addig is betegeskedő volt, mert a háborúból hozott magával valamilyen „nyavaját”, most teljesen ágyban fekvő beteggé lett, és csak kétszersült kenyérral éldegélt. Rám nehezedett minden teher, amit aztán az idő lassan magával sodort.

Örvendek, hogy gyermekeim életben vannak, és jól élnek. A negyvenkét unokám el sem hiszi ezeket a beszédeket. Ők igazán jól vannak, számukra biztosítva vannak a jó életkörülmények.

A jövőre nézve még csak annyit szeretnék: legyen örökéletű a földi békesség, mert annak akkora medre van, hogy abba a szeretettől kezdve minden jó belefér...

Lejegyezte: Soós János

A legényes, főleg a kalotaszegi változata eleve versenyszerű, hiszen többnyire egyenként, bemutató jelleggel táncolják a zenekar előtt. A táncalkalomtól függően többen, lakodalom esetén pedig szinte az egész falu figyelemmel követi a táncoló férfit. Férfit mondok, mert a hagyományos paraszti életmód felbomlásáig

a legényest egy életen keresztül csiszolták, finomították és a faluközösség megbecsülte a legényes táncosokat. Az utóbbi évtized tudatos hagyományörző szándéka Erdély néhány településén (mint például Magyarlapádon) megállította a legényes táncok feledésbe merülését, de sajnos a közismert erdélyi falvakban egyre kevesebben táncolják, a fiatalok pedig egyre ritkábban tanulják meg ezt a ritmikailag, technikailag és fizikailag egyaránt bonyolult, összetett táncot. Ezért is fontos, dicséretre méltó a bartókosok Borbély Jolán javaslatára induló kezdeményezése, illetve vannak azért aggodalmaim a versennyel kapcsolatban.

A nemzetközinek nevezett legényes versenyt közlő ismerem, az elsőként is szerepeltem, a vistai Mátyás István Mundruc táncát kellett megtanulni. A második versenyen szintén kalotaszegi legényes volt a téma, ezúttal a bogártelki nagy táncos egyéniség, ifj. Fekete János Poncsa legényese. A harmadik és negyedik versenyen a zsűri egyik tagjaként vettem részt. A kalotaszegi legényes után a közép-erdélyi pontozó következett, tavaly a közismert és közkedvelt Karsai Zsigmond tánca, míg az idén Jakab József, magyarórdi táncos pontozója volt a kötelező. A négy legényes verseny négy kiváló férfitáncos, különböző falvak, különböző táncdialektusok legjelentősebb táncos egyéniségeinek táncait vonultatta fel.

A legényes nem ismeretlen a magyar színpadokon, főleg az elmúlt két évtizedben minden erdélyi táncokat bemutató, vagy feldolgozó koreográfiában találunk legényest. Ez természetes, hiszen virtuóz és nagyon mutatós, az amatőr vagy hivatásos táncosoknak pedig kitűnő megmutatkozási lehetőség. A táncházakban is jelen van, egyrészt a zenészek akkor is szeretik muzsikálni, ha történetesen nem igen táncolnak rá (gondolok itt akár a palatkai férfitáncokra, akár a szászcsávásiak által muzsikált pontozó dallamaira), mert jó zene, másrészt a megmutatkozás a táncházban is fontos és jó értelemben hódító is.

Mindezek után az egyik gond a Nemzetközi Legényes Versenyre jelentkezők létszámával és nemzetköziségével van. A négy év alatt két nyugat-európai fiatalember jött el versenyezni, mindketten belgák, egyikük magyarul is beszélt. Amennyiben ezt nem számítjuk, akkor ez a verseny eddig Kárpát medencei, a gyér számú anyaországi résztvevőn kívül egy-két felvidéki, néhány erdélyi, s amikor átengedik őket, akkor néhány vajdasági magyar jelentkezik, többnyire évről évre ugyanazok. Az idén 10 (tíz) résztvevő, versenyre jelentkező táncos közül választhatott és díjazhatott a zsűri. Szerintem ez kevés. Természetesen nem azt tartom a legnagyobb gondnak, hogy miért nem jönnek csapatostól franciák, németek, japánok és mások, hanem elsősorban a budapesti és vidéki táncgyűttesek táncosait hiányolom, az amatőrök legjobbait épp úgy, mint a hivatásos táncművészeket. A verseny egyetlen szempontja a betöltött 18. év, tehát a profik nincsenek kizárva a versenyből. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy egy-két hivatásos megjelent és díjat kapott, de adódik a kérdés, miért nem vonzóbb a verseny. Talán kevés a pénz, a mai anyagias világban nem elég vonzó a díj értéke (50.000 forint az első díj, ami nem túl nagy összeg), illetve sokat kell érte tanulni, gyakorolni, s mindebben

Tedd ki Te is a pontot!

Gondolatok a IV. Nemzetközi Legényes Verseny után

A Bartók Táncgyűttes Alapítvány április 29-én negyedik alkalommal rendezte meg a házigazda Budapesti Művelődési Központtal közösen a „Tedd ki a pontot!” Nemzetközi Legényes Versenyt. A verseny fő célja a legrepresentatívabb magyar férfitánc, azerdélyilegényestáncoknépszerűsítése.

tanulhatják meg a jelentkezők. Talán érdemes lenne több helyre, több táncgyűttesnek és főleg hónapokkal a verseny előtt elküldeni a megtanulandó táncanyagokat. Ugyanakkor a legényes tánc igazi értelme és lételeme a rögtönzés, az improvizáció a legtöbb táncosnak nagy gondot okoz, hiszen a táncgyűttesek próbáin a koreográfiák betanulásával telik el az idő, a táncosok nem tudnak elmerülni a férfitáncok improvizálásában, újraalkotásában.

Az improvizációnak is törvényszerűségei és szabályai vannak – főleg egy olyan, következetesen és szigorúan szerkesztett táncnak, mint történetesen Jakab József magyarórdi pontozója. Ezt is lehetne tanítani és tanulni, de ehhez kitartás, türelem és elmélyülés szükséges.

A hetvenes évek végén, a nyolcvanas évek elején a legtöbb magyarországi táncost más érzés és élmény, más motiváció vezette Erdélybe. A rendszerváltások után ez természetesen megváltozott. Gondolatébresztőnek számom ezeket a sorokat: a legényes táncok ismeretétől nem leszünk jobb magyarok, de rosszabbak sem, ám bizonyosan ügyesebbek, erősebbek és testileg, szellemileg gazdagabbakká válhatunk. Egy beteg kor után egészséges emberekre pedig szükség van, és amennyiben ez még a magyar hagyomány és kultúra őrzésével, magas szintű ismeretével párosul, úgy az erdélyi legényes, a magyar férfitáncok jelentősége csak növekedhet.

Könczei Árpád

„Elnézést kérünk!”

Mindig nagy örömmel és büszkeséggel töltött el nemcsak engem, de a velem muzsikáló zenész barátaimat is, ha felkerült zenekarunk egy-egy műsorszáma a Táncháztalálkozó vagy az Új élő népzene lemezsorozatok egyikére. Idén a Táncháztalálkozó 2000 című lemeze válogatta be a zsűri a Bihari román táncmuzsika című összeállításunkat.

Sajnos örömmünk a lemezen hallható felvétel visszahallgatása után csalódottságba fordult, amiért elsősorban a felvételeken utómunkákat végzők okolhatók.

Ezúton szeretnék mindazoktól, akik kedvelik és szívesen hallgatják a Csík Zenekar felvételeit, a lemez zenei rendezője és a ZA-KI stúdió hangmérnökei nevében elnézést kérni az általunk súlyosnak tartott vágási és keverési hibákért, ami véleményünk szerint nemcsak a vajtűlű, de a laikus hallgató számára is egyértelműen hallható. Sajnálatos, hogy egyéb hiba is előfordult a lemezen egy másik zenekarral kapcsolatban, ami szintén nem a zenészeknek róható fel.

Remélem, hogy a jövőben bátran adhatunk be lemezpályázatokra zeneszámokat, bízva abban, hogy beválogatás esetén azt halljuk vissza, amit a zsűri is jónak talált, és nem kell hasonló problémák miatt szót emelni.

Csík János – Csík Zenekar

FELHÍVÁS!

A bonyhádi Vörösmarty Mihály Ifjúsági és Művelődési Központ és a Magyar Rádió Rt. Bartók Adófőszerkesztőség Népzenei Szerkesztősége

2000. szeptember 30. és október 1.
között rendezei meg Bonyhádán a

IX. ORSZÁGOS NÉPZENEI TALÁLKOZÓT

A népzenei találkozók hagyományaihoz híven továbbra is a még kevésbé ismert hangszeres együttesek és szólisták számára szeretnénk megméretési lehetőséget kínálni felnőtt és ifjúsági kategóriában. Ez utóbbit elsősorban az ország több városában jól működő népzenei iskolák növendékei számára szervezzük. Az ifjúsági kategória felső korhátára 16 év, zenekarok esetében ez az átlagéletkorra értendő. E fesztivál keretében citerazenekarokkal és pávakörökkel nem áll módunkban foglalkozni. Várjuk tehát a hagyományhű vagy feldolgozott népzenei játékos zenekarok, valamint énekes és hangszeres szólisták jelentkezését. A színpadon bemutatásra kerülő versenyprodukció szólisták esetében legfeljebb 8, zenekaroknál 15 perc lehet.

A fesztivál díjainak keretösszege:
200.000 Ft

Jelentkezési határidő:

2000. augusztus 15.

Bővebb információt és jelentkezési lapot a következő címen vagy telefonszámon kérhetnek az érdeklődők:

Vörösmarty Mihály Ifjúsági és Művelődési Központ
7150 Bonyhád, Széchenyi tér 2.
Tel.: 74/451-455 Fax: 74/451-021

A Fesztivált a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatja.

Hányas busz megy a Pálvölgyi-barlanghoz?

Hosszan tündöttem e kérdésen, amikor egy napsütéses áprilisi vasárnapon a Kolosy téri buszvégállomáson topogtam tanácstalanul. Nem ugrott be, hiába emlékeztem a múlt tavaszi zenés-táncos 'piknik'-re, amikor Legedi László István volt a házigazda.

Miközben nosztalgiáztam, az egyik busz indulni készült, s – hétféle lévén – velem tartottam én is. Szerencsémre a gyors döntés jó döntés volt, így hamarosan megtaláltam a többieket. A társaság egyik része szalonnát süített, másik a barlangból kereste a kijáratot. Miután jól laktunk, megfűstölődtünk, a napszemüveget zsebre tettük, következhetett a sport.

Mindenki kipróbálhatta, milyen egy felajzott íjat a megfelelő irányba tartani, s abból a nyílvevesszőt legalább a cél felé továbbítani. Büszkék voltunk, hogy Timár Viktor gyimesi muzsikus nemcsak a zenészek, hanem az íjászok között is megállta a helyét.

A hőség múltával előkerültek a hangszerek is, és immár foci helyett táncal mulattuk az időt. Hála a szép időnek, friss levegőnek és forralt bornak, mindenki kipirult, lepirult s elpirult.

Már a Kolosy téren jártam, amikor visszatért egy gondolat: „Hányas busz megy a Pálvölgyi-barlanghoz?”

Elmélkedni tovább nem volt időm, mert a villamos már várt rám. Lassan elindultunk, s tudtam, hogy jövőre is erre a kérdésre keresem majd a választ.

Benkő András

VII. Tabáni Nemzetközi Népzenei Fesztivál

A Tabáni Szabadtéri Színpadon 2000. június 18-án hetedik alkalommal rendezte meg az I. ker. Művelődési Ház a Tabáni Népzenei Fesztivált, Budapest egyetlen ingyenes szabadtéri népzenei fesztiválját.

A szervezők céljai: „Az ideai rendezvényen a népzene mai nagyvárosi állapotát igyekszünk bemutatni. Arra a folyamatra szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy a 25-30 éve pályán lévő úgymond 'revival', újrájátszó együttesek mára maguk is hagyományörzővé váltak, s a hagyományok továbbadásában kiemelkedő szerepük vitathatatlan. Ennek köszönhetően a városi fiatalok körében is hódít a népzene és egyre erősödik a városi zenészek legújabb generációja.”

Fellépett a Vujicsics, a Söndörgő, a Csík, a Muzsikás, a Kárpátia és a Berkó együttes, zenészek Moldvából, táncosok Észak-Mezőségről, Sebestyén Márta, továbbá Farkas Zoltán és Tóth Ildikó táncosok.

Mintha mi sem történt volna tavaly óta: ott folytatódik a buli, ahol abbamaradt. A Rece-Fice táncházazott záró műsorként, s most ők kezdik csütörtökön egy kis utcazenével. Péntek délutántól teljes erővel megindul a várbeli program. Annyi a változás, hogy most már a teljesen egy rangra emelkedett Vár- és Árokszínpadokon párhuzamosan megy a műsor. A Várszínpadon délután fél ötkor, az Árokszínpadon pénteken hatkor, szombaton és vasárnap négykor rajtolnak a bandák.

Pénteken fellép a Troitsa, a Djabe, Sebő Ferenc, a Laokoön Csoport, Montanaro, a Csík zenekar, a Rece-Fice, a Calliope és Buda Ádám. Szombaton délelőtt a szokásos gyerekfesztivál után, kora délutántól a Versenyprogram, majd a Brave Old World, a Szászcávási Banda, a Ternipe, a Dr. Valter, az Egy Kis Erzi Zene, Nyeső Mária, Fábi Géza, a Turul és megint csak a Troitsa és a Csík együttes. Vasárnap délelőtt istentisztelet lesz a Belvárosi Evangélikus Templomban – aztán délután megint Versenyprogramban. Újra zúdulnak a bandák: a Bates, a Szászcávásiak, Zerkula, a Kaláka, az Odessa Klezmer Band valamint a Komisz Kenyér, Márk Attila és a fesztivált végigkísérő Csík zenekar. A Versenyprogram eredményhirdetése vasárnap este lesz.

A koncerteket sok egyéb egészíti ki: az internetes közvetítés, a sorsátor, a táncházak és a kirakodóvásár. Hétfőn, záróakkordként jótékonyági hangverseny lesz a Miskolci Minorita Templomban.

A Dubliners Budapesten

2000. szeptember 10-én a világ leghíresebb folkegyüttese újra Magyarország vendége lesz. A Petőfi Csarnok Szabadtéri Színpadán játszik a banda, mely nem csak a leghíresebb, de egyben a legöregebb folkegyüttesek egyike is. Idén töltik be harminchetedik évüket. A csaknem négy évtized alatt 220 lemezt adtak ki, és sok száz slágert jegyeznek. A leglegendásabb a „Whisky in The Jar”. A nótá – mely persze ír népdal – a Dubliners után megihlette a Thin Lizzyt, s excentrikus klipre ösztönözte a Metallicát is. A végtelenségig lehetne sorolni az együttes nagy számait, de ezen sorból is kiemelkedik a „Seven Drunken Night”, az „Irish Rover”, a „Kelly the Boy from Killan” és a leghimnikusabb „Dirty Old Town”. Ha az ember látja őket, elhiszi, hogy hegedűn, bendzsón és gitáron is mindent el lehet játszani. Meg persze énekkel, amely a virtuóz hangszeres tudás mellett a zenekar erőssége. Eddig kétszer jártak hazánkban, először a Műszaki Egyetemen adtak egy kis „zártkörű” koncertet. A pár száz férőhelyes Goldmann menzán pár ezren voltak. A második bulin pedig dugig telt a Pecsza szabadtere. Olyan hangulatot teremtettek, hogy alig akarták őket leengedni a színpadról. Most kora ősszel újra nálunk lesznek. Harminchét év, több száz lemez, tucatnyi világszláger és sok-sok ezer koncert után újra ámulatba ejtenek minket.

Fogarasi Lajos

MARCZIBÁNYI TÉRI NYÁR

Aventinus Udvari Estek

Gazdag zenei kínálatot várunk 2000 nyarán a Marczibányi térre mindenkit, aki szívesen tölt el egy nyárestét zene, tánc, étel, ital és jó emberek között. A sokféle zenei stílust felelevenítő sorozatban igyekeztünk olyan együtteseket meghívni, akiknek zenéi szorosan kötődnek egy-egy népcsoporthoz vagy földrajzi helyhez. Így lesznek ír, latin és moldvai estek, szinte egész júliusban. A Greenfields (július 1., 5., 28.) koncertjein ír gulyást és igazi ír sört fogyaszthatnak azok, akik éppen nem táncolnak. A Caribeat együttes (június 30., július 22., 29.) latin dallamait és táncait egy kókuszdióval a markában élvezheti a közönség. A paella is nélkülözhetetlen

lesz, csakúgy mint a fehér rum. Városszerte ismert, hogy a déli ételkülönlegességek mestere Emilio, aki esti rendezvényeinken szolgáltatni majd az ételeket, italokat és különleges csemegéket. Ahhoz, hogy az élmény teljes legyen, minden egyes alkalmunkon mód nyílik a táncok megtanulására. Úgy érezzük, hogy az ír és a latin zene napjainkban igen közkedvelt, ezért igyekeztünk a műfaj legjobbjait meghívni. Évtizedek óta hallható intézményünk falai között moldvai csángó népzene, hétről hétre megtelnek termeink, hol a legapróbb nemzedékekkel, hol pedig a felnőttek-

kel. Ez az örömteli tapasztalat buzdított bennünket arra, hogy sorozatunkba illesszük a Kárpátia zenekar koncertjeit (július 7., 14., 21.). Az ő gyertyafényes estjeiken is lesz tánc tanítás, énektanulás, akinek pedig vásárolni vagy ajándékot készíteni szottyan kedve, arra is lesz lehetőség a kirakodóvásárosok és kézművesek portékáiból. Ezek az alkalmak kárpótlásul szolgálnak azok számára, akik szívesen jönnének a nyári tánc házi szünetekben is táncolni, találkozni ismerőseikkel, barátaikkal. A koncertek, zenei estek többsége a Művelődési Központ belső, Aventinus udvarán zajlik este 8 órai kezdettel. Sorozatunkban öt komolyzenei hangverseny is helyet kapott (június 29., július 6., 3., 20., 27.), s itt neves művészek tolmácsolásában hallgathatunk különböző hangszeres zenéket.

Bízunk benne, hogy új kezdeményezésünk sikeres lesz, s mindazok számára maradandó élmény, akik örömeiket lelik a zene és a tánc sokszínűségében.

Hajdú Zsófia Csenge

Francia hatások a magyar népzeneben

1. rész

Tudjuk, hogy népzeneinkben a honfoglalás előtti legrégebb stílusoktól kezdve a legutóbbi időben bekerült műzenei eredetű dallamokig sokféle hatás kimutatható. Kevesen tudják azonban, hogy régi stílusú balladáink szüzséinek, szövegeinek nagy része, s emellett még jó néhány dal- és dallamtípus, a középkori francia és vallon betelepülők révén került hozzánk – legalábbis Vargyas Lajos rendkívül kiterjedt és alapos kutatásai szerint. Elméletét sokan vitatják, kétségbe vonják, azonban senki nem vállalkozott olyan mérvű adatgyűjtésre és nyomozásra, amelynek eredményeképpen Vargyas Lajos feltételezéseit pontosítani, vagy netán cáfolni lehetne. Eleinte magam is hitetlenkedve olvastam ezeket a feltételezéseket, azonban miután a középkori magyar-francia érintkezésekre vonatkozó szakirodalmat áttekintettem, ha nem is kétségtelennek, de mindenképpen elképzelhetőnek tartom ekkora mérvű átvétel lehetőségét.

A középkori magyar-francia érintkezések legrégebbi nyomai a XI. század első felére nyúlnak vissza. Már 1024-ben előkelő francia zarándokokat lát vendégül Szent István. Királyaink a XI. században leveleztek kimagasló francia egyházférfiakkal, diplomáciai küldetésben is megfordultak francia főpapok Magyarországon. Egyes előkelő francia papok itt is maradtak,

magas egyházi méltóságokat töltöttek be, de összeköttetéseiket Franciaországgal továbbra is fenntartották. Így Szent

István király idején a pécsi püspök a francia Bonipert, aki a chartresi Fulberttel levelezett. A bihari püspök, a vallon Leodvin 1050-ben látogatóba is ment eredeti hazájába. Bouillon Gottfríd és később VII. Lajos francia király keresztesei éppen Magyarországon vonultak át.

A XI. század végén a magyar királyi ház is francia rokonságba kerül: Kálmán 1096-ban vagy 1097-ben nőül kéri Busillát, a normann Roger szicíliai gróf lányát. II. István felesége

is normann: Róbert capuai herceg lánya. III. Béla hitvese Chatillon Anna antiochiai hercegnő, második neje Margit, VII. Lajos francia király leánya. II. Endre első felesége elhunytával Courthenay Jolántát veszi nőül. Bonifác montferrati örgróf felesége magyar királylány.

Mindezek a francia királyasszonyok, valamint aragóniai Konstancia, Imre király felesége nagyszámú előkelő világi kíséretet hoztak magukkal új hazájukba, s a magyar királyi udvar csakhamar megtelt franciákkal. Néhánynak a nevét is ismerjük: például Richard de Beaujeu Le Beaupolis lovag feleségével együtt Esztergomban van eltemetve. Jolánta királyné udvarhölgyéről, Ahalyzról egy oklevél emlékezik meg.

II. Endre idejében három francia származású püspök volt az országnak, s az előkelő magyar családok szoros rokoni viszonyba kerültek a francia nagy vazallusokkal.

Ebben az időszakban több francia szerzetesrend alapított kolostorokat:

– 1091-ben provençal bencések telepedtek le Somogyváron, s e kolostor tagjai még a XIII. században is franciák voltak. A magyarországi bencéskolostorok egyébként századokon át élénk kapcsolatban állottak a franciaországi bencésekkel.

– 1142-ben francia ciszterciták telepedtek át Ausztriából a Tolna megyei Cikádorra, majd 1179-ben közvetlenül Pontigny-ből Egresre, 1182-ben Acey-ből Pilisre, 1184-ben Troisfontaines-ből Szentgotthárdra és Clairvaux-ból Zircre. A cisztercita kolostorok száma a francia befolyás idejében, a XII-XIII. század folyamán rohamosan szaporodott országszerte. E kolostorok szintén állandóan érintkeztek a franciaországiakkal.

1178 táján telepednek le a lotharingiai Valroi-ból érkező premontreiek, akik Garábon és másutt is több kolostort alapítottak. III. István hívta be a francia templomosokat, II. Géza a johannitákat, akik között szép számmal voltak franciák. Ezenfelül nagyon sok magyar egyházi személy, bizonyára a klérus színe-java nyerte iskoláztatását a XII-XIII. században a francia főiskolákon, főként a párizsi egyetemen.

Középkori forrásaink gyakran emlékeznek meg a magyarországi Latinusokról. E szó, melynek magyar egyenértéke olasz, nemcsak, s nem is elsősorban itáliaiakat jelent, hanem „homo romanae originist”. A magyarországi Latinusok a XIV. század előtt túlnyomóan vallonok (Gallici), vagy egyéb franciák (Franci, Francigenae) voltak. Egy XV. századi belga krónika (Jean de Stavelot) alapján több kutató a legrégebb vallon telepések bevándorlását már a XI. század első felére teszi. A XII-XIII. században már virágzó vallon telepek voltak Magyarországon, s egyes helyeken még a XVI.

században is beszéltek vallonul! E hospesek részint birtokosok, földművelők, részint városi polgárok, kereskedők, iparosok voltak. A falvakban letelepültek emlékét helynevek őrzik: Tály, Mecsedelfalva, Alistál, Felistál továbbá a nagyszámú Olaszi, Olasz nevű falvak. A jelentékenyebb városokban is volt ilyen francia-vallon lakosság. Például Zágrábban és Nagyváradon a vicus Olaszi el volt különítve a Padua, Bologna, Velence nevű városrészekről. Voltak vallonok Székesfehérváron, Pozsonyban, Budán, Egerben és Esztergomban is. Egyes források mintegy 200 000 betelepült családról (tűzhelyről) tesznek említést, amely 3-4 tagú családok esetében mintegy 6-800 000 embert jelent! Ha ezt a tatárjárás előtti Magyarország néhánymillió lélekszámaéhoz viszonyítjuk, nem vonhatjuk kétségbe, hogy a magyarságot jelentős kulturális hatások is érthették a francia betelepülők részéről.

A telepésekkel kapcsolatban több oklevél is fennmaradt 1201-től kezdve. Valamennyiben a kiváltságaikról, illetve azok megerősítéséről esik szó. Az első ismert oklevelet Imre király adta ki 1201-ben, de már azt írja, hogy azokat a kiváltságokat, amelyeket a korábbi királyok biztosítottak számukra, ezután is szigorúan meg kell tartani. Ezek szerint valamikor a XII. század közepén jelentek meg e tájon. Kiváltságaik között külön is

említi, hogy maguk közül választottak bírót, és az ítélekzik felettük, az adókat maguk használhatják fel, az öröklés területén saját nemzeti szokásaik szerint járjanak el, ezért fő és köznemesek rajtuk semmi sérelmet nem követhetnek el. Tudjuk például, hogy a XII-XIII. század fordulója körül az udvarban és főúri körökben a francia előkelő nemes-ség társadalmi szokásai, formái kaptak lábra; elterjedt a francia szakállviselet, közkedveltek lettek a franciás formájú pajzsok, fegyverek, sisakok, zászlók. Az építészetben, különösen a templom-építészetben és a gazdasági élet több területén, például a szőlőművelésben is felfedezhető a francia hatás. A francia epikus költészet Európa-szerte népszerű termékeit nálunk is jól ismerték: előkelő társadalmunkban elterjedtek az elbeszélő költemények hőseinek nevei: Roland, Oliver, Lancelot, Trist(i)an, Yvain, Olivant stb. A mondáinkra is erősen hatottak a francia források, s az sincs kizárva, hogy epikus verselésünk egyes sajátosságait francia mintáktól örökölte. (Solymossy: A magyarság néprajza, III. 15.) Ófrancia, óvallon jövevényszavaink (a helynevek kivételével) is mind a művelődési hatásokra utalnak. Például a: kilincs = clinche; lakat (lokat) = loquet; tárgy = targe; mécs = meche, vagy pl. Tályá Tokaj-Hegyalja egyik jeles mezővárosa, amelynek neve a vallon taille (= irtvány) szóból ered. A XII. századtól a párizsi egyetemet járt papok révén megjelenik a magyar oklevélírásban a franciás duktus, az oklevelek külső és belső formájának francia mintákhoz való igazodása és a helyesírásunk is erősen magán viseli a francia érintkezések nyomát.

Ugyancsak jelentős a magyar egyházi zenére gyakorolt hatás: az 1192-ben szentté avatott László király tiszteletére alkotott Szent László officium énekei például francia hatásról tanúskodnak, nem véletlenül, hiszen szerzőjük a párizsi Szent Viktor kolostorban tanult Elvinus volt. (László sequentiája meghallgatható a Hungaroton gondozásában megjelent Magyar gregoriánus hanglemezsorozat egyik lemezén.) Legrégibb

nyelvemlékeink közül az Ómagyar Mária-siralom a párizsi Szent Viktor kolostor előjárójának, Geoffroi-nak a latin Planctus-ából készült fordítás!

Peire Vidal, az 1180-as években feltűnt toulousei születésű kézműves családból származó trubadúr, pályafutása során Európa több pontján is szolgált. III. Béla magyar király az aragóniai udvarból hozta Budára a királylányt, Konstancát a fiának, Imrének feleségül, hogy a magyar és aragóniai uralkodóházak dinasztikus kapcsolatait megerősítse. Konstanca 1198-ban lett Imre felesége. A feltevések szerint ekkor jött Vidal a kíséret tagjaként Magyarországra. A magyar udvarról, elsősorban Imre királyról részletesen ír egyik versében (Ben viu a gran dolor). Vidal dalait többek között Sebő Ferenc és Sebestyén Márta előadásában meghallgathatjuk hanglemezeiről is: Egy trubadúr Magyarországon. Peire Vidal. (Hungaroton, SLPX 12102/B)

Vargyas Lajos kutatásai szerint balladáink legrégebb klasszikus csoportja a XIV. században járult hozzá népköltészetünk addigi repertoárjához. Minthogy e balladaszövegek nagy részéhez (téma, felépítés, részmotívumok) általában csak francia, vagy francia hatásra létrejött egyéb párhuzamokat talált, s a magyar és

francia adatok között nincsenek német közvetítő adatok, Vargyas arra következtetett, hogy ezek közvetlenül Franciaországból kerültek a magyar néphagyományba.

Vargyas szerint a mintegy 80 típusba sorolható régi stílusú balladáink legnagyobb csoportját (16 biztos, 11 valószínű és 8 feltehető átvétel alapján) a francia-vallon eredetűek alkotják.

Ezek mellett a magyar (23), nyugat-európai vagy egyéb nemzetközi (15), román (4) és más népektől való, továbbá irodalmi eredetű (4) típusok száma jóval kevesebb. Maga a balladai műfaj is a francia parasztság leleménye, s onnan terjedt szét Európában. Mi azonban nem közvetve, hanem közvetlenül kaptuk tőlük a XII-XIII. század folyamán tömegesen érkező telepések révén.

Néhány század leforgása alatt a magyar balladaterület másodlagos központtá vált, de Vargyas szerint az innen szétsugárzott francia eredetű balladákat is fel lehetett kutatni. Attól függően, hogy a balladák utólag hol voltak megtalálhatók, s a középkortól máig milyen változáson mentek keresztül, ez a genetikus vizsgálat eléggé eltérő módszereket kívánt. Így a bizonyítás módja és mértéke szerint egyfajta (érték-)sorrend alakult ki, bár ez korántsem mechanikus és bizonyos ellentmondásoktól sem mentes.

Ez a monogenetikus francia-vallon egyeztetés újszerű, merész és nehezen bizonyítható elgondolás. Vargyas Lajos széles körű bizonyító anyagot von be, módszerét teljes részletességgel és következetességgel igyekszik kidolgozni: ennek során balladai szüzsék, epizódok, motívumok, formulák és dallamok felhasználásával folyik az igazolás. Az átadás-átvétel és továbbélés, valamint a

vándorlások során bekövetkezett változásokra (balladák kettéválására, összeolvadására, elkopására stb.) egyaránt ügyelt, s mindennek háttérül kidolgozta az említett francia-vallon áttelepülés és a nemzedékeken át tartó közvetlen nyugati kapcsolatok kérdését is. Végezetül munkája megkönnyítésére a franciák helyett ő maga kidolgozta 135 régi balladatípusuk tipológiáját is.

A Vargyas szerint biztosra vehetően francia eredetű balladák közül ez alkalommal idézzük fel a jól ismert „Vétessek ki szülő szívem” típust, amely tulajdonképpen nem teljes történet, inkább motívumnak tekinthető és több más balladatípusunkban is előfordul. A szerelemben megbetegedett lány a diószimbólummal, egy francia

balladában is megtalálható. A lány három szem diót evett apja kertjében, kilenc hónapra beteg lett. Kívánja látni szeretőjét, s mikor az megjön, jobban lesz. A kívánság, hogy vegyék ki a szívét, s tegyék ládába, más magyar balladák részletesebb motívuma segítségével egy másik francia balladában ismerhető fel. A francia ballada tartalma: egy fiú szerelmi bánatában katonának megy. Tisztjének ujján meglátja kedvese gyűrűjét. Párbaj lesz belőle, a fiú megöli tisztjét és kivégzés előtt áll. Ekkor mondja a következő szavakat:

Tegyék szívemet fehér kendőbe, Vigyék el szeretőmnek falura, mondván: ez hívednek szíve...

Vágják szívem négyfelé, küldjék el Párizsba kedvesemnek. Ha meglátja, meg fogja bánni...

Betette egy edénybe, szesszel telt edénybe...

Ez a sor szinte tökéletesen megegyezik több régiesebb balladánkban (például a Három árva moldvai változataiban) található formulákkal:

Vegyétek ki a szívemet,
Vegyétek ki a májamat,
Tegyétek a réztányérba,
Mossátok meg ürmösborba,
Takarjátok gyenge gyócsba,
Küldjétek el Móduvára,
Édesapám kapujára,
Kapujáról asztalára...

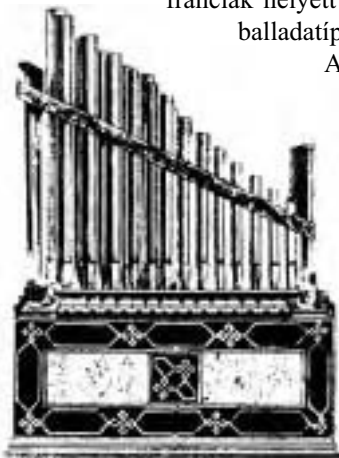
A motívum régiségére vall, hogy csak az erdélyi-moldvai terület és a távoli Nyitra megyei Zobor vidék tartotta fenn egyezően a francia motívumot.

Juhász Katalin

A fenti írást Vargyas Lajos, Dobszay László, Szendrey Janka, Bárczy Géza, Györfly György, Katona Imre, Székely György munkáinak felhasználásával állítottam össze.

Köszönettel tartozom az idén márciusban, a Honvéd együttes műsoraiban fellépő Claude Flagel brüsszeli népzeneésznek, aki a témához több francia nyelvű hangzóanyagot bocsátott rendelkezésemre.

A tambura virtuózai

Az Utolsó Óra első magyarországi vendégei

Első ízben köszönthettünk magyarországi vendégeket a Fonó stúdiójában: Bosnyák János lothárdi szamiciást, valamint Versendi Kovács József tamburazenekarát Mohácsról.

Bosnyák János 1930-ban született Lothárdon (Baranya megye), itt él a mai napig, ebben a nem sokkal többet, mint háromszáz főt számláló, túlnyomó részt horvátok lakta faluban. Testvéreként tartja számon nálánál idősebb hangszerét, hiszen „mindkettőjüket apja készítette”. Ez a hangszer joggal tart nagy érdeklődésre számot. Valószínűleg egyedüli az országban, mely még „használatban van” – társai múzeumi vitrinekben árválkodnak némán. Ki tudja, az őshazájában (Vajdaságban, Likában, Szlavóniában) maradt-e még egyáltalán be nem gyűjtött példány, él-e még adatközlő, aki tud játszani rajta. Hivatalos nevén ez ugyanis egy ‘tambura samica’, egy ősi tamburafajta, diatonikus hangolással, csöppnyi testtel, hosszú nyakkal, fakulcsokkal. Szemmel látható, hogy alkotója – Bosnyák János édesapja – látott már ilyet, valamiről vennie kellett a mintát, mert a hangszer minden részletében megfeleltethető a szlavóniai típusal. (A mohácsi múzeumban egyébként több hasonló hangszer is van, de eredeti gazdájukról, készítőjükről, hangolásukról semmi adat sincs, azt pedig végképp nem tudhatjuk már meg, mit és hogyan játszottak rajtuk.) A hangszer készítésének összes körülménye most már titok marad, de szerencsére a játékot, a jellegzetes dudaimitáló játékot apja örökül hagyta fiára, Bosnyák Jánosra. János bácsi, (horvátosan Ivó bácsi) parasztember, még csak félhivatalos zenésznek sem mondható, hiszen kizárólag otthonában, egymagában szeret játszani. Talán éppen mert külső hatás igen kevésbé érthette, játékmódja ebben az izoláltságban olyan régiségeket őrzött meg, amely alapján rekonstruálható, hogyan játszottak régen ezen a hangszeren. János bácsi vonakodott elfogadni a Fonó meghívását, de végül kötélnek állt, mondván, így legalább ő is megnyugszik egy kicsit, és nem nyomja majd vállát a nyomtalanul eltűnő örökség felelőssége. A felvétel sikerült, János bácsi megnyugodhat.

Másik vendégként egy igazi vérbeli mohácsi tamburazenekart köszönthettünk. Egyik utolsó „működő példányát” egy valaha elterjedt és népszerű formációnak (Versendi Kovács József, prímtambura, Tiszai György, terctambura, ifj. Kovács József,

basszprím; Mihalovics László, bráctambura; Kovács István, tamburabőgő). E zenekarnak fő érdekessége, hogy ebben a hagyományos felállásban a mai napig is vendéglátós zenekarként működik egy olyan köztudottan sok nemzetiségű városban, mint Mohács. Ebből kifolyólag repertoárjuk nem csak mennyiségében óriási, hanem stílus- és műfajbeli változatossága miatt is figyelemre méltó. A felvétel három napja alatt ebből kaptunk keresztmetszetet. Terítékre kerültek az archaikus sokác dalok és táncdallamok, nóták, magyar, beás- és oláh cigány népdalok és nóták, a legkülönbébb, gondosan kidolgozott filmsláger, operett-részletek, örökzöldek, slágerek, Brahms és Strauss, továbbá napjaink fiatal generációjának kedvenc – leegyszerűsített, sémára épülő – slágerei. Mindebből a népzene kutató rengeteg tanulságot vonhat le: kortörténeti adatként szolgál például, hogy mikor mi volt a sláger. A stílusok egymásra hatásának vizsgálata további kutatásra váró témakör. Ezek alapján talán tudományosan is körvonalazhatóvá válik, hogy mik is azok a sajátosságok, amelyeket – kevésbé tudományosan – egyszerűen csak „mohácsi íznek” nevezhetünk. Rendkívül fontos ennek a ma még helytel-közzel fellelhető hagyománynak a megőrzése, játékuk – és nem utolsó sorban repertoárjuk – felgyűjtése, hiszen lassan ennek is lejár az ideje. A hagyományos hangszereken játszó, mindenféle műfajban otthonosan mozgó vendéglátó zenekaroknak ugyanis ütött az „Utolsó órája”.

Versendi Kovács József és zenekara profizmusával, virtuóz technikájával, jellegzetesen mohácsias ízű, ördögi tempójú és dinamikájú, elképesztően vérbő játékaival hamar elkápráztatott mindenkit. (A zenekarral részletesebben a folkMAGazin előző számaiban folytatásokban megjelent ‘Mohács’ című tanulmányomban foglalkoztam.) Érdekes volt megfigyelni, hogy ha muzsikálásról van szó – mindegy, hogy három napig szünet nélkül, mindegy, hogy meleg van, mindegy, hogy nem ettek, hogy egyfolytában figyelni kell – egyszerűen nem létezik olyan, hogy a zenekar indiszponált legyen, hogy most valami „döglöttemben”, „vérszegényebben” sikerült volna, vagy ne lett volna kijátszva. Hiába, a vér...

Persze a három nap nem volt elég, rengeteg kérdés, rengeteg zenei anyag kimaradt. Amit megőrkítettünk, az csak keresztmetszet ebből a hatalmas repertoárból, de milyen jó, hogy ez legalább megvan.

Végezetül: aki Mohácson jár, semmiképp ne hagyjon ki egy vegyes halpörköltet túrós csuszával és tamburazenével, a révátkelő melletti „Révkapu” kerthelyiségében.

Avar Anna
fotó: ifj. Vitényi Iván

A Hungaroton és a népzene

Beszélgetés Hollós Máté igazgatóval

A Hungaroton vészterhes időket élt át a kilencvenes évek első felében, majd a sikeres privatizációt követően ismét nyereségesse vált. Az idehaza egykor monopolhelyzetet élvező társaság most a népzenei kiadványok terén is erősítésbe kezdett. Erről kérdeztük Hollós Mátét, a Hungaroton igazgatóját, aki zeneszerzőként népzenei ihletésű műveket is komponál.

– *A Hungaroton hová helyezi kiadványai sorában a népzenei felvételeket?*

– A társaságot ma már a közvélemény szerencsére megint egy világhírű cégeként tartja számon, de üzletpolitikánk megértéséhez vissza kell tekinteni a kilencvenes évek első felére, amikor a Hungaroton rendkívül nehéz gazdasági helyzetben volt. Az évtized közepén kezdtünk magunkhoz térni, s növelni a kiadványaink számát, ezen belül az új felvételeink mennyiségét is. Először a klasszikus zenei restanciáinkat kezdtük pótolni, majd amikor elértük a lemeztársaság repertoárjának korábbi szintjét, az irodalmi kiadványok terén mutatkozó lemaradásunk felszámolásába fogtunk. Ezt követően most már a népzenei kínálatunk szélesítését is megindítottuk. E sorrendet az indokolta, hogy épp ezen a területen alakult ki a legerősebb hazai konkurencia, így a közönség itt érezte legkevésbé a hiányunkat. Nagyon sok olyan felvétel jelent meg, amelyeket korábban csak a Hungaroton adott ki, többek között a Fonó Records és az Etnofon megerősödésének köszönhetően. A Hungaroton soha nem tett le a népzenei lemezek kiadásáról, számunkra a népzene ugyanolyan érték, mint a klasszikus zene és az irodalom, s archívumunk gazdag anyagának közkinccsé tételét ezen a területen is épp olyan fontos küldetésünknek tartjuk, mint az említett művészeti produktumok esetén.

– *A Hungaroton archívumából az utóbbi időben újdonságok és korábban már mikrobarázdás lemezen megjelent felvételek egyaránt napvilágot láttak, CD és kazetta változatban...*

– Igyekeztünk részben összefoglalót adni a magyar népzeneből, ezt példázza egy újdonság, a Zenetudományi Intézet archívumából készült antológia, a

„Hallgassátok meg magyarim” című dupla albumunk, valamint Sárosi Bálint válogatása a magyar hangszeres népzeneből, mely korábban bakelitlemezen már megjelent. Mindemellett népzene kutatóink gyűjtéseiből is adtunk közre felvételeket, gondolok itt Bartók Béla törökországi gyűjtésére, illetve Vikár Lászlónak a Volga-Káma vidékén élő finnugor és török népek körében végzett gyűjtőmunkájára, mely a magyar őshaza zenéjét idézi. A tudományos értékű kiadványaink mellett ugyanakkor a táncmuzika zenekarok, mint például a Jánosi együttes felvételeinek kiadásáról sem feledkeztünk meg. Nemrég jelentettük meg CD-n a Vujicsics együttes első lemezét, a második pedig ősszel kerül a boltokba. Sebestyén Mártával egy válogatás is kiadtunk. Megemlíthetem még két zsidó zenét tartalmazó lemezünket is: az egyik régi jiddis és szefárd dalokat tartalmaz Fűzfa Júlia előadásában, a másik pedig jiddis népdalokat Kányádi Sándor fordításában, „Volt egyszer egy kis zsidó” címen – ez egy korábbi kiadványunk CD-változata.

– *Mi várható a közeljövőben a Hungarontól?*

– Most már eljutottunk oda, hogy vadonatúj felvételeket is készítünk, így jelentettük meg Szvorák Kati „Narfogyatkozás” című lemezét, s ezt Karácsonykor egy újabb kiadvány követi, melyen Közép-Európa népeinek dalaiból válogat az énekes. Gondolkodunk azon is, hogy a rendelkezésünkre álló jelentős táncmuzika repertoárból olyan felvételeket adunk közre, melyek az idő távlatából nézve is érdeklődésre tarthatnak számot. Ami az archívumot illeti, megjelentettük Török Erzsik rendkívül értékes felvételeinek gyűjteményét, Bartók, Kodály és Lajtha népzenei feldolgozásaival, melyek a népzene és a műzene határát jelentik, s melyeket a hiteles megszólaltatás miatt

is gyöngyszemeknek tekint-
hetünk. A Tavaszi Fesztivál
egyik koncertjén baskír
népzene is megszólalt, melynek
anyagából is ki szeretnénk hozni
egy CD-t, kiegészítve egy ma élő
baskír szerző – Bartók mintájára
– hegedűduóra készült népdal-
feldolgozásaival. Még szintén nem
jelent meg, de a felvétele már elkészült
annak a lemeznek, mely a Kalyi Jag
és más cigány népzenei együttesek
reprezentatív bemutatását szolgálja.

– *A Hungaroton nagy bangsúlyt
helyez komolyzenei kiadványai
exportképességére, nem véletlenül
bocsát ki annyi világelső – world
premiere – felvételt. A népzenei
kiadványokra mutatkozik
érdeklődés külföldön?*

– Természetesen, s mivel a
hazai lemezpiac a népzene
területén is kezd kicsit
szűkülni, egyre fontosabb,
hogy olyasmiket adjunk ki,
melyek a nemzetközi piacon
is eladhatók. Ilyen célzattal tesz-
szük CD-n hozzáférhetővé Lajtha
László valamennyi gyűjtését,
melynek első részét – a soproni
Tendl Pál cimbalomjátékát őrző,
illetve nógrádi népzenei tartalmazó
anyagot – még ebben az évben
megjelentetjük.

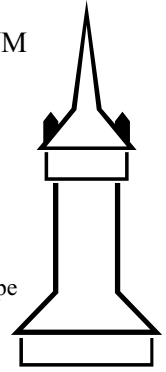
– *Miként viszonyultok az alternatív
zenéhez és a dzsesszhez?*

– Nemrég jelent meg CD-n a Makám
egy korábbi nagylemeze, a „Közelítések”,
s talán alternatívnak tekinthető egy
friss kiadványunk, az Anima Sound
System együttes „Gipsysoundclash”
című lemeze. Ami a dzsesszt illeti,
hamarosan elindítunk a Magyar Pop
Sztori mintájára egy sorozatot, melynek
keretében felvonultatjuk a magyar
dzsesszművészet maradandó értékeit.

K. Tóth László

SZABADTÉRI NÉPRAJZI MÚZEUM SZENTENDRE

Június 24-25.
Szent Iván napja
Észt hétvége
Augusztus 20.
Szent István napja
– A molnárok,
a pékek és a kenyér ünnepe
Szeptember 9-10.
– Borünnep
Szeptember 22-24.
– A Bakony–Balaton-felvidék
tájegység megnyitója
– Veszprémi napok
– „Veszprém megye népművészete
a 19. Században és napjainkban”

Szentendre, Sztaravodai út

Tel.: (26) 312-304, 315-723, 315-724

Fax: (26) 310-183

sznm@sznm.hu * www.sznm.hu

Népművészeti fesztivál Sopronban

A Tudományos Ismeretterjesztő
és Tájékoztató Egyesület, vala-
mint Sopron Megyei Jogú Város
Önkormányzata szeptember 15-17-
e között harmadik alkalommal
szervezi meg a Soproni Születi
Napokat. A szeptember 16-ai feszt-
iválon fellép a soproni Ürmös, a
Pendelyes, a Lajta és a Testvériség,
a csornaí Pántlika, a Somogyért
Néptáncgyűttes és Győr-Moson-
Sopron megyei népzenei együttesek.
A műsor előtt hagyományosan
születi karnevál lesz a fellépők és
a soproni iskolák részvételével.

XI. ORSZÁGOS SZEZONNYITÓ TÁNCHÁZI MULATSÁG

2000. SZEPTEMBER 16.

BUDAPEST
ALMÁSSY TÉRI
SZABADIDŐKÖZPONT

TABLE OF CONTENTS

PAGE 4-5 Should professional dancers be able (allowed) to perform in amateur folk dance festivals? – Part two –

It seems that Szigetvári József has gotten plenty of responses to the above question he posed in the spring issue of folkMAGazin. There is general agreement at the moment that some official decision should be taken on the matter and some rules be made by the entities which organize and sponsor such juried festivals and competitions. Any thoughts, opinions and arguments are still invited on the matter.

PAGE 7-13 Music, dance and handicraft summer camps

PAGE 14-16 As a singer, story teller and ethnographer, Berecz András has an intimate relationship with a particularly rich side of the Hungarian language and he offers some great examples bearing witness to the fact that language and intellectual creativity are not confined within the walls of cities and universities. Here are tidbits from his extensive travels talking to people, collecting and performing in the countryside throughout Hungary, Transylvania and other areas where Hungarians live. Interview by Léka Géza

PAGE 17 Upon release of a New CD: Dimó Dalai [Dimó's songs] Etnofon
In a conversation with folk musician Éri Péter, the editor of this CD, we hear not only about the extraordinarily talented Gypsy singer of this recording, but also about the work of the great Hungarian ethnographer Martin György who made the field recordings that are being released here for the first time on CD. An enormous amount of recorded material has been left in the estate of Martin György, this recording is the first of a series which will present selections from the wealth of valuable material. Jávorszky Béla Szilárd
– from the Budapest daily Népszabadság

PAGE 20-21 Árendás Péter, kontra player of Budapest's Tükrös Ensemble reports on their month long tour to Australia in April. They were hosted by the Kengugro Dance Ensemble and the Transylvaniacs Band of Sydney. "Here at home when we go out to a táncház it probably doesn't even occur to us what a great thing we've got here, we can do this several times a week; we can hear and dance to live music. In Australia this is just a dream: an entire Hungarian band playing folk music... happened the last time 14 years ago..."

PAGE 24 In dedication and celebration of dance, music, youth and fabulous display of ethnic variety. The speech that opened the Gala program of the National Táncház Festival in Budapest in March 2000. Dávid Ibolya, Hungarian Minister of Justice.

PAGE 24-26 Commentary on the National Dance House Festival of March 2000. [For the first time in at least 15 years the annual dance house festival had to be held in a different place. The reason: the former location of the event, the Budapest Sports Hall, burned down in December 1999.] This year the event was held at the agricultural and commercial fair grounds in Budapest. As Vitányi Iván put it in his article, "not really the ideal place for a cultural event." But he goes on to say that

The Hungarian State Ensemble gave a performance of a new show in the beginning of June, which I wasn't able to attend, but has awakened more controversy (everything from disgust and outrage to congratulations) than any single performance within the dance house scene that has occurred in the ten years since I have lived in Hungary. At any rate the arguments have been interesting. All I can say on the basis of what I hear, is that the new show seems to be some kind of Hungarian answer to Riverdance and Lord of the Dance shows and some kind of reaction to concentrating on authenticity for nearly thirty years, whereas those who have supported and fought for authenticity as a direction in folklore... I'm sure we'll be hearing more about this. (S.F.)

neither he nor anyone else has come up with a better solution for where an event of such magnitude could conceivably be held. The Sports Hall wasn't ideal either. This year the fair grounds offered more fresh air and space, but the sound was atrocious (is it possible to engineer good sound in a place like that?) and the dance floor was asphalt. However it continues to be an enormously popular and well attended event both for those who have never seen anything like it and for those who have been involved in the folk dance and music scene forever and want to run into everyone they have ever known.

PAGE 34-35 Nyisztor György of Méké-rék (1922-1987) by Gombos András

A study on an extraordinary dance personality from the ethnically Romanian village in Békés County in Eastern Hungary.

Largely a listing of this traditional dancer's achievements, entries on him in the archives, his students and existing written materials on this man's dancing, with some comment on the changes in the role of local dance traditions during the later portion of his life and on how his relative fame and resultant travels affected his life.

PAGE 36 An elderly woman from the (at least in these circles well-known) Transylvanian village of Szék, talks about her life. In summary it is something like this: she was sent to the nearest city to be a servant at age ten because of her family needed money to feed the younger kids still at home. During her 11 years of work in the city she was only able to go home once. The woman she worked for in Kolozsvár had offered to sponsor her education to be an actress, but her mother wouldn't have it because of the "bad morals" of the theatre life. She got married at age 21 and from 1931 to 1951 she bore ten children. All of which lived. She has 42 grandchildren and still lives in the village of Szék in a house made of something like adobe. And after all that her comment on the future: "May the earthly peace be eternal, because there is room for everything in its flow that starts with love..." Written by Soós János

PAGE 43 Avar Anna reports that for the first time, musicians from within the borders of Hungary were invited to be guests of the "Final Hour" collection project at the Fonó; a program involved in bringing traditional village musicians to Budapest for four days to record their musical repertoires. These first "Hungarian" guests were traditional tambura musicians from Southern Hungary from the town of Mohács and the village of Lothárd in Baranya County.

Sue Foy

folkMAGazin®

2000 – Nyár, VII. évfolyam, 2. szám
Megjelenik negyedévente
Kiadja a Táncház Alapítvány
Alapítványi gondnok: Nagy Zoltán

Fenntartók:

Táncház Egyesület
Népművészeti Egyesületek Szövetsége
MMI Népművészeti Főosztálya
Muharay Népművészeti Szövetség

Felelős szerkesztő: K. Tóth László
Tervező-szerkesztő: Berán István

Munkatársak:

Bakonyi Erika, Gősi Anett
Héra Éva, Igyártó Gabriella
Havasréti Pál

Szerkesztőség:

Budapest, I. ker., Corvin tér 8.
Levél cím: 1255 Budapest, Pf. 153.
Tel./fax: 214-3521
tanchaz@mail.datanet.hu
www.tanchaz.hu

Nyomda:

Tücsi Nyomdaipari és Szolgáltató BT.
2132 Göd, Szódi út 41.
Tel./fax: 27/336-809

ISSN - 1218 - 912X

Annual subscription rates for one year:
20 US\$ (incl. p+p)
Bank account: OTP I. ker. fiók MNB
11701004

Táncház Alapítvány, B 82678

Támogatónk a Nemzeti Kulturális
Alapprogram Népművészeti Kollégiuma

A mennybe vitt leány balladája

Márton Szép Ilona

Nihol kerekedik
Egy kerek dombecska,
S azon növelkedik
Egy édes almafa.

Édes ez álmája,
Csokros e virágja,
S az alatt ül vala
Márton Szép Ilona.

Kötögeti vala
Maga koszorúját,
Fejér márciusból,
Kósai rózsából.

Hol aval nem éri,
Lilyivomval fejzi,
Hol aval nem éri,
Lilyivomval fejzi.

Itt es ereszkedik
Egy gyalog ösvenke,
S azon növelkedik
Egy fejér báránka.

S e hemlekán vala
Cifra fényes napfény,
S e fejibe vala
Nyócvan misegyortya.

„Meg ne jidj, meg ne jidj,
Márton Szép Ilona,
Mert mi hezzád jöttünk,
Isten parancsolta.

E szűzeknek serge
Csak egy híjján telnék,
Ha te odajőnél,
Veled es bételnék.”

„Ányám, édesányám,
Én illyent nem láték.”
E mennyei ajtók
Nyitatlan kinyílnak.

Mennyei harangak
Húzatlan es szóllnak,
S e mennyei gyortyák
Gyújtatlan meggyúlnak.

Klészse (Moldva) 1971.
Kallós Zoltán: Ez az utazólevelem
Balladák új könyve (Budapest, 1996.)

Lakatos Ilona 1952-ben született Bogdánfalván, s 1970-ben, közel a 18. esztendejéhez halt meg, vitte el egy betegség. Udvarlója kötelező sorkatonai szolgálatát teljesítette, amikor a szomorú hírt meghallotta. Az első adandó alkalommal szolgálati fegyverével megölte magát. A képeket – amelyek Ilona temetésén, 1970. május 6-án készültek, – ez év április 24-én, húsvét hétfőn kaptam kölcsön Bogdánfalván, Lakatos Máristól.

Kocsán László

Táncháztalálkozó 2000

Fotó: T. Asztalos Zoltán